

Årsrapport 2011

Fylkesmannen i Telemark

Innhold

Kapittel 1 - Om embetet	Side 4
Kapittel 2 - Sentrale politiske føringer	Side 11
Kapittel 3 - Resultatområder	Side 18
Kongehuset	Side 18
Miljøverndepartementet	Side 18
Landbruks- og matdepartementet	Side 27
Kunnskapsdepartementet	Side 41
Statens Helsetilsyn	Side 54
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	Side 59
Justis- og politidepartementet	Side 62
Kommunal- og regionaldepartementet	Side 65
Arbeidsdepartementet	Side 68
Helse- og omsorgsdepartementet	Side 71
Samferdselsdepartementet	Side 83
Utenriksdepartementet	Side 83
Kulturdepartementet	Side 83
Fomyings-, administrasjons- og kirkedepartementet	Side 83
Andre	Side 86
Endringer i årsrapporten	Side 87

Kapittel 1 - Om embetet

1.1 Tilstanden i embetet og fylket generelt

Kapitel 1.1. Tilstanden i fylket og embetet

Næringsliv og arbeid

Telemark har historisk sett vært et industrifylke. Fordi mange industribedrifter har blitt lagt ned de siste årene, har næringsstrukturen endret seg. Vi ser en overgang til mer fremtidsrettet virksomhet blant annet fornybar energi og IKT. Men utviklingen tar tid og fremdeles er fylket et viktig eksportfylke som gjør oss sårbare overfor internasjonale konjunkturer og skaper omstillingsutfordringer.

Telemark har landets høyeste arbeidsledighet. Dette gjelder særlig unge. Alle kommunene i Telemark har høyere andel uføretrygdede enn landsgjennomsnittet. Noen kommuner har særlig høye tall.

Landbruk: Telemark er landets 4. største skogfylke. Denne produksjonen har for tiden avsetningsproblemer. Telemark produserer 20 % av landets frukt og bær. Denne næringen er i positiv utvikling. Mange små landbrukseiendommer legges ned og antall sau og melkekyr minker. De siste årene har Telemark dessverre mistet flere store foredlingsanlegg som slakteri, eggpakkeri og meieri.

Demografi og kommuneøkonomi

Befolkningsutviklingen er en viktig faktor for kommuneøkonomien. Telemark ligger langt under gjennomsnittet og bare Sogn og Fjordane og Nordland ligger lavere. Gjennomsnittet for økningen i folketallet i landet siste år er 1.32 mens tallet for Telemark er 0,43. Siste år hadde hele 11 av 18 kommuner nedgang i folketallet. Telemark har også en høy gjennomsnittsalder i befolkningen. Noen kommuner har en dramatisk nedgang i aldersgruppen 3-5 år, for eksempel Seljord som har en nedgang i perioden 2010/2011 på over 20 %.

Det er store forskjeller i kommuneøkonomien i Telemark. Flere kommuner i Vest Telemark har gode kraftinntekter og Grenlandskommunene har fått betydelig utbytte fra Skagerak Energi over år.

Kommuner uten særlig kraftinntekter og med nedgang i folketallet strever. Vi har i 2011 hatt en Robek kommune, Sauherad. Vi ser en gjennomgående tendens til synkende disposisjonsfond og økt lånegjeld som er grunn til bekymring.

Sosiale forhold og utdanningssituasjonen

Flere sosiale indikatorer er negative for Telemark. Vi har høy andel barn med tiltak i barnevernet og tall for barnefattigdom ligger høyt. Aktive tiltak for barn gjør at begge disse forhold nå er i svak bedring. Bruk av legemidler mot angst, depresjon og søvnproblemer ligger i landstoppen. Telemark ligger også høyt på

røykestatistikken. Dette er bare eksempler på at mange sosiale faktorer som er negative for Telemark.

Når det gjelder utdanning er andel av befolkningen med bare grunnskole er høy i Telemark. Tallene som viser andel av befolkningen med høyere utdanning viser at Telemark scorer lavt. Frafall i videregående utdanning er omtrent på landssnittet. Det har vært jobbet aktivt for å få flere til å fullføre og vi ser nå at tallene for gjennomføring etter 5 år har bedret seg.

Vi har mangel på førskolelærere. 13 av 18 kommuner dispenserer fra kompetansekravet i barnehagene.

Forholdet mellom situasjonen i fylket og tiltak i embetet.

Tilstanden i fylket viser at når det gjelder folketilvekst og kommuneøkonomi er Telemark klart under landssnittet. Forrige avsnitt viser også flere eksempler på faktorer innen sosialområdet og utdanning som er negativ for Telemark.

Embetsoppdraget er i på mange områder likt for hele landet. Om og hvor mye vi kan tilpasse virksomheten til virkeligheten vil avhenge av hver enkelt sak og hvor stort skjønnsrommet er.

Eksempler på hvordan vi kan tilpasse vårt oppdrag til situasjonen i fylket:

- Hvordan vi behandler enkeltsaker i embetet.

Dette kan gjelde for alle typer saker men særlig saker som har med næringsutvikling, bosetting og kommuneøkonomi. I disse sakene kan det være stort lokalt engasjement for at vi skal tilpasse vårt arbeid til den konkrete situasjonen. I noen av disse sakene kan det være rom for skjønn for å ta noe hensyn til lokale forhold og vi har en løpende intern diskusjon om hvordan vi kan bruke skjønnsrommet.

- Spesielle tiltak.

Spesielle tiltak eller prosjekter vil ofte være ressurskrevende og vi må begrense oss til de viktigste områdene.

På bakgrunn av situasjonen i Grenlandsregionen, har fylkesmannen sammen med NAV og fylkeskommunen, tatt initiativ til et prosjekt kalt "Talenter for framtida". Formålet med prosjektet er å forebygge frafall i videregående skole og bidra til at flere unge blir kvalifisert til arbeid og videre utdanning gjennom felles satsing på forebyggende arbeid, tidlig intervensjon og økt samarbeid. Talenter for framtida skal fungere som et felles samordningsinitiativ mellom kommunene i Grenland, fylkesmannen, fylkeskommunen, NAV, LO, og KS i Telemark. over ulike innsatser rettet mot sårbare barn og ungdom.

Et annet eksempel på fylkestilpasset tiltak er bruk av skjønnsmidler til prosjektet «Landskapskonvensjonen og Telemarkskanalen», der vi målet er å øke forståelsen for landskapskonvensjonen samtidig som vi bidrar til å gjøre områdene rundt Telemarkskanalen mer attraktive for lokalbefolkning og turister. Det er også gjort et bevisst strategisk valg om å bruke regionrådene aktivt i fordelingen av skjønnsmidler til omstilling og fornyelse i kommunene. Evalueringen utført av NIVI analyse viste at Telemark gjennom dette har den største andelen

interkommunale prosjekter i landet finansiert med KRD,s skjønnsmidler. Dette viser at kommunene gjennom denne ordningen har opparbeidet seg stor kompetanse på samarbeid og samhandling.

Vi har forsiktig startet en dialog med næringslivet (NHO/LO) og regional stat for å bedre forståelsen mellom ulike miljø.

- Initiativ- og veiledningsrollen.

Med utgangspunkt i vårt oppdrag kan vi delta i den offentlige debatten og ta initiativ til viktige saker for fylket. Viser til avsnittet særlige tiltak. Dette bør som hovedregel skje i forståelse med det politiske miljø i fylket og avbalanseres mot vårt oppdrag i forhold til enkeltsaker.

1.2 Ressursbruk og andre økonomiske forhold

Regnskapet for ordinært driftsbudsjett viser et mindreforbruk på ca kr 1,2 mill. Vi har god oversikt og styring med den økonomiske situasjonen gjennom året, selv om vi får endel belastningsfullmakter fra fagdepartementer veldig sent på året. Vi skulle ønske at fagdepartementene ikke sendte ut "uforutsette" belastningsfullmakter etter oktober måned.

Fylkesmannen i Telemark følger FAD's retningslinjer for administrative kostnader og bruk av interimskonto.

Departement	Kap1510	Fagdep
Miljøverndepartementet	kr 7 416 337,40	kr 1 994 079,70
Landbruks- og matdepartementet	kr 9 573 043,83	kr 0,00
Kunnskapsdepartementet	kr 4 763 304,54	kr 1 979 058,48
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	kr 2 101 081,84	kr 64 556,66
Justis- og politidepartementet	kr 2 660 066,43	kr 153 933,28
Kommunal- og regionaldepartementet	kr 3 415 730,57	kr 0,00
Arbeidsdepartementet	kr 800 117,08	kr 1 595 904,92
Helse- og omsorgsdepartementet	kr 6 222 821,27	kr 2 620 089,50
Andre	kr 19 220 207,54	kr 0,00
Sum:	kr 56 172 710,50	kr 8 407 622,54

1.3 Risikostyring

Embetet har implementert et helhetlig system for risikostyring. På overordnet nivå er det hittil gjennomført en vurdering av kommunedialogen og økonomistyringen. Som del av virksomhetsplanleggingen for i år vil ledergruppa drøfte hvilke andre virksomhetskritiske områder som bør risikovurderes i 2012. Risikostyring er også integrert i ledelsen av embetets fagavdelinger, men alle avdelinger har ennå ikke tatt metodikken i bruk. Det vil det bli jobbet videre med i 2012.

Et annet forbedringsområde som vil bli fulgt opp i 2012 er både å tydeliggjøre ansvaret for oppfølgingen av risikoreducerende tiltak der disse skal iverksettes, samt å dokumentere områder med høy risiko som aksepteres uten at tiltak iverksettes.

Embetets risikostyring ble revidert av Riksrevisjonen i november 2011. Tilbakemelding ble gitt i januar 2012. Våre merknader i denne årsrapporten er i samsvar med Riksrevisjonens anbefalinger.

Embetet har utarbeidet et eget kvalitetssystem med prosedyrer for viktige arbeidsoperasjoner og funksjoner. Disse har bidratt til å redusere risikoen for svikt på definerte områder. Informasjonssikkerhet, sykefravær og kompetanseplanlegging er blant disse områdene.

Embetet har utfordringer med å rekruttere kritisk kompetanse på områder som helse (leger), juss (jurister) og på IKT. Et generelt stramt arbeidsmarked og mangel på konkurransedyktige lønnsbetingelser hos oss er to viktige faktorer som bidrar til dette.

9.sept 2011 rapporterte vi om status i arbeidet med å redusere risikoen for manglende informasjonssikkerhet. Her fremgår det at vi har vurdert risikoen og gjennomført nødvendige tiltak. Det er i tillegg opprettet et permanent utvalg som overvåker situasjonen.

Turnover og sykefravær er områder som for tiden ikke har stor risiko. Sykefraværet økte i 2011 fra 4,8 til 5,7%. Økningen ligger i sin helhet på langtidsfraværet, mens korttidsfravær og arbeidsrelatert fravær er stabilt lavt.

1.4 Helhetlig og strategisk ledelse

Kapittel 1.4 Helhetlig og strategisk styring av embetet.

Embetsledelsen har lagt vekt på å finne en rimelig balanse mellom avdelingenes mulighet til å løse sine oppdrag tilfredsstillende og samtidig få nok ressurser og få tilstrekkelig engasjement i organisasjonen for å sørge for en helhetlig ledelse på sentrale felles områder. En del fagområder rapporterer om økt press på antall saker og kompleksiteten i sakene. Mangel på ressurser og faktorer som det er vanskelig å planlegge som vakanser og sykdom kan bidra til å øke saksbehandlingstidene til uakseptabelt nivå. Dette kan også utfordre vår rolle som rettsikkerhetsinstans.

Tiltak som vi gjennomfører i organisasjonen for å bidra til felles identitet og samhandling for bedre effektivitet:

- Faste hyppige ledermøter
- Felles behandling av alle strategiske dokumenter som planer, interne styringsdokumenter, budsjetter, årsmelding, lønsspørsmål, viktige ekssterne saker med mer.
- Felles ansvar for planlegging og ferdigstilling av tilstandsrapporten (forventninger til kommunene) og opplegg og deltakelse for den årlige kommunekonferansen for ordførere og rådmenn.
- Samordning av metodikk og tidsplan for tilsyn.
- Systematisk samordning av embetets arbeid med plansaker.
- Felles arbeidsgruppe for planlegging og oppfølging av eksternt kommunikasjon.
- Faglig utveksling mellom avdelingene når det gjelder fagfolk (flytting mellom avdelinger fast og på ad hoc basis). Særlig vil vi nevne et systematisk samarbeid mellom sosial- og helseavdelingen og utdanning- og barnehageavdelingen.
- Flere prosjekter som involverer flere avdelinger.

Allmøter. Når det er viktige fellessaker og alltid etter fylkesmannsmøter. Alle skal kjenne til viktige endringer og nye styringssignaler også for andre fagområder enn sitt eget.

Samordningsrollen

Når det gjelder intern samordning viser vi til avsnittet foran, helhetlig ledelse.

Eksternt samordning kan variere litt etter situasjonen. Vi har faste statsetatsjefsmøter der vi forsøker å finne saker av felles interesse. Det kan være en utfordring. Gjensidig informasjon oppfattes som nyttig. Vi har gjennomført et dagsmøte med tema «Plattform for ledelse i staten» som ble godt mottatt. Dialog mellom stat og næringsliv har også vært et tema.

Samordning fungerer best når vi har konkrete oppgaver å løse sammen. Et eksempel var nært samarbeid med NAV i en gjennomføringsfase der vi også kunne delta i drøftelser mellom kommuner og NAV når det var nødvendig.

1.5 Andre forhold

Avdeling	Faste ansatte	Midlertidige ansatte	Sum ansatte	Av disse er xx i permisjonpr. 1.1.12	Sum disponible årsverk pr. 01.01.12
Embetsledelse	2		2		2,0
Administrativ enhet	16	2	18		15,4
Samordnings- og beredskapsstab	5		5		5,0
Barnehage- og utdanningsavd.	9	1	10		9,1
Landbruksavd.	19	1	20		16,7
Sosial- og helseavd.	21	5	26	1	23,4
Miljøvern avd.	22	2	24	1	22,8
SUM	94	11	105	2	94,4

Administrative føringer

IKT-arkitektur

Servere: Hos FmTe bruker vi VmWare for å virtualisere servere. Vi har pr. 31.12.2011 ca 30 virtuelle servere. Vi har oppgradert VmWare fra 4.0 til vSphere 4.1. Utover VmWare har vi 10 fysiske servere, 4 av disse står i ett Hp Blade C7000 enclosure. Hele huset benytter Citrix Presentationservere. Citrixløsningen er fordelt på 3 fysiske og 3 virtuelle servere. På VmWare byttet vi ut 3 eldre servere med to nye.

San: Vårt lagringssystem er basert på HP EVA San 4100 med to diskhyller.

Klienter: Operativsystem: Windows Xp er faset ut, Windows 7 er installert på alle bærbare/stasjonære. Vi har startet oppgradering av servere fra hovedsakelig Win2003 til Win2008.

Fysiske klienter er fordelt prosentvis ca 60% bærbare/stasjonære og 40% tynne klienter. Alle brukere som har meldt inn behov har fått 2skjermsløsning.

Sikkerhet: Tomato Disaster Recovery System brukes for å ta backup av vårt virtuelle miljø. På våre klienter bruker vi Trend OfficeScan. Symantec backup Exec brukes i tillegg for å ta backup av hyppig brukte systemer, slik som epost-kontoer, hjemmeområder og felles-områder. På vårt datarom har vi 2 kjølesystemer, og 2 Eaton UPS-er for å sikre oss ved strømbrydd. Som brannmur bruker vi CheckPoint.

Nettverk: Cisco nettverkskomponenter blir brukt både på vårt nettverk og i vårt trådløse system.

Innkjøp

Et av hovedmålene i vår virksomhetsplan er at vi skal ha en sunn økonomi med handlingsrom. Et delmål er ”Riktig innkjøp”. Både hovedmålet og delmålet er risikovurdert. Gode innkjøpsrutiner er god økonomistyring.

Vi har inngått et formelt innkjøpssamarbeid med fylkeskommunene Buskerud, Telemark og Vestfold, BTV Innkjøp. Fylkesmannen nyter godt av den kompetansen denne organisasjonen har. Innkjøpstjenesten har fagansvaret for utvikling av innkjøp og logistikkvirksomheten i Buskerud, Telemark og Vestfold fylkeskommune. BTV Innkjøp har ansvaret for inngåelse av rammeavtaler på forbruksvarer og tjenestekjøp, rådgivning og opplæring i innkjøp. Vi deltar på noen av disse rammeavtalene, som har gitt oss meget gode betingelser. Samtidig gjør de hverdagen enklere for innkjøpsansvarlige i vår virksomhet.

I samarbeidet med BTV Innkjøp har vi gjennomført interne kurs for saksbehandlere og ledere om kravene i lov om offentlige anskaffelser og gjennomgang av våre interne rutiner. Uavhengig av dette samarbeidet vil innkjøp fortsatt kreve kompetanse og tid.

Det er etablert en innkjøpsgruppe hos oss som ledes av en innkjøpskoordinator. Gruppen skal sørge for gode rutiner som sikrer korrekte, enkle, sikre og etisk miljøforsvarlige innkjøp. Innkjøpsrutinene er lagt inn i vårt kvalitetsstyringssystem. Disse beskriver prosessen ved innkjøp samt plassering av ansvar og myndighet. Innkjøpskoordinator deltar på årsmøter og egne samlinger for innkjøpere i regi av BTV Innkjøp samt fagdager i regi av Fylkesmennes økonomiforum. (tidl. Innkjøpsforum).

Det er gjennomført internkontroll for å se på kvaliteten på innkjøp over kr 50 000,-. Noen få avvik ble avdekket i forhold til dokumentasjon og arkivering i ePhorte. Avdelingslederne ble informert og det ble ryddet opp i dette. Dette viser at vi er på rett vei. Vi vil foreta slike internkontroller med jevne mellom.

Gode rutiner, kompetanseheving og samarbeid med BTV Innkjøp gjør at vi på best mulig måte foretar offentlige anskaffelser i tråd med gjeldende regelverk.

Fylkesmannen ble i 2011 medlem av Grønn Punkt Norge.

Brukerundersøkelse

Embetet har ikke gjennomført brukerundersøkelse i 2011

Miljøfyrtårn

Fylkesmannen startet høsten 2011 arbeidet med å bli en miljøfyrtårnvirksomhet. Det ble nedsatt en arbeidsgruppe bestående av Arne Malme, Birte Aas, Bob Gottschal og Anne-Lene Lundsett (prosjektleder), senere ble også Hilde Bjerva involvert. Miljøfyrtårn er en konkret og relevant sertifiseringsordning for private og offentlige virksomheter. Miljøfyrtårn er også et godt egnet verktøy for miljøledelse i små og mellomstore virksomheter, og kan fungere som et nyttig hjelpemiddel for kommunenes arbeid med klimahandlingsplaner og klimaregnskap.

Alle som skal bli miljøfyrtårnvirksomhet må gjennomgå en miljøkartlegging i regi av en miljøfyrtårnkonsulent. Fylkesmannen engasjerte MH kompetansetjeneste ved Magne Hvilten til å lede oss gjennom arbeidet. Fylkesmannen skulle oppfylle kravene til kontorvirksomhet.

I løpet av høsten ble det holdt 3 møter med konsulenten og 5 interne møter.

Den 20. desember ble det holdt et sertifiseringsmøte med sertifisør fra Skien kommune. Fylkesmannen hadde alt på stell og er nå miljøsertifisert fra 20.12.11 t.o.m. 20.12.2014.

Ansvar for miljøfyrtårn er nå organisatorisk plassert hos AMU.

Fylkesmannens elektroniske kvalitetsstyringssystem

Kvalitetspolitikk

Hensikten med å ha en kvalitetspolitikk er å styre kvaliteten i embetet i ønsket retning. Dette har embetsledelsen uttrykt på følgende måte: "Tjenester som utføres av Fylkesmannen i Telemark skal ha høy kvalitet og tilfredsstillende krav som våre oppdragsgivere og brukere forventer. Dokumentene i kvalitetshåndboka og serviceerklæringen viser kvalitetskravene Fylkesmannen i Telemark skal etterleve. Kvalitetsforbedring skal være en kontinuerlig, systematisk og forpliktende prosess som skal omfatte alle gjøremål".

I den forbindelse er det innført et elektronisk kvalitetshåndbok med nyttige prosedyrer og dokumenter for å sikre korrekt og sikker oppgaveløsning. Embetet har også etablert et elektronisk avvikssystem for varsling av kritikkverdige forhold på arbeidsplassen. I 2011 ble det innrapportert 33 meldinger med følgende fordeling:

Oppgaverelaterte medlinger: 14

HMS/medarbeiderrelatert medlinger :6

Driftsrelaterte medlinger: 5

Det var totalt 28 avvik og 5 forbedringssforslag/uønskede hendelser

Kapittel 2 - Sentrale politiske føringer

2.1 Generelle samordningsoppgaver. Fornyning av offentlig sektor

Vi gjennomfører løpende veiledning om kommunalrettslige spørsmål, ved daglige henvendelser, ved foredrag i kommunestyre og ved konferanser. Arbeidet har betydning for rettssikkerheten og bidrar samtidig til større forståelse av lokalt handlingsrom og lokalt samordningsansvar.

Skjønnsmidler brukes aktivt for å bidra til kommunenes arbeid med fornying, effektivisering og omstilling. Mesteparten av skjønnsmidlene til omstilling of fornyingstiltak formidles gjennom regionrådene. Det legges større vekt på resultater, overføringsverdi og å evaluere effekten av prosjektene. Fylkesmannen har møte med regionrådsledere fire ganger i året og deltar jevnlig i regionsrådsmøter.

Ved bruk av en årlig Tilstandsrapport og i annet kommunerett arbeid vektlegger fylkesmannen betydningen av å klargjøre statlig politikk og forventninger til kommunal prioritering og innsats.

Fylkesmannen har over år bygget gode rammer for en konstruktiv dialog mellom stat og kommune. Gjensidig tillit og respekt er bærende elementer i dialogen. Gjennom dialogen vektlegges arbeidet med å synliggjøre det kommunale handlingsrommet og kommunenes ansvar for prioritering.

Fylkesmannen personlig møter den administrative og politiske ledelsen i hver kommune to ganger hver valgperiode. I tillegg møter hun hvert av de 4 regionrådene en gang i året.

2.2 Velferd, helse og personlig tjenesteyting

Om tilsynsoppgaven:

- Fylkesmannen mottar et stort og detaljert oppdrag fra Statens helsetilsyn vedrørende tilsynsystema, volumkrav og metoder for tilsyn. Ut fra de ressurser vi har til rådighet er dette oppdraget så stort at Fylkesmannen i svært liten grad klarer å foreta egeninitierte tilsyn rettet mot områdene velferd, helse og personlig tjenesteyting. Fylkesmannen mener dette er uheldig, fordi det alltid vil være lokale forhold som burde ført til egne tilsyn rettet mot enkelte områder i kommuner og spesialisthelsetjenesten.
- Volumet på oppdraget fra Statens helsetilsyn, sammen med et svært detaljert oppdrag fra Helsedirektoratet, fører også til at Fylkesmannen heller ikke har sett seg i stand til å foreta egne kartlegginger innenfor de aktuelle områdene (det vises her også til vårt brev til Helse- og omsorgsdepartementet av 13.09.2011)
- Fylkesmannen vil også uttrykke bekymring for et svært stort tilsynstrykk mot kommunene i fylket. I endel tilfelle ville både tjenestene og ikke minst brukerne vært like godt, eller bedre tjent med at Fylkesmannen hadde større ressurser til å drive målrettet råd og veiledning til kommunene i fylket.

Det vises forøvrig til detaljert rapport til Statens helsetilsyn vedrørende årets tilsyn.

Om satsing på tilsyn med tjenestene til eldre:

Fylkesmannen har brukt erfaringene fra tilsynet med eldreomsorgen for å bidra til kvalitetsutvikling i tjenestene, det ble avdekket flere avvik fra myndighetskravene ved disse tilsynene. Dette er fulgt opp overfor både de kommunene hvor tilsynet ble foretatt, men erfaringene er også forsøkt formidlet overfor andre kommuner. Vi søkte midler fra Statens helsetilsyn til utvikling av tiltak for eldre for å bedre legemiddelbehandlingen i sykehjem. Til dette fikk vi midler til å opprette et læringsnettverk for legemiddelbehandling i sykehjem. Kunnskapssenteret har vært faglig ansvarlig, og dette har gitt synlig resultater både i forhold til dene neklte pasient, men også for å ehev fagmiljøet i tjenestene.

Om Fylkesmannen som rettsikkerhetsinstans, spesielt sett ut fra forhold ved de lokale Nav kontorene

Tilsyn med sosiale tjenester i Nav har avdekket mangelfull behandling av søknader om økonomisk sosialhjelp. Erfaringene fra tilsynene har blitt satt på dagsorden i møte med Nav lederne.

Fylkesmannen behandlet i 2011 150 klager etter lov om sosiale tjenester i Nav. Av disse ble 67, 3 % stadfestet, dette er en liten økning fra 2010 (64,2). Det er imidlertid grunn til å merke seg at Fylkesmannen i 2009 stadfeset 81,6 % av klagen. Når det gjelder innkomne klagesaker så har det vært en liten økning ,fra 115 saker i 2010, til

129 saker i 2011.

Fylkesmannen har både gjennom tilsynene, klagesaksbehandling og den øvrige kontakten med Nav kontorene sett at det er behov for råd og veiledning for å styrke kvaliteten på tjenesten. Som et ledd i dette arbeidet har Fylkesmannen tatt i bruk videoveiledning ovenfor Nav kontorene. Dette er en tjeneste som er godt kjent ute på kontorene.

Forøvrig ser Fylkesmannen alle de ulike satsningsområdene i sammenheng i kontakten med Nav kontorene.

2.3 Oppvekst, barnehager, utdanning og likestilling

Oppvekst og levekår for barn og unge

Talenter for framtida

Prosjektet Talenter for framtida er et regionalt samarbeids- utviklingsprosjekt i Grenland med formål om å inkludere alle barn og unge til skole, utdanning eller arbeid. Talenter for framtida skal fungere som et paraplyprosjekt over de ulike innsatser og tiltak rettet mot risikoutsatte barn og unge. Prosjektet skal bidra til tett samarbeid mellom kommunene i Grenland, NAV Telemark, Telemark Fylkeskommune, LO, NHO, KS og Fylkesmannen i Telemark, samt andre relevante aktører på feltet.

Prosjektet Talenter for framtida er delt inn i en kortsiktig del (2009 – medio 2012) og en langsiktig del (2009 – 2015).

”Kortsiktig” er her å forstå som en utvikling av konkrete tiltak rettet mot ungdom som står utenfor arbeid eller skole. Målgruppen for de kortsiktige tiltakene er unge i aldersgruppen 16-25 år som på forskjellige måter har tilpasningsproblemer i forhold til skole og arbeidsliv. Tiltakene er rettet inn mot å remotivere til skole, utdanning eller arbeid. Det er NAV Telemark som leder denne delen av prosjektet, og det er etablert et godt samarbeid med Telemark fylkeskommune.

Talenter for framtidens langsiktige satsning er et samarbeidsprosjekt mellom Bamble, Drangedal, Kragerø, Porsgrunn, Siljan og Skien kommuner, samt Telemark fylkeskommune og Fylkesmannen i Telemark, som er ansvarlig for dette.. Målgruppen for den langsiktige delen av Talenter for framtida er barn og unge i alderen 0 - 25 år og deres familier. Denne delen av prosjektet skal iverksette forbyggende og strategiske tiltak fra barnehage til og med videregående opplæring. Den langsiktige delen har som formål å skape gode oppvekstvilkår for barn og unge i Grenland, og redusere behovet for kortsiktige tiltak. Viktige prinsipper for det videre arbeidet er tidlig innsats, tiltak basert på kunnskap, i tillegg til samordning og samarbeid. Prosjektet er finansiert av Arbeids- og velferdsdirektoratet og Barne-, likestillings- og integreringsdepartementet.

Målsettinger

Prosjektet har følgende hovedmålsetting:

Kommunene i Grenland skal gjennom felles satsing på forebyggende arbeid, tidlig intervensjon og økt samarbeid, bidra til at flere blir kvalifisert for arbeidslivet.

Det er valgt ut fem satsingsområder for prosjektet:

- Overganger (prioriteres i 2012)
- Foreldresamarbeid (prioriteres i 2012)
- Tverrfaglig samarbeid
- Tidlig innsats
- Færre på passive ytelser

Forankring av prosjektet

Prosjektet Talenter for framtida er nå godt forankret i deltagerkommunene i Grenland. Saksfremlegget for prosjektet er politisk behandlet i 5 av Grenlandskommunene. Styringsgruppen for prosjektets langsiktige satsing er satt sammen med en representant for kommunalsjefsnivået fra hver deltagerkommune, Telemark

fylkeskommune, KS, samt representanter fra fylkesmannen. Fylkesmannen, ved assisterende fylkesmann, leder styringsgruppen, og fylkesmannen har også ansatt egen prosjektleder for denne delen av prosjektet.

Aktiviteter i 2011

- I januar 2011 ble det holdt oppstartskonferanse for Talenter for framtida, hvor Grenlandskommunenes faglige og administrative ledelse deltok. En rekke departementer og direktorater bidro med innlegg på konferansen.
- Los-prosjekt er etablert i fire av Grenlandskommunene. Det er dannet et regionalt losnettverk for kompetanseutvikling og erfaringsutveksling.
- Prosjektet har bidratt i "Arbeidsgruppen for risikoutsatte barn og unge – utarbeidelse av handlingsplan" i Porsgrunn og Skien. Prosjektet finansierte bistand fra forskning til dette arbeidet.
- Samarbeid med Telemark fylkeskommune om satsingen Helsefremmende skoler og barnehager (HERFRES) og prosjektet "Den gode skolehelsetjenesten".
- Det er etablert et godt samarbeid med Telemark fylkeskommune rundt satsingen Ny GIV, finansiert av Kunnskapsdepartementet.
- Fylkesmannen i Telemark arrangerte nettverksmøte med fylkesmannsembetene i Vestfold og Nordland som har liknende prosjekter i sine embeter.
- Fagkonferanse om skulk og skolevegring ble arrangert i nov. 2011.
- Det er opprettet en egen hjemmeside for Talenter for framtida og en facebookside

Kommunenes implementering av FNs barnekonvensjon

Fylkesmannen behandlet i 2011 en konkret klage på økonomisk sosialhjelp, der et viktig tema var FNs barnekonvensjon. Klager fikk medhold i saken, bla etter at både Sivilombudsmannen og JURK var involvert i saken.

Forøvrig ser Fylkesmannen arbeidet med FNs barnekonvensjon som et utfordrende område, både intern og i forhold til kommunene. Høsten 2012 vil konvensjonene bli et viktig tema på vår høstkonferanse rettet mot sosial, skole og helsepersonell i fylket.

Strukturendringer i barnehagesektoren

Kommunen i Telemark er fulgt opp i arbeidet med å dimensjonere barnehagetilbudet. Kommunene i fylket har full dekning i den forstand at alle får innfridd sin rettighet. Flere kommuner har nå overkapasitet og tilbyr plass til barn uten rett. Siden rammetilskuddet bl.a. beregnes ut fra hvilke barn som har rett, finner likevel ikke alle kommuner av økonomiske årsaker å kunne tilby plass til barn uten rett.

Fylkesmannen i Telemark har også sett at den nye forskriften utfordrer kommunene når det gjelder barn som har barnehageplass utenfor bostedskommune. Vi ser en mer restriktiv praksis fra bostedskommunen i forhold til å finansiere slike ordninger. De tilbyr heller barnehageplass i bostedskommunen selv om det kan være svært upraktisk for foreldrene.

Arbeidet med tilskuddsforvaltningen ble betydelig redusert i 2011 fordi tilskuddene til barnehage ble innlemmet i rammetilskuddet fra 01.01.11. FAD forutsatte at det frigjorte ressurser skulle føre til økt veiledning og formidling av nasjonale styringssignaler. Tilskuddsforvaltning og informasjon/veiledning er imidlertid arbeidsområder som ikke krever samme type kompetanse. Fylkesmannen i Telemark kunne ikke omdisponere ressursene på den måten FAD forutsatte. Vi har derimot brukt de frigjorte ressursene til tilsyn på barnehageområdet med godt resultat.

Etter barnehageforliket i 2003 fikk kommunene signaler om at ressursbruken på barnehagesektoren ikke skulle reduseres, da ville skjønnsmidlene kunne trekkes delvis tilbake. Flere kommuner måtte da også tilbakebetale skjønnsmidler. Det har medført at barnehagesektoren har vært mer beskyttet mot kutt de seinere årene enn det kommunenes øvrige tjenestetilbud har vært. Når tilskuddet ble lagt inn i rammen, opphørte denne beskyttelsen. Det har medført at flere kommuner har redusert ressursbruken på barnehage med påfølgende reduksjon i tilskuddet til ikke-kommunale barnehager. Reduksjonen gir disse barnehagene utfordringer på omstilling.

Ny forskrift om økonomisk likeverdig behandling

Fylkesmannen i Telemark har gitt kommunene tett oppfølging i innføring av ny forskrift. Det har vært

gjennomført veiledningsmøter, men den mest omfattende veiledningen har vært gjennomført i direkte kontakt med den enkelte kommune eller ikke-kommunale eier. Vi ser en økning av antall kalgesaker og den har forsterket seg inn i 2012. Et nytt tema er at klager anfører at det ikke er mulig å drive barnehagen innenfor gitt tilskudd.

Vi ser også tendenser til at klager ønsker at Fylkesmannen skal foreta en mer detaljert og grundig gjennomgang av beregningsgrunnlaget, mer likt revisjon av regnskap, enn det vi mener er Fylkesmannens oppgave. Det fører til at klager setter spørsmålsteget ved Fylkesmannens kompetanse og ikke har tillit til avgjørelsen i klagesaken. Vi har også eksempel på at klager går flere runder på klagesaken etter at den er avgjort. Klagesaksbehandlingen har i det store og hele blitt stadig mer ressurskrevende. Det er helt nødvendig at Fylkesmannen har spisskompetanse på jus, økonomi og barnehage for å kunne håndtere klagesakene.

En helhetlig forståelse av regelverket for skole

Fylkesmannen har flere virkemidler for å skape en helhetlig forståelse av regelverket for skole. I Telemark har vi kombinert tilsyn, informasjon- og veiledning, holdningsskapende arbeid og kompetanseheving for å nå dette målet. Vi har som policy å tilby veiledning før vi setter i gang større tilsyn slik at kommunene er kjent med myndighetskravene de skal prøves på. Vår erfaring er at denne veiledningen har best effekt når den gis i god tid før tilsynet. Tilsynsresultater gjennomgås og drøftes i møter med alle kommunene, og gode eksempler fra kommuner som har hatt tilsyn løftes fram.

Til tross for grundig arbeid både i kommunene og fra Fylkesmannens side, finner vi dessverre ofte regelbrudd. Vi tror ikke det handler om manglende vilje hos kommunene til å følge regelverket. Det er snarere slik at kommunene er presset på ressurser som for eksempel tid og økonomi slik at de mangler kapasitet til å følge opp slik de skal.

Fylkesmannen har i oppdrag særlig å rette oppmerksomheten mot vesentlige deler av regelverket med høy risiko for lovbrudd. Fastsetting av karakterer er et område som betyr svært mye for elevene, klagesaksbehandlingen dokumenterer lovbrudd ved høy medholdsprosent og det føres ikke ofte tilsyn med dette temaet. Fylkesmannen i Telemark har derfor valgt å disponere noe av det frie handlingsrommet til egeninitierte tilsyn på system for vurdering med karakter. Vi ser dessverre at skolene som undersøkes må korrigeres på praksis og bevisstgjøres på regelverk.

Etterutdanningskurs for lærere i regi av VOX

Fylkesmannen i Telemark har gjennomført etterutdanningskurs i samarbeid med VOX. Kursene har blitt godt mottatt og har hatt høy deltagelse.

2.4 Arealdisponering og byggesaker

Vi har tilfredsstillende oppfølging på planområdet, med fokus på strandsone (kyst og innland), villrein, INON, landskap, biologisk mangfold, hensynet til barn og unge, samfunnsikkerhet, kjøpesenterbestemmelsen og jordvern. Vi oppfatter det slik at hensynet til landskap er under utvikling. Det samme gjelder klima/energi.

Det kan samtidig være en del saker som tilsynelatende synes å være uproblematisk, og som det legges lite innsats i. Blant disse kan det være planer som ”glipper”. Vi gir for det meste føringer tidlig i planprosessen.

Det er gitt uttalelser til 194 plansaker. Det er reist 36 innsigelser, fordelt på 21 saker. Det er gjennomført 5 meklinger og 3 plansaker er oversendt MD til avgjørelse. Det har ikke vært avgjørelser fra Miljøverndepartementet i plansaker i 2011. Det blir løpende gitt uttalelser til dispensasjonssaker (byggesaker). Det er gitt uttalelse til 253 saker, og 23 saker er påklaget.

Behov for samordning oppstår i enkelte saker, men i praksis er dette sjeldent en svakhet i planprosessene.

Andre regionale etater med innsigelsesrett blir hørt i kommuneplansaker. En annen sak er hvordan de prioriterer arealplanarbeid og om de ønsker å benytte innsigelsesretten.

Det blir brukt lite ressurser på medvirkning fra andre regionale statsetater i plansaker. Vi har inntrykk av at de deltar i planarbeide når det er relevant, og benytter Planforum I regi av fylkeskommunen som arena.

Skien og Porsgrunn kommuner er med i satsingen på Framtidens byer, og legger ned ikke ubetydelige ressurser. Fylkesmannen har medvirket litt, men arbeidet går for det meste i kommunal regi.

Samfunnssikkerhet blir vurdert systematisk i arealplansaker. Bevisstheten i kommunene på dette området har økt de siste årene.

Konsekvens for truede naturtyper og sårbare arter blir vurdert systematisk i plansaker. Det varierer mye om dette plantemaet er tilstrekkelig utredet og konsekvensvurdert i planforslagene.

Kravene til saksbehandling etter Naturmangfoldloven er så langt i liten grad fulgt opp i de planforslagene vi mottar. I økende grad reiser vi nå innsigelser på formelt grunnlag for å rette opp dette, og øke fokuset på lovkravet i kommunene. Kommunene er varslet om innstramning i vår praksis i forbindelse med kursene i Naturmangfoldloven.

Telemark er berørt av to regionale planer for villrein fjellene (Hardangervidda og Setesdal). Hardangervidda er vedtatt i fylkestingene og Setesdal står foran sluttbehandling. Fylkesmannen har fulgt begge planprosesser. For Hardangerviddaplanen ble det valgt en organisering der Fylkesmennene deltok i styringsgruppa. Det har sine sider prosessmessig, idet Fylkesmannen blir henvist til å oppnå flertallsvedtak i en situasjon der kommunene og fylkeskommunene har flertall i spørsmål som er omstridt og som berører nasjonal arealpolitikk. Vi vil derfor neppe gå inn på en slik organisering i kommende planer.

Veiledningsarbeidet overfor kommunene foregår ved direkte henvendelser i enkeltsaker og ved en til to kommunesamlinger pr. år. Vi ser at en del kommuner har vesentlig større behov enn det vi kan tilby. Det samme gjelder byggesaker. For begge saksområder er det små og et par mellomstore kommuner som har størst behov. Vi prøver å være bevisst på å synliggjøre kommunenes handlingsrom, men det er nok tilfelle der kommunene ikke kan se at den nasjonale politikken gir et slikt rom.

Arbeid mot kommunene om kommunale planstrategier er startet opp, og vil bli videreført i 2012 som sentral oppgave. Vi regner med at 17 av 18 kommuner vil rullere kommuneplanens arealdel i inneværende valgperiode.

Vi har over lengre tid hatt for lang saksbehandlingstid for klager etter plan- og bygningsloven. Gjennomsnittet i 2011 var 5,7 måneder. Saksbehandlingstiden gikk gradvis ned høsten 2011, men begynte så å stige igjen. Det har vært mindre kontinuitet enn vanlig blant personellet på dette området, og det rekrutteres inn tre medarbeidere første halvår 2012. Vi håper å komme ned på tre måneder i løpet av 2012, men ser at det er krevende og er usikre på om vi kommer i mål.

2.5 Landbruksforvaltning, næringsutvikling, naturressursforvaltning og miljøvern

Arbeidet med frivillig skogvern har blitt prioritert siden oppstart av pilotprosjektet i 2004. Samarbeidet med skogeiersiden har vært godt. Det er blitt oppretta i alt 32 skogreservater som omfatter om lag 153 kvadratkilometer verna areal. Vi har fortsatt god tilgang på nye områder, og vil videreføre arbeidet de neste to årene. Vi er imidlertid bekymret for om det er tilstrekkelig med midler til erstatninger i statsbudsjettet.

Arbeidet med forvaltningsplaner for verneområder har gått som planlagt, og de to siste forvaltningsplanene vil være på plass første halvår 2012. Vi vil da ha godkjente forvaltningsplaner for 31 verneområder, og er i mål i denne omgang. Vi har startet overgangen fra fasen med forvaltningsplaner til gjennomføring av tiltak, og vil ha hovedfokus på tiltak i 2012.

Verneområdestyre- og forvalter for Brattefjell-Vindeggen er på plass, og arbeidet tegner bra. Vi er godt fornøyd med tilgangen på tiltaksmidler, slik at det kan bli synlige resultater. Vi regner med gjennomføring av en goddelav

tiltakene i 2012.

Vi følger verdiskapingsprosjektet Vidda Vinn gjennom deltakelse i styringsgruppa. Prosjektet har hatt god framdrift og er fulgt opp med statlig delfinansiering. I gjenstående prosjektperiode er det fokus på å ferdigstille planlagte tiltak.

Handlingsplaner for utvalgte naturtyper og prioriterte arter følges opp bl.a. med skjøtsel og kartleggingsprosjekter. Vi har bidratt i arbeidet med faggrunnlag for utvalgte trua arter. Når det gjelder sinoberbille har nye områder blitt kartlagt for å øke kunnskapen om forekomst. Det er tildelt et oppdrag på kartlegging av sangsikade som vi også fikk tildelt ansvaret for i 2011. Kartleggingen skjer sommeren 2012, og resultatene fra den vil komme med i faggrunnlaget, som også er satt bort til eksternt firma. For furupraktbille er kartlegging av artens forekomst igangsatt.

Av store rovdyr har vi bare ynglende bestand av gaupe, som er den klart største skadegjøreren. I noen år har nok bestanden ligget noe over bestandsmålet. Uttaket er økt vesentlig i samme periode, og det var noe overraskende at skader på bufe økte i 2011. Uttaket økes ytterligere i 2012, og med gode jaktforhold tror vi gaupebestanden kommer nær bestandsmålet. Forvaltningen er imidlertid krevende, da den er basert på indikatorer og variable faktorer som jaktinnsats og vær- og snøforhold i jaktperioden. Det har i liten grad vært aktuelt med samordning av virkemidler på landbruk- og miljøvernområdet.

På området skadelige fremmede arter var arbeidet i 2011 begrenset til utryddelse av gjedde på en strekning i Telemarkskanalen i oktober. Fase 2 i dette arbeidet (gjeddesperre) er oppstartet, og krever både medvirkning og finansiering fra staten ved DN. Sanering av fire dammer i karpefisk i Porsgrunn er utsatt, og midlene er omdisponert til gjeddesanering. På svartelistede planter er det drevet noe informasjonsarbeid.

Det har vært liten fremdrift mht oppdatering av Miljøstatus for Telemark det siste året. Vi har fått koblet opp kart på temasidene, smilefjes-innsetting har vi begynt på samt noe rydding. Å sjekke aktualiteten og oppdatere temasidene våre er en prioritert oppgave framover. Vil se på organiseringen av arbeidet.

Vi følger nasjonale og aktuelle regionale tilsynsaksjoner som forutsatt. Vi har gjort mindre egeninitiert tilsyn enn planlagt. Det skyldes at det er brukt mye ressurser på oppfølgingen av en tilsynssak med ulovlig nedgraving av avfall. Vi har hatt en vesentlig økning av gebyrinntektene i 2011, og vi vurderer å styrke kapasiteten med et to-års engasjement. Vi viser til dialogmøter, og gjentar at gebyrsatsene for tilsyn og tillatelser må differensieres mer enn i dag (flere trinn). Det er nødvendig for å treffe bedre i forhold til reell ressursbruk, og det vil øke inntektene.

Vi har tre lokaliteter med forurenset grunn som skal følges opp. Det er gjennomført tiltak ved to av lokalitetene. For den tredje lokaliteten må det avklares om gjennomførte tiltak er tilstrekkelige.

Faste oppgaver på avløp er ressurskrevende med dels glidende overganger fra oppfølging av tilsynsaksjonen i 2008. Unødvendig mye tidsbruk går med til behandling av saker som gjelder klage på kommunale vedtak etter forurensingsforskriften § 12.

Vår håndtering av klimaspørsmål er under utvikling og vi gjør stadig forbedringer med hensyn til hvordan og hva vi griper tak i. Det er første generasjons klima- og energiplaner i alle kommunene bortsett fra en. Disse planene er av varierende kvalitet og vi opplever at det kan være vanskelig å se igjen konkrete tiltak/krav forankret i planen i de kommunale arealplanene.

Det har vært liten fremdrift mht oppdatering av Miljøstatus for Telemark det siste året. Vi har fått koblet opp kart på temasidene, smilefjes-innsetting har vi begynt på samt noe rydding. Å sjekke aktualiteten og oppdatere temasidene våre, er en prioritert oppgave fremover. Vil også se på organiseringen av arbeidet.

Arbeidet med vannforskriften går etter planen. Mye tid har medgått til karakterisering og møteaktivitet i vannområdene i 2011. Slik det ser ut, vil karakteriseringen bli levert til fristen. Fokus på tilstanden i vannforekomstene har bidratt til økt interesse og innsats fra de kommunale sektormyndighetene. Vi samarbeider tett med prosjektlederne i alle vannområder.

2.6 Samfunnssikkerhet og beredskap

De sentrale utfordringene i Telemark fremgår av Fylkes ROS. Den er fra 2007 og således ikke oppdatert. Revisjonsarbeidet er startet opp. Nytt tema blir farlige stoffer- industriulykker, for øvrig blir temane videreført i det risikobilde er uendret. Kommunene er blitt fulgt opp gjennom beredskapsseminar og veiledning i

f.t. enkelthenvendelser. Det er gjennomført opplæring i CIM i kommunene som har stort behov oppfølging dersom verktøyet skal bli tatt i bruk i kommunen. Fylkesmannen følger opp arealplaner og reiser ved behov innsigelse. Klimatilpasning er en del av dette arbeidet, samt at det gis innspill til klima- og energiplaner. NVE informerte på møte i Fylkesberedskapsrådet om kartleggingen av flom- og skredutsatte områder. Samordning var et annet hovedtema på dette møtet. Fylkesmannens krisestab er blitt øvet og fått noe opplæring i CIM. Det er avholdt atombereidkapsseminar med fokus på helseaspektet som oppfølging av øvelse i 2010. Prioritering innen kraftforsyning var et av temaene på beredkapsseminaret. I samarbeid med Helsedirektoratet er det gjennomført seminar innen helsemessig og sosial beredskap. Det har ikke vært ekstraordinære forhold hvor det har vært behov for regional koordinering.

2.7 Vergemål

Fylkesmannen i Telemark er godt i gang med å forberede omorganiseringen av vergemålsoppgavene. Embetet har ferdigstilt prosjektplaner for å styre de samlede aktiviteter som skal gjennomføres fram til 1. juli 2013. Det gjelder både det ekstrene arbeidet ut mot kommunene og de interne aktiviteter som embetet må forberede.

Fylkesmannen har ikke avklart organisatorisk plassering av vergemålsoppgavene. Beslutning om dette vil foreligge 12.04.2012. Fylkesmannen har hatt dialog med kommuneledelsen og overformynderiene gjennom møter og brev.

Vi er igang med å utarbeide bemannings- og kompetanseplan for vergemålsfunksjonen. Det blir et viktig verktøy for innplassering av medarbeidere som kommer over som følge av virksomhetsoverdragelsen.

Prosessen er forankret i de organer vi har for ledelse og medbestemmelse; ledermøte, AMU og MBM. Det er etablert en referansegruppe med deltagere fra Grenland, Nome og Bamble overformynderi.

Gruppen skal i hovedsak håndtere de eksterne praktiske utfordringene ved gjennomføring av reformen, og dermed bidra til at oppgaver, systemer og dokumentasjon er klargjort for en ryddig og effektiv overføring til fylkesmannen. Det er gjennomført flere møter i 2011.

Det er opprettet et eget meny punkt for vergemål på vårt intranett og hjemmeside. Informasjon blir lagt ut fortløpende.

Kapittel 3 - Resultatområder

Kongehuset

00.1 Kongelige besøk

Det har vært 2 Kongelige besøk. Kronprinsen var tilstede en dag på VM 2011 Telemark på Rjukan/Gaustablikk og i forbindelse med Global Dignity Day på Skien vgs avd. Brekkeby.

00.2 Tildeling av ordener og medaljer

Det har vært behandlet seks søknader om H.M. Kongens fortjenstmedalje. Alle sølv som valør, og alle ble innvilget.

Miljøverndepartementet

Resultatområde 01 Naturens mangfold og friluftsliv

På naturforvaltningsområdet har arbeidet med forvaltningsplaner langt på veg gått som planlagt, og de to siste forvaltningsplanene vil være på plass første halvår 2012. Vi vil da ha godkjente forvaltningsplaner for 31 verneområder, og er i mål i denne omgang. Vi synes det er et godt resultat, og er også fornøyd med at forvaltningsplanene for Hardangervidda og Brattefjell-Vindeggen, som vi har medvirket mye til over flere år, ble godkjent i 2011.

Vi har startet overgangen fra fasen med forvaltningsplaner til gjennomføring av tiltak, og vil ha hovedfokus på tiltak i 2012. I 2011 fikk vi i utgangspunktet tildelt en god del mindre midler til tiltak enn det vi hadde lagt opp til å gjennomføre. Dette ble rettet noe opp med en ekstratildeling (Langøya) høsten 2011, som krever videre oppfølging i 2012. Utviklingen andre halvår gjorde også at vi omdisponerte ytterligere midler til tiltak. I 2010 var det motsatt, og for de to årene sett under ett er midlene brukt i tråd med formålene.

Vi har fortsatt god tilgang på nye arealer til frivillig skogvern, og har levert fire nye verneforslag i 2011, og ser for oss at arbeidet vil bli videreført på omtrent samme nivå ut 2013. Vi vil da se på prioriteringen. Vi har lagt ned betydelig med ressurser i skogvern over mange år, og er fornøyd med resultatene av et systematisk arbeid. Vi peker samtidig på nødvendigheten av tilstrekkelig finansiering av erstatningene. En situasjon med større pågang av arealer enn det er budsjetter til, slik det ser ut nå, er ikke bra verken for vernetempo eller frivillig skogvern som ordning.

Verneområdestyre- og forvalter for Brattefjell-Vindeggen er på plass, og arbeidet tegner bra. Vi er godt fornøyd med tilgangen på tiltaksmidler, slik at det kan bli synlige resultater. Vi regner med gjennomføring av en god del av tiltakene i 2012.

Villrein ivaretas først og fremst gjennom medvirkning i arealplaner, herunder regionale planer. En plan som berører Telemark var til sluttbehandling i fylkestingene høsten 2011, mens den andre planen kommer opp i 2012.

Arbeidet med rovvilt går som forventet, og innsatsen på villaks, sjørret og støraure er noe økt. Gjennomføring av handlingsplaner for truede arter er noe begrenset. Arbeidet med kunnskapsgrunnlag for Sinoberbille, Furupraktbille og Sangsikade går som forventet.

Status for kartlegging av naturmangfold er vesentlig forbedret i 2010/2011, ved at akkumulerte data nå er lagt inn

i Naturbase. Vi planlegger for å holde dette ved like. Det vil bli lagt inn litt ekstra ressurser på viltdata i åtte gjenstående kommuner.

Ivaretagelse av naturmangfold utenfor verneområdene gjøres primært gjennom arealplaner der det systematisk blir vurdert som viktig planhensyn.

På området fremmede arter var arbeidet begrenset til utryddelse av gjedde på en strekning i Telemarkskanalen i oktober. Fase 2 i dette arbeidet (gjeddesperre) er oppstartet, og krever både medvirkning og finansiering fra DN. Sanering av fire dammer i karpefisk i Porsgrunn er utsatt, og midlene er omdisponert til gjeddesanering. På svartelistede planter er det drevet noe informasjonsarbeid.

Arbeidet med vannforvaltning (hovedsakelig karakterisering) pågår, og vi regner med at det blir levert til fristen. Innføringen av Naturmangfoldloven går i praksis seint i kommunene. Nytt kurs ble gjennomført høsten 2011.

01.1 Bærekraftig bruk og beskyttelse av leveområder

Hovedinnsatsen på naturvernområdet er lagt på frivillig skogvern og oppfølging av forvaltningsplaner som har blitt utarbeidet de siste årene. Utarbeidelsen av forvaltningsplaner er i slutfasen. Fire planer er godkjent i 2011, revidert plan for Jomfruland LVO vil bli godkjent første kvartal 2012 og Langesundstangen/Steinvika vil bli godkjent første halvår 2012.

Når det gjelder frivillig skogvern, omfatter det kun arealer på privat grunn i 2011. Framdriften har i hovedsak gått som planlagt. Tilrådning til DN på områdene Fugldalen og Hæstad i Fyresdal ble prioritert i første halvår 2011. Utvidelse av Lone nr og Hellheia nr ble prioritert siste halvår av 2011, og tilrådning for begge områdene ble sendt DN før årsskiftet.

Arbeidet med oppfølging av nye verneområder gjennom grensegang ved jordskifteretten har blitt videreført og prioritert i 2011

For Brattefjell-Vindeggen landskapsvernområde er det opprettet verneområdestyre og tilsatt verneområdeforvalter. Det har blitt arbeidet med planlegging av tiltak i tilknytning til verneområdet.

Samarbeidet med Statens Naturoppsyn er godt. Det er gjennomført to dialogmøter.

Supplerende naturtypekartlegging har fortsatt i 2011 (Porsgrunn og Kragerø). Kvalitetssikrede filer er rutinemessig oversendt DN, det gjelder både naturtyper og artsdata (med noe forsinkelser på enkelte datasett, bl.a. fra skogvern).

Landbruks- og miljøvernavdelingen samarbeider på området ”utvalgte kulturlandskap”

01.2 Bærekraftig bruk og beskyttelse av arter, bestander og genressurser

Innsatsen på hjortevilt har vært begrenset til villrein.

Viltfondsmidler er fordelt, og hensyn til trua arter er ivaretatt i arealplaner.

Handlingsplaner for utvalgte naturtyper og prioriterte arter følges opp bl.a. med skjøtsel og kartleggingsprosjekter.

Vi har bidratt i arbeidet med faggrunnlag for utvalgte trua arter. Når det gjelder sinoberbille har nye områder blitt kartlagt for å øke kunnskapen om forekomst. Det er tildelt et oppdrag på kartlegging av sangsikade som vi også fikk tildelt ansvaret for i 2011. Kartleggingen skjer sommeren 2012, og resultatene fra den vil komme med i faggrunnlaget som også er satt bort til eksternt firma. For furupraktbille er kartlegging av artens forekomst og utbredelse satt bort.

På rovviltområdet er oppgavene utført. Gaupejakta er administrert, det samme gjelder søknader om skadefellingstillatelser (gaupe). Tilskudd til forebyggende tiltak mot rovviltskader er fordelt. Vi har deltatt i alle møtene til rovviltnemnda. Erstatningssakene ble avsluttet før 10. desember 2011. Det ble utbetalt 3,08 mill. kr.

01.3 Fremmede arter og GMOer

På området fremmede arter var arbeidet begrenset til utryddelse av gjedde på en strekning i Telemarkskanalen i oktober. Fase 2 i dette arbeidet (gjeddesperre) er oppstartet, og krever både medvirkning og finansiering fra DN. Sanering av fire dammer i karpefisk i Porsgrunn er utsatt, og midlene er omdisponert til gjeddesanering. På svartelistede planter er det drevet noe informasjonsarbeid.

01.4 Friluftsliv

Hensynet til friluftsliv blir fulgt opp i arealplaner med spesiell fokus på strandsonen ved kysten. Statlig tildeling til skjærgårdstjenesten er fordelt. Oppgaven med å representere staten som grunneier blir ivaretatt.

Resultatområde 03 Vannforurensning, miljøgifter og avfall

Vi har i 2011 hatt en medarbeider på forurenset sjøbunn i Grenland og som også har arbeidet med utarbeidelse av ny sedimentveileder for Klif. Vi har også en medarbeider knyttet til arbeidet med vannforskriften og Interregprosjektet "Hav møter land". Dette er oppgaver som er høyt prioritert og går etter fastlagt plan.

Av 5 medarbeidere går da to årsverk med til disse oppgavene. Gjenstående tre skal håndtere alt annet. På avløpsområdet er vi nå inne i en periode med flere søknader om store utslipp fra store hotell- og hytteområder. Samtidig har vi fortsatt oppfølging av seinere års tilsyn med kommunale avløpsanlegg. Dette er ressurskrevende og går nok på bekostning av andre oppgaver. Vi bruker fortsatt betydelig ressurser på avfallsområdet med slutføring av avslutningsplaner og stadig endringer av tillatelser.

Fylkesmannens anbefaling for tiltak rettet mot forurenset sjøbunn i fjordområdene i Grenland skulle etter planen foreligge innen utgangen av 2011, men ble i samråd med Klif utsatt til 01.03.2012 for å kunne inkludere endelige analyser og faglige tolkninger fra prosjektet Opticap i rapporteringen fra prosjekt BEST. De endelige resultatene fra Opticap vil foreligge i løpet av 1.kvartal 2012.

Fylkesmannen ser et behov for å følge opp entreprenører som driver innenfor mudring og dumping i sjø med informasjon om gjeldende regelverk og praksis, men har ikke funnet tid til å prioritere dette.

03.1 Overgjødning og nedslamming

Arbeidet med vannforskriften går etter planen. Mye tid har medgått til karakterisering og møteaktivitet i vannområdene. Vi har samarbeidet tett med prosjektlederne i alle vannområder i Telemark.

Vannregion Agder har nylig ansatt prosjektleder for Arendalsvassdraget hvor vi vil være involvert i karakteriseringen. Vi har kontakt med Fylkesmannen i Aust-Agder vedrørende karakteriseringen i Arendalsvassdraget. Vi forventer tilbakemelding fra prosjektleder i forbindelse med arbeidet i dette vannområdet.

Vi ser en positiv utvikling ved det pågående arbeidet med vannforskriften og vår oppfølging som sektormyndighet innen avløp.

Fokus på tilstanden i vannforekomstene har bidratt til økt interesse og innsats fra de kommunale sektormyndighetene.

I 2011 fikk vi melding fra noen vannområder om stor algevekst (mye sly i fiskegarn). Dette var spesielt i Kjelavassdraget ved Edland, men meldinger fra andre områder tyder på at dette var / er et regionalt problem som

kan knyttes opp mot store nedbørsmengder i 2011. Det ble igangsatt et prosjekt i Tokke / Vinje vannområde for å finne årsaken til problemet.

Faste oppgaver på avløp er ressurskrevende med dels glidende overganger fra oppfølging av tilsynsaksjon 2008/10. Dels rene faste oppgaver med behandling av søknader om utslipp, for tiden 2-3 pågående slike saker. Dels oppfølging av saker i grenseland kommunalt avløp/ industri i form av påslipp til kommunalt nett evt egne tillatelser for industrivirksomheten. Unødvendig mye tidsbruk går med til behandling av saker som gjelder klage på kommunale vedtak etter forurensingsforskriften § 12. Det er et vanlig problem at kommunene ikke bruker eller selv er kjent med kommunal klagenemnd, kommunalt delegasjonsreglement, og at klagene derfor blir feilsendt til fm. Dette vil vi ta opp i fylkesmannens løpende dialog med kommunene.

4 anlegg er kontrollert i aksjonen 2010. Avvikene rettes nå fortløpende med unntak av de mer langsiktige tiltak som følges opp via nye søknadsbehandling for 2 av anleggene, dvs oppfølging av saneringsplaner. Varsel om tvangsmulkt blir vurdert i oppfølgingen.

03.2 Oljeforurensning

Er begrenset til noe medvirkning i IUA Telemark, blant annet beredskap ifm. havariet til Godafoss tidlig på året. Avventer sentrale avklaringer av Fylkesmannens rolle i forbindelse med aksjoner.

03.3 Miljøgifter

Arbeidet med handlingsplan for opprydding av forurenset sjøbunn har siden 2007 vært ivaretatt innenfor prosjektet BEST, som nå er inne i en avsluttende fase. Framdrift og dato for sluttrapportering ble justert høsten 2011 i samråd med Klif, og prosjektets frist for endelig rapportering til Klif er satt til utgangen av februar 2012. Årsaken til utsettelsen var koordinering med prosjektet Opticap som er en vesentlig leverandør til fylkesmannens prosjekt. For å sikre informasjonsflyt og god forankring lokalt, gjennomførte fylkesmannen høsten 2011 et Fjordforum hvor interessenter møttes og fikk presentert og drøftet foreløpige resultater. Koordinering mot den regionale vannmiljømyndigheten har blitt ivaretatt gjennom fylkesmannens faglige rolle i arbeidet med forvaltningsplaner for det aktuelle vannområdet, og ved fylkeskommunens deltagelse i Fjordforum.

Prosjektleder for forurenset sjøbunn har våren 2011 arbeidet med revisjon av Klifs sedimentveileder, i henhold til tilsagnsbrevet. Utkast til veileder ble overlevert Klif som avtalt i juli. Det er gjort avtale for 2012 om noe bistand fra Fylkesmannen i Telemark for å ferdigstille veilederen etter at høringskommentarer har kommet inn.

Slutføringen av arbeidet med forurenset grunn lokalitetene har vi måttet utsette til 2012. det er igangsatt et arbeid med kvalitetssikring av dataene i Grunnforurensningsdatabasen. vi regner med at arbeidet slutføres våren 2012.

I 2010 ble 7 prioriterte skipsverft i Telemark hvor det er vurdert behov for å gjennomføre tiltak, pålagt å utarbeide en tiltaksplan for opprydding i forurensningen knyttet til verftets virksomhet. Av de 7 verftene fikk 6 pålegg om tiltaksplan for land med frist for innlevering 01.07.2011, mens 1 fikk pålegg om tiltaksplan for både sjø og land, med frist 01.12.2011. Ett verft har ikke levert i henhold til pålegg, og fylkesmannen vurderer tvangsmulkt for dette.

03.4 Avfall og gjenvinning

Det kommer jevnlig inn henvendelser om endringer av tillatelser, søknader om nye tillatelser, spørsmål om behandling av ulike typer avfall. For deponier har vi hatt en søknad om opprettelse av et asbestdeponi på et nedlagt deponi i klasse II. I tillegg er det tre deponier som jobber med detaljplan for tildekking av deponiet i forbindelse med avslutning. Det er ett deponi der vi skal slutføre arbeidet med krav til avslutning- og etterdrift. Vi ser tydelig at avfallsbransjen hele tiden er i utvikling og at det er en skjerpet konkurranse om tilgjengelig avfall. Bl.a. ved opprettelse av nye selskaper, ønske om nye behandlingsmetoder og utnyttelse av avfallet. Vi har gitt et avslag på søknad om etablering av reaktorbiocelle på Goasholtmyra, Notodden kommune i regi av Grønn vekst Telemark. Vi har sagt at vi kan ta søknaden opp til ny behandling, når nye retningslinjer fra Klif foreligger

på denne type behandlingsmetoder.

Vi har i år ikke mottatt noen nye henvendelser fra Toll- og avgiftdirektoratet ved sluttbehandlingsavgift. Vi veileder de ulike aktørene i avfallsbransjen ved behov. Vi har ikke spesifikt gått ut til hver kommune og informert om kommunenes oppgaver etter F-lovverket, men tar det opp når vi mottar meldinger om eks. forsøplingssaker vi mener er kommunens ansvar.

Grenland Havn har i samarbeid med de store industrihavnene i området utarbeidet egen plan for håndtering av avfall fra skip. Denne renovasjonsordningen er satt i drift for flere år siden. I Kragerø havn som er en betydelig mindre havn er det også i drift en renovasjonsordning, men det er ikke utarbeidet noen egen plan. Vi har flere mindre havner med lite trafikk, hvor vi mener det ikke vil være riktig ressursbruk å innhente avfallsplaner fra disse. I forbindelse med kontrollaksjonen høsten 2011 fikk vi bekreftet at havnene benytter seg av fellesplan for havnen i Grenland. Denne planen hadde noen mangler og er under revisjon. Skal være ferdig revidert i løpet av våren 2012.

Resultatområde 04 Luftforurensninger og klima

Klima spørsmål blir håndtert i plansammenheng på linje med andre fagspørsmål. Det gis innspill til kommunal arealplanlegging og første generasjons klima- og energiplaner forsøkes lagt til grunn for vår oppfølging av arealplanene.

Med bakgrunn i en vurdering av problemomfang (skadepotensialet, utbredelse, ivaretagelse av andre etater/instanser) og tilgjengelige ressurser har vi kommet til at vårt arbeid med luftforurensning og støy må nedprioriteres

04.1 Klimaendringer

Vårt arbeid med klimaendringer er i en oppbyggingsfase og under utvikling. Vi ser vel at verktøykassen med virkemidler kan være litt ufullstendig utrustet. Det er nok et stykke vei å gå for å finne en god sammenheng mellom første generasjons klima- og energiplaner og den kommunale arealplanleggingen. Det er nok på området klimatilpassning våre innspill er mest konkrete.

Alle kommunene har nå vedtatte klima- og energiplaner bortsett fra en kommune som er i slutfasen av planprosessen.

04.3 Luftforurensning

For kommunene i Grenland er det et program for overvåking av luftkvaliteten i området. Dette gjennomføres og driftes av interkommunalt kontor for miljørettet helsevern i Grenland. Det antas at oppfølgingen av regelverket og kompetansen på området ivaretas på en tilfredsstillende måte.

04.4 Støy

Støyhensyn i plansammenheng er et område vi av ressursmessige hensyn har nedprioritert. Vi fanger likevel opp de planene med de mest åpenbare støykonfliktene.

Oppfølging av forskriftsregulerte krav i kap 5 er ikke prioritert, det føres ikke tilsyn fra FMTE etter § 5-17 om bestemmelsene overholdes.

Resultatområde 05 Internasjonalt miljø samarbeid og miljø i nord- og polarområdene

Vi deltok i Interreg prosjektet "Hav møter Land" med 1 person som arbeidsgruppeleder. Fokus for denne arbeidsgruppen er erfaringsutveksling i arbeidet med det europeiske vannrammedirektivet, modellering og koordinert / samordnet overvåking av havområdene i Skagerak og Ytre Oslofjord.

05.1 Miljø samarbeid i internasjonale miljø fora, herunder EUs miljø samarbeid og UNEP

Vi deltar i Interreg prosjektet "Hav møter Land" med 1 person som arbeidsgruppeleder.

Fokus for denne arbeidsgruppen er erfaringsutveksling i arbeidet med det europeiske vannrammedirektivet, modellering og koordinert / samordnet overvåking av havområdene i Skagerak og Ytre Oslofjord.

"Hav møter Land" har deltakere fra Danmark, Sverige og Norge.

Fylkesmenn og Fylkeskommuner er deltakere fra Norge (Agder, Telemark, Vestfold, Buskerud og Østfold). Hav møter land er en oppfølger etter Forum Skagerak og har fokus på området Skagerak, Kattegat og Ytre Oslofjord.

05.2 Geografisk rettet miljø samarbeid, herunder miljø bistand

Har ikke hatt aktiviteter på dette området ut over Hav møter land - se 05.1.

05.3 Miljø samarbeid i nord- og polarområdene

Ikke aktuelt

Resultatområde 06 Planlegging for en bærekraftig utvikling

På planområdet blir nasjonale forventninger til kommunene fulgt opp, med rimelig god innsats i de større og viktige sakene. Det kan samtidig være en del saker som tilsynelatende synes å være uproblematisk, og som det legges lite innsats i. Blant disse kan det være planer som "glipper". Vi gir for det meste føringer tidlig i planprosessene.

Det er gitt uttalelser til 194 plansaker. Det er reist 36 innsigelser, fordelt på 21 saker. Det er gjennomført 5 meklinger og 3 plansaker er oversendt MD til avgjørelse. Vi har ikke fått noen avgjørelser fra Miljøverndepartementet i plansaker i løpet av 2011. En sak er sendt til Miljøverndepartementet for avklaring av innsigelsesadgang. Det gjaldt Riksantikvarens innsigelse til reguleringsplan for Borgegrenda.

Det blir løpende gitt uttalelser til dispensasjonssaker. Det er gitt uttalelse til 253 saker, og 23 saker er påklaget. Veiledningsarbeidet overfor kommunene foregår ved direkte henvendelser i enkeltsaker og ved en til to kommunesamlinger pr. år. Vi ser at en del kommuner har vesentlig større behov enn det vi kan tilby. Det samme gjelder byggesaker. For begge saksområder er det små og et par mellomstore kommuner som har størst behov.

Retningslinjer for areal- og transport, regional senterstrukturplan og kjøpesenterbestemmelsen blir fulgt opp. Vi opplever det som mer krevende å omsette planretningslinje for klima- og energi i konkrete plansaker (gjelder bl.a. nivå for krav om fjernvarme). By- og bomiljø, grønnstruktur, strandsone, utvalgte naturtyper, vassdrag og fjellmiljø blir i hovedsak fulgt opp.

Kravene til saksbehandling etter Naturmangfoldloven er så langt i liten grad fulgt opp i de planforslagene vi mottar. I økende grad reiser vi nå innsigelser på formelt grunnlag for å rette opp dette, og øke fokuset på lovkravet i kommunene. Kommunene er varslet om innstramning i vår praksis i forbindelse med kursene i Naturmangfoldloven.

Felles kartløsning med Buskerud er utviklet videre, og er et bra hjelpemiddel i saksbehandlingen her, og for andre (lagt ut på nett).

06.1 Arealpolitikk og samfunnsutvikling

Vi har tilfredsstillende oppfølging på planområdet, med fokus på strandsone (kyst og innland), villrein, INON, landskap, biologisk mangfold, hensynet til barn og unge, samfunnsikkerhet, kjøpesenterstoppen og jordvern. Vi oppfatter det slik at hensynet til landskap er under utvikling. Det samme gjelder klima/energi og jordvern.

Pr 31. desember 2011 er det i varselsfase og offentlig ettersynfase behandlet 194 planer. Det har vært innsigelser til 21 planer med til sammen 36 innsigelsespunkter. (det kan være flere innsigelser til en plan) Tematisk fordeler innsigelsene seg slik:

Villrein	3
Samfunnsikkerhet	6
Strandsone SPR	7
Strandsone ellers	2
Kjøpesenterstopp	1
Jordvern/Landbruk	2
Naturmangfold	7
Kulturlandskap	3
Rpr Areal og transport	1
Barn og unge	2
Kvartærgeologiske hensyn	1
Snaufjell	1

De fleste innsigelsene løses ved at kommunene etterkommer innsigelsene eller at de løses ved drøfting. Det foreligger uløste innsigelser til reguleringsplaner i Bamble, Drangedal, Kragerø, Porsgrunn, Sauherad, Skien og Tinn kommuner. Vi går ut fra at disse blir avklart i 2012.

Når det gjelder overordnede planer foreligger det fortsatt uløste innsigelser til kommuneplan for Nome. Den vil sannsynligvis bli meklet i løpet av 2012 Det foreligger også tidligere innsigelser til kommuneplaner i Drangedal, Kragerø og Porsgrunn. I 2011 er det rettet innsigelser, som ennå ikke er løst, til KDP Gvarv, KDP Seljord Sentrum, KDP Stoa-Nato, KDP Skafsåheia og Skien Sentrum.

Det er utført fem meklinger i år: Kragerø: strandsone. Skien: landskap og avstand til vassdrag. Skien: Borgegrenda/Riksantikvaren. Nome: jordvern og Vinje: villrein og skogbruk. Tre saker er sendt over til MD for avgjørelse hittil i år, det gjelder to RPR i Kragerø kommune og landskap i Skien sentrum. Det har vært felles møte og befaring for reguleringsplanene for Ødegården og Portør Pensjonat i Kragerø, men det er ikke kommet til enighet i disse sakene. Når det gjelder kommunedelplan for Skien sentrum er det ikke avholdt møte ennå.

Det er gitt uttalelse til 253 byggesaker (dispensasjoner) før kommunal behandling. 23 saker er påklaget. Det blir gitt uttalelser til alle saker innen tidsfristen. Vi merker en økning av byggesaker spesielt i fra kystkommunene. Kommunene har varierende kunnskap, sakene kan være dårlig opplyst. Vi bruker mye tid på og finne ut hva søker vil ha dispensasjon fra. Vi har utarbeidet en veileder til kommunene om dispensasjoner etter Pbl.. Strandsonedelen er utarbeidet i samarbeid med kystsonenettverket.

Fylkesmannen har meldt en byggesak til Politiet. Saken gjaldt ulovlig oppført flytebrygge med 12 plasser på Skåtøy i Kragerø. Økokrim ga et forelegg på 20 000 kr til grunneier/tiltakshaver.

Vi deltar i Kystsonenettverket for Oslofjorden- Skagerrak der vi i år har arbeidet med en veileder til kommunene om dispensasjoner etter plan og bygningsloven.

Vi deltar hyppig i planforum som Telemark Fylkeskommune er ansvarlig for.

Vi har arrangert samling for kommunene der den nye Naturmangfoldloven, klimatilpasning, klima/energi, jordvern og kulturminne var tema. Vi har avholdt tre møter for kommunene, geografisk fordelt, der tema var planstrategi og vi ønsket en oppdatering på hvor langt kommunene har kommet i dette arbeidet.

06.2 Fylkesmannen som styringsmessig bindeledd og rettssikkerhetsgarantist

Det ble behandlet 183 klagesaker i 2011. Saksbehandlingstiden var i snitt 5,7 måneder.

06.3 Samordning av statlige interesser

Behov for samordning oppstår i enkelte saker, men i praksis er dette sjeldent en svakhet i planprosessene.

Andre regionale etater med innsigelsesrett blir hørt i kommuneplansaker. En annen sak er hvordan de prioriterer arealplanarbeid og om de ønsker å benytte innsigelsesretten.

06.4 Kart og geodata

De faste oppgavene som skal utføres innenfor GIS blir utført så godt det lar seg gjøre i forhold til tid og ressurser.

Vi deltar aktivt i GEOVEKST-prosjekter som landbrukspartens representant. Stimulerer spesielt til at alle kommuner skal etablere komplette vegadresser for hele kommunen. Fylkesmannen og fylkeskommunen, som nå har tilgang til felles kartportal, skal kunne bruke plandata i sitt arbeid i høringsfasen.

Vi har i samarbeid med Statens Kartverk i Skien jobbet med å få ned restansene i delingssaker i kommunene, jf ny matrikkellov som ble iverksatt fra januar 2010. Det er en god dialog med kommunene. Mange kommuner har en bra utvikling. Noen få har kommet seg ned på null delingssaker og flere kommuner har god kontroll på sakene sine og nærmer seg målet. Statens kartverk avd. Skien legger ut oversikter mht antall delingssaker pr. kommune.

Resultatområde 07 Tverrgående virkemidler og oppgaver

Vi følger nasjonale og aktuelle regionale tilsynsaksjoner som forutsatt. Til nå har vi gjort mindre egeninitiert tilsyn enn planlagt. Det skyldes at det er brukt mye ressurser på oppfølgingen av en tilsynsak med ulovlig nedgraving av avfall. Når vi på denne måten blir presset ressursmessig inn i en aktivitet som ikke gir noen inntjening, har vi rettet innsatsen mot arbeid med nye tillatelser som gir bedre inntjening enn tilsyn.

Inntjeningen i 2011 ble litt større enn planlagt. Som følge av det ble det et driftsmessig overskudd på kapittel 1510, som vi håper kan tas ut igjen i 2012 og bidra til det økonomiske grunnlaget for å styrke kapasiteten med et to-års engasjement. Vi viser til dialogmøter, og gjentar at gebyrsatsene for tilsyn og tillatelser må differensieres mer enn i dag (flere trinn). Det er nødvendig for å treffe bedre i forhold til reell ressursbruk, og vil øke inntektene.

Forurensningsdatabasen begynner nå å bli akseptabelt oppdatert. Det gjør at den nå tas stadig mer i bruk som saksbehandlerværktøy. Her er det likevel et større potensial som vi bør utnytte og som vi ser en positiv utvikling

på.

For massetakene gjenstår det tre anlegg med tillatelse som skal vurderes. Dette arbeidet ble ikke fullført i høst som planlagt, men fullføres i 2012.

Forbrenningsanlegg for rene brenslere har vi til nå nedprioritert. Har enda ikke oversikt over antall. Galvanobedriftene er gjennomgått og à jour. Mekanisk metalloverflatebehandling er en uoversiktlig bransje. Vi har identifisert 70 virksomheter som bør vurderes. Pr. i dag regner vi med at ingen av disse, inkludert skipsverftene skal ha egne tillatelser. Vi planlegger å gjennomføre et informasjonsopplegg rettet mot disse virksomhetene.

Vår håndtering av klimaspørsmål er under utvikling og vi gjør stadig forbedringer med hensyn til hvordan og hva vi griper tak i. Det er første generasjons klima- og energiplaner i alle kommunene bortsett fra en. Disse planene er av varierende kvalitet og vi opplever at det kan være vanskelig å se igjen konkrete tiltak/krav forankret i planen i de kommunale arealplanene.

Vi har tre lokaliteter med forurenset grunn som skal følges opp. Det er gjennomført tiltak ved 2 av lokalitetene og det gjenstår bare formaliteter og oppdatering i grunnforurensningsdatabasen før arbeidet kan avsluttes. For den tredje lokaliteten må det avklares om gjennomførte tiltak er tilstrekkelige. Dette ble ikke endelig sluttført i 2011 som planlagt, men gjøres vinter 2012.

Arbeidet med forurensede sedimenter i Grenland ble gjort i henhold til embetsoppdraget og avtaler med Klif. Et halvt årsverk ble brukt til dette sammen med oppfølging av skipsverft, og et halvt årsverk til revisjon av Klifs sedimentveileder. Etter avtale med Klif videreføres arbeidet med forurensede sedimenter (BEST) ut februar 2012.

Av i alt tilgjengelige 5 årsverk på forurensningsområdet, er to medarbeidere i hovedsak bundet opp i arbeid som ikke er knyttet til tilsyn eller tillatelser som gir gebyrinntekter (vannforskriften og sedimentarbeidet). Da har vi tilgjengelig 3 årsverk hvorav ett er gebyrfinansiert. Disse skal da løse alle andre oppgaver. Med en forventning fra Klif om at vi skal bruke to årsverk på tilsyn, så vil det naturlig nok få betydelige konsekvenser for annen oppgaveløsning. I styringsdialogen gav vi uttrykk for at vi kanskje kan klare 1.5 årsverk og har nok brukt noe i underkant av dette ca 1.2-1,3 årsverk. På grunn av mye jobb med en komplisert avfallssak har vi vært tvunget til å prioritere strengere mot arbeidet med tillatelser for å sikre oss den gebyrinntjeningen som forventes (ett årsverk + 40% kostnadsdekning)

Det har vært liten fremdrift mht oppdatering av Miljøstatus for Telemark det siste året. Men vi har fått koblet opp kart på temasidene, smilefjes-innsetting har vi begynt på samt noe rydding. Så det å sjekke aktualiteten og oppdatere temasidene våre, er en prioritert oppgave fremover

07.1 Sektorovergripende arbeid

Forurensningsbasen

Superbrukerfunksjoner som daglig brukerstøtte og opplæring er begrenset for tiden, men behovet er heller ikke tilstede med nåværende bemanning. Etter vårt tidligere arbeid med å oppdatere fbase til et akseptabelt nivå, er arbeidet vektlagt med fortløpende innlegging av nye tillatelser og pdf-versjon av disse, og situasjonen er bra. Dette er også situasjonene for registrering av meldinger, men vi får ikke inn så mange meldinger som vi skal ha uten at dette pures opp ved kontroller eller på annen måte. Arbeidet med fortløpende registrering av kontroller i fbasen går greit, og vi er helt oppdatert her. Det er etablert noen interne rutiner for å sikre at vi har oversikt over fbasens tilstand, dels basert på bruk av standardsøk forberedt av Klif. Vi har et etterslep mht fortløpende oppdatering av tidligere innlagte data. Den viktigste mangelen antas å være feil risiko- og kontrollklasse for noen anlegg, samt en del anleggsregistreringer innenfor området avløp.

07.3 Virkemidler og prosesser

Tilsyn:

Vi har ikke nådd KLIFs måltall om å bruke 2 årsverk på tilsyn. Dette ble også meldt inn i vår tilbakemelding på

foreløpig embetsoppdrag for 2011 og i foreløpig årsrapport. Når det gjelder gebyrfinansierte stillinger så er situasjonen den samme som i fjor. Vi klarer ikke med dagens ressurser å få inn gebyrer til finansiering av ytterligere en "gebyrstilling".

I tillegg til å delta i 4 landsomfattende kontrollaksjoner har vi gjennomført flere egeninitierte tilsyn i virksomheter innen betongvarebransjen og med anlegg for utvinning av puk, grus, sand og singel og noen mindre verksteder. Vi har gjennomført systemrevisjon med Norsk Metallretur AS sitt fragmenteringsverk.

Tillatelser:

Arbeidet med fastsettelse av nye og endringer av eksisterende tillatelser gjøres fortløpende. Dette arbeidet prioriteres til dels foran tilsyn for sikre nok gebyrinntekter til å finansiere eksisterende gebyrstilling. Saksbehandlingstiden har gått noe ned på dette området.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
01 Naturens mangfold og friluftsliv	kr 2 713 512,62	kr 801 652,39
03 Vannforurensning, miljøgifter og avfall	kr 815 613,03	kr 1 163 681,54
04 Luftforurensninger og klima	kr 61 727,33	kr 0,00
05 Int. miljøsamarbeid i nord- og polarområdene	kr 56 330,27	kr 0,00
06 Planlegging for en bærekraftig utvikling	kr 2 073 630,50	kr 0,00
07 Andre virkemidler	kr 1 685 896,40	kr 28 745,77
Andre oppgaver under MD	kr 9 627,25	kr 0,00
Sum:	kr 7 416 337,00	kr 1 994 079,00

Landbruks- og matdepartementet

Resultatområde 21 Landbruksbasert næringsutvikling

21.1 Jordbruk

I 2011 ble det søkt om produksjonstilskudd for 246 428 daa jordbruksareal i Telemark (foreløpige tall). Dette er en nedgang på 3 573 daa sammenliknet med 2010 og samlet 7086 daa sammenliknet med arealet i 2009. Fram til 2009 var jordbruksarealet temmelig stabilt, men de to siste åra har vi hatt en jamn nedgang. I 2011 søkte 1537 gårdbrukere om produksjonstilskudd. Dette er 29 færre søkere enn i 2010 og totalt 73 færre søkere enn i 2009. Gjennomsnittelig areal pr. bruk blir med dette i 2011 160 daa, dette er lik gjennomsnittsstørrelse for bruka i 2009 og 2010. Av dette kan vi slå fast at det er tidligere dyrket areal som går ut av produksjon i Telemark, og avgangen har økt noe siste år. De fleste bønder i Telemark driver gårdsbruket i en kombinasjon med annen inntektsgivende næring og inntekten fra gårdsbruket er gjennomgående lav. Tidligere analyser viser at nesten 40% av bruka driver med underskudd eller går i 0. Det har så langt vært ganske enkelt å skaffe seg annen inntektsgivende yrke utenom gårdsbruket, og gårdbrukerne er en attraktiv arbeidsressurs. Et annet forhold er at gjennomsnittsalder for å ta over et gårdsbruk ligger på ca 50 år. Da har ofte vedkommende etablert seg i et annet inntektsgivende yrke og ønsker å fortsette med dette ved siden av en enkel gårdsdrift.

Det tradisjonelle landbruket er fortsatt under sterkt press. Vi har hatt en halvering av antall melkeprodusenter i løpet av 10 år. I næringa kan vi se en todeling: De som ønsker å satse videre investerer tungt og pådrar seg store økonomiske forpliktelser. De som har lite framtidstro på landbruket fortsetter å drive gården uten større investeringer, og blir ganske snart akterutseil når det gjelder effektivitet, produksjonsvolum, dyrevelferd, inntjening osv. Arrondering og ressursgrunnlaget i fylket gjør at mange gårdsbruk har begrenset mulighet for å ekspandere. I dag er ca 50 % av jorda på leiemarkedet. Samtidig har Telemark store grovforarealer og utmarksressurser som ikke utnyttet fullt ut. Fylket har kapasitet til et langt større dyrehold, både når en ser på

tilgjengelig grovfôrareal og spredeareal.

Fylkesmannen utarbeider et årlig handlingsprogram for bruk av bygdeutviklingsmidler i nært samarbeid med landbrukets organisasjoner, KS, fylkekommunen og Innovasjon Norge. I 2011 var områdene Sau, Egg, Kumelkproduksjon, Næringsaktivitet med grunnlag i landbruksressursene og Økonomisk kompetanse, styrings- og driftsledelse våre satsingsområder. Vi har et godt samarbeid med Innovasjon Norge og er omforent om satsingsområder og nivå på støtte. Det har vært betydelige investeringer innen tradisjonelt landbruk i 2011, spesielt innen kumelk, storfekjøtt og gris.

Selv om vi har hatt fokus på melkeproduksjon i flere år og har stimulert til kompetansebygging, produsentsamarbeid og gode økonomiske vilkår for investeringer, opplever vi en stadig tilbakegang. I 2011 ble det søkt om produksjonstilskudd til 123 enheter, dette er en nedgang på 5 enheter siden 2010. Telemark har få samdrifter, og tendensen er at samdrifter løses opp og at svært få etablerer nye samdrifter.

Vi ser en alvorlig stagnasjon i utviklingen i det økologiske landbruket i fylket. På tross av at det offentlige overfører store midler til omlegging og økologisk drift, er det lite interesse i næringa for å øke den økologiske produksjonen. Telemark har gjennom mange år ligget høyt på statistikken for økologisk areal. Vi sakker nå akterut og det er lite driv i det økologiske miljøet i fylket. Vi har tidligere spilt inn at de kommunale landbrukskontorene tar opp at det er vanskelig å ha oversikt over arealer i karens og med økologisk drift til enhver tid. Det er gjennomført flere dialogmøter med Debio om dette, uten at situasjonen er endret. Det er behov for mer sentral styring av forvaltningsaktørene innen økologi slik at rollefordelingen blir tydeligere og slik at en kan etablere bedre systemer for oversikt og oppfølging.

Regelverket rundt driftsfellesskap i landbruket er komplisert og vanskelig å kontrollere. Her bør regelverket bli enklere og mer presist slik at kontroll og reaksjon på brudd blir enklere å gjennomføre.

Det er utfordringer knyttet til avkorting av produksjonstilskudd i saker der det er konstatert brudd på loven om dyrevelferd. Når en dyreverns sak behandles i rettssystemet kan saksbehandling av produksjonstilskudd ta lang tid. Følgende konkrete eksempel illustrerer tidsbruken. Foretaket blir anmeldt av Mattilsynet våren 2009 og Fylkesmannen gir varsel om krav om tilbakebetaling fra produksjonstilskuddsøknaden pr januar 2009. Saken blir avgjort i retten høsten 2011 og først etter at dommen er rettskraftig, kan Fylkesmannen omgjøre kommunens vedtak om tildeling av produksjonstilskudd. Her går det 2 ½ år fra anmeldelse til dommen foreligger. Selve prosessen og tidsbruken oppleves forståelig nok som en stor belastning for søker og hans familie. I denne saken er tre offentlige instanser inn i bildet, i tillegg kommer SLF som klageinstans for Fylkesmannens vedtak. I dette eksempelet har det offentlig ikke lyktes med en rask og effektiv saksbehandling.

Vi har ikke brukt midler over kapittel 1144 post 77 til rovviltkompensasjon.

Tilslutningen til organisert beitebruk var i 2011 litt lavere enn året før - 46 aktive lag i 2010, 43 i 2011. Antall sau og lam på beite i regi av laga har samlet gått ned fra 49716 i 2010 til 46202 i 2011 (ca 7 %). Vi har flere besetninger fra Rogaland og Hordaland på beite i Telemark. Disse er med i tapsstatistikken. I Telemark er ca 60 % av søyene på beite i regi av organisert beitebruk. Tapet av voksen sau på beite er noe høyere i 2011 enn i 2010. Total tapsprosent for sau og lam samlet har gått opp fra 4,82 i 2010 til 5,86 i 2011. Gaupa er det rovdiret som tar mest sau og lam i Telemark. Denne beitesesongen har vi også hatt skader forårsaket av bjørn, ulv og kongeørn iflg. tilbakemelding fra laga. Ellers ser vi et økende konfliktnivå mellom hytteeiere og sau/lam på utmarksbeite i de kommunene der hytteutbyggingen er stor.

Tapsstatistikk sau på utmarksbeite

Embeter	Antall sau sluppet (innen organisert beitebruk)		% tilslutning til org. beitebruk i fylket	Tapsprosent		Total tapsprosent	
	Sau	Lam		Sau	Lam	2010	2009
FMTE	16676	29526	60	2,66	7,57	5,8	4,82
Sum	16676	29526	60	0	0	0	

21.2 Skogbruk

Avvirkning

I 2011 ble det avvirket totalt 640 494 m³ tømmer for salg, til en bruttoverdi på 220 mill kr. Avvirkningen var fordelt på 395 751 m³ gran, 225 248 m³ furu og 19 495 m³ lauv- og vedtømmer. Dette er en økning på 32.258 m³ fra 2010, og utgjør en oppgang på 5 %. Hele økningen kom på gran. Dette er det nest høyeste avvirkningsnivået siden 2002.

Skogkultur

Det er utfordrende å opprettholde skogkulturaktiviteten i Telemark. Det kan ha sammenheng med at det over flere år har blitt færre skogfunksjonærer og svekka lønnsomhet i næringa. Investeringene i skogkultur var på 11,8 millioner kr i 2011. Det er en reduksjon på 9 % fra 2010. Nivået har sunket siden 2008.

Det ble satt ut 927 116 skogplanter i 2011. Det er en økning på 4 % (36 000 planter) fra 2010. Oppfølging av foryngelsesplikten er trulig hovedårsaken til økinga. Plantetallet ligger lang under ønska nivå.

Det ble utført mekanisk ungskogpleie på 17 048 daa ungskog i 2011. Det er en nedgang på 13 % (2 500 daa) siden 2010. Aktiviteten ligger langt under ønska nivå.

For å styrke de langsiktige investeringene og sette fokus på skogeierne og kommunenes ansvar, var foryngelsesplikten tema på ei kommunesamling for landbruksansvarlige. Det ble dessuten utarbeida kommunevis statistikk som viser planting de fire siste åra etter granavvirkning for den enkelte skogeier. Statistikken ble sendt kommunene for å lette arbeidet deres for økt aktivitet. I mai arrangerte fylkesmannen åpen skogdag sammen med Telemark skogplanter AS og Telemark Skogselskap. I 2011 ble det igangsatt regional planlegging for å øke skogkulturaktiviteten framover.

Kommunene får årlig brev fra fylkesmannen om at minst 10 % av skogeierne i skogkultursaker skal kontrolleres. Fylkesmannen skal ha tilbakemelding.

Det ble foretatt forvaltningskontroll av NMSK-tilskudd skogkultur i to kommuner. Kontrollene var basert på SLFs mal og foregikk innendørs og i felt. Det ble ikke registrert avvik. Det ble gitt to merknader.

Det ble trukket ut 120 felt for resultatkontroll foryngelse i Telemark. Fylkesmannen la ned mye arbeid i å sjekke om det var samsvar mellom oppgitt bonitet, plantetall pr. daa og konklusjon om plantetetthet etter bærekraft-forskriften. Fylkesmannen i Telemark har gitt SLF tilbakemelding om forbedringspunkter i opplegget, og endringer er varsla.

Statsrådets fokus på foryngelseplikten medførte at 130 skogeiere skulle følges opp i 2011. Av disse er 123 fulgt opp av kommunene og en av fylkesmannen. En kommune har varsla at de ikke har kapasitet til å følge opp saken. Egenmeldingsskjemaet er sendt til 87 skogeiere og 80 har respondert. Av disse oppgir 44 % at "annen bruk" eller omregulering til bolig, vei eller industri er årsaker til at det ikke er planta. 26 % svarer at omdisponering til annet landbruksformål er grunnen, og 19 % oppgir at avvirkninga ikke utløser foryngelseplikt (tynning o.l). 33 % oppgir at de har tilrettelagt for naturlig foryngelse. 16 skogeiere oppga å ha kjøpt til sammen 25 000 planter som ikke er registrert i skogfondssystemet mens 23 skogeiere oppga at de skulle plante i 2011.

Skogsveier

Det ble ferdig bygd 6,8 km nye skogsbilveier i Telemark i 2011 med en kostnad på 4,05 mill kr til en pris på 595 kr pr meter i gjennomsnitt. For nybygging av skogsveier er dette en tredobling av aktiviteten i forhold til 2010, mens prisnivået er forholdsvis likt, en økning på 3,7 %. Økningen i nye skogsbilveier må sees i sammenheng med fokus på å forbedre avkjørsler fra offentlig vei, lunneplasser og noe behov for komplettering av eksisterende skogsbilveinett. Prisen pr meter skogsbilvei har økt de senere år og er et ledd i fokus på utvikling av byggeteknikk for skogsbilveiene i Telemark for å øke soliditet, motstandsdyktighet mot kraftig nedbør og flom samt redusere framtidig arbeid og kostnader med veivedlikehold.

Det ble ferdig ombygd 24,4 km skogsbilveier til en kostnad på 6,60 mill. kr til en pris på 270 kr pr meter i gjennomsnitt. Dette er en nedgang av ferdigstilte ombyggingsprosjekter i forhold til 2011 da det ble ferdigstil 33,8 km. Prisen pr meter for ombygging har økt fra 128 kr pr meter i 2010, altså en mer enn dobling av kostnaden pr meter. Prisen pr meter ombygging i Telemark har generelt ligget på et lavt nivå, og Fylkesmannen arbeider derfor for å avgrense ombyggingsprosjektene til de strekningene av skogsbilveiene hvor det er behov for ombygging og samtidig ved at det skilles tydelig mellom hva som er reell ombygging og vedlikehold. Krav til bæreevne med dagens periodevis intensive tømmertransport med tømmerbiler på skogsbilveiene samt moderne byggeteknikk tilsier at kostnaden på ombygging bør ligge adskillig nærmere kostnaden for nybygging enn tilfellet er i dag.

Samlet ble det gjennomført investeringer på 14,42 mill. kr i med et tilskudd på 4,03 mill kr.

I Telemark gjennomføres prosjektet "Masterplan for skogsbilveier i Telemark" med fokus på registrering av tilstand på eksisterende skogsbilveinett, bruer og flaskehalsar knyttet til offentlig veinett i skogområdene. Prosjektet omfatter også forslag til ombygging av skogsbilveier, analyse av behov for nye veier og økning av

kompetanse innenfor området skogsbilveier. Fylkesmannen i Telemark forventer at prosjektet skal bidra til økt gjennomføring av ombygging av skogsbilveier, økt kvalitet på ombyggingen og tiltak for å hindre erosjon og skader som følge av økte nedbørmengder.

Spesiell utfordring i Telemark er å bygge skogsbilveier med bruk av moderne byggeteknikk for å tåle økte nedbørmengder og økt intensitet i vogntogtransporten. Det arbeides med dette både ved Fylkesmannens deltakelse i prosjekt "Masterplan for skogsbilveier i Telemark", gjennom generell rådgivning, tilskudsbehandling og revidering av retningslinjer for tildeling av tilskudd til skogsveier. Ved tildeling av tilskudd til skogsbilveier er det lagt vekt på prioritering av veianlegg med gjennomarbeidede byggeplaner med fokus på soliditet. For bedring av kvaliteten for skogsbilveier har Fylkesmannen i Telemark satt fokus på krav til byggeplaner vedlagt søknadene om tilskudd.

Det var mye nedbør i 2011 som belastet skogsbilveinettet, og det var en kraftig flom i Øst-Telemark hvor det ble målt 100 mm nedbør i løpet av et døgn. Dette medførte store skader i Notodden på jernbane, offentlig veinett og skogsveier. Det var også flom med store skader på skogsveier i nedre strøk av Øst-Telemark 11. september med nedbør målt til 65 mm i løpet av natten i Langangen.

Fylkesmannen i Telemark gjennomførte i 2011 en 2-dagers veisamling i Skien med fokus på byggeteknikk og byggeplaner ved befarings av skogsbilveier hos Fritzøe Skoger.

Drift med taubane

Det er gjennomført 2 taubanedrifter i Morgedal, Kviteseid i 2011. Driften ble gjennomført i tilknytning til Norsk Skieventyr i Morgedal med en østerrisk Mounity taubane med fast bærekabel. Det ble tilsammen drevet ca 900 kubikkmeter tømmer i disse driftene. Det har vært liten aktivitet med skogsdrift med taubane de siste 10-år, men økende vekst av skogressurser i bratt og vanskelig terreng i Telemark kan gjøre det mer aktuelt å fokusere på bruk av taubane i framtiden.

Skogbruksplanlegging

Igangværende skogbruksplanlegging gjør at alle skogeiere i Telemark vil ha fått tilbud om digitale skogbruksplaner med miljøregistreringer i løpet av 2012. Det har ikke blitt startet opp nye prosjekter i 2011, men det pågående arbeidet i Skien, Siljan og Hjartdal er i rute.

Skogbrann og storm

Orkanen "Berit" forårsaket stormfelling av ca 20 000 m³ skog den 27. november. "Dagmar" hadde sin bane nord for Telemark, og det ble bare registrert spredte vinfall i dette uværet. Det er bare meldt om en liten brann i 2011.

Skogfond

Innestående skogfondsmidler pr 31.12 er 94 mill kroner. Det har vært en gjennomsnittlig økning av denne saldoen på 5 % de siste 5 år.

21.3 Bygde- og næringsutvikling

Samarbeid med regionale aktører

For å kunne bidra til en ønsket utvikling i bygdene våre gjennom nyskaping, entreprenørskap og nettverksbygging, legges det stor vekt på samarbeidet mellom fylkesmannens landbruksavdeling, Fylkeskommunen og Innovasjon Norge. Det er jevnlig møter mellom disse samarbeidspartene der tiltak og prosjekter blir drøftet og prioritert, både på leder- og saksbehandlernivå. De årlige handlingsplanen for fylkesplanen og landbruksnæringen blir lagt til grunn.

Ved overføring av oppgaver fra fylkesmannen til fylkeskommunen er betydningen av samhandling ytterligere styrket. Gode eksempler er Kompetansemidlene og Vannforskriften.

Samarbeidet om VRI-programmet (virkemidler for regional innovasjon) gir økt fokus på innovasjon og forskning. Nyttige virkemidler har vært kompetanseformidling i samarbeid med Telemarksforskning i Bø og inkubator for natur og mat i samarbeid med Dyrskulen i Seljord. Begge har stor nytteverdi for kunder fra landbrukssektoren.

Samarbeid om regionale kompetansetiltak med fagsamlinger for førstelinjen i kommunene, er godt utviklet.

Spesielt kan nevnes kompetanseprogrammet for landbruksforvaltningene i Viken-fylkene (KOLA-VIKEN) som gjennomførte sitt 7. års kursprogram med tema fra jord- og konsesjonslovene, kontrollarbeid og bærekraftig utvikling. Samarbeide om FUNK (Førstelinje for utvikling av næringsliv i kommunene) og LUK (lokalsamfunnsutvikling i kommunene) er på gang. Disse programmene bidrar til å effektivisere veiledningsapparatet ute i kommunene, med virkning også for landbruksbefolkningen.

Fylkestinget har vedtatt regionale planer for reiseliv og for nyskaping og næringsutvikling. Samarbeidspartene har deltatt i en omfattende planprosess med arbeidsgrupper og dialogmøter der alle interesserte og berørte parter har formidlet sine synspunkter. Gjennomføringsfasen har startet med fylkeskommunen, fylkesmannen og Innovasjon Norge i ansvarlige posisjoner. Nå har fylkestinget også vedtatt å utarbeide en landbruksmelding for Telemark. Denne skal være ferdig våren 2013 og vil være den første av sitt slag i fylket. Det vil være positivt dersom den bidrar til økt politisk engasjement i landbruksspørsmål.

BU-midlene

Strategier, planer og tiltak knyttet til bygdeutvikling og landbruk, blir jevnlig drøftet med landbruksorganisasjonene, fylkekommunen, kommunene og Innovasjon Norge. Bruken av BU-midlene er et sentralt tema. I 2011 fikk fylkesmannen en tilskuddsfullmakt på 2,23 mill kr til utvikling og tilrettelegging som i hovedsak ble gitt til regionale satsinger med mat, trebruk og kompetanse som tema. Innovasjon Norge fikk en tilskuddsfullmakt på kr 13,1 mill kr. til bedriftsrettede tiltak. Av disse gikk 82% til tradisjonelt jord- og hagebruk. Kvinnerettede prosjekter fikk 76% (44% i 2009) og unge 18-35 år, fikk 42% (16% i 2009). Dette er best i landet og markerer en god utvikling mot økt rekruttering og kjønnsballanse i næringen.

Vare og tjenesteproduksjon

Fylkesmannen, Fylkeskommunen og Innovasjon Norge har brukt virkemidler for å stimulere til økt produksjon av melk, egg, frukt og bær og bruk av biomasse og trevirke fra skogen. Det er god interesse for investeringer i mjølkeproduksjonen, men kutallet går nedover. Eggproduksjonen opprettholdes gjennom nyinvesteringer i løsdrift og miljøbur fram mot 2012, men Nortura har vedtatt å fjerne eggpakkeriet fra vårt distrikt. (Att og fram er like langt, ut og inn er like trangt.) Mulighetene innenfor frukt- og bærproduksjon ser bare ut til å bli flere og større. Eplene blir tatt i bruk til nye produkter noe som gir konkurranse om råvarene og økte priser til produsentene. Det er fremdeles en utfordring at fylket ikke klarer å hente ut all nyttbar tilvekst fra skogen selv om det drives aktiv rådgiving på skogkultur, biovarme og "bygg i tre". Det er en stor stimulans at vi nå har fått landets første store konsesjon for røyeoppdrett i i frittstående mærer i Fyresvatnet. Mulighetene som ligger i den nære koplingen mot foredlingsanlegg, er også åpenbare og utfordrende. Et nyetablert saueprosjekt som skal snu tilbakegangen i næringen, har kanskje ikke den samme nyhetsinteressen. Men det inneholder mange og vesentlige utfordringer som må tas hånd om dersom sauenæringen skal kunne opprettholdes på et høyt nivå, det er forhold til hytter og rovvilt, beitebruk og kulturlandskap. Telemark landbruksselskap har nå flyttet inn i nybygg på Århus gård i Skien og satser nå videre på å utvikle et bynært kompetanse- og opplevelsestilbud, - med aktiv medvirkning fra fylkesmannen, kommunens oppvekstsektor, Landbruksrådgivning Østafjells og flere interessegrupper.

Om matspesialiteter

Arbeidet med inkubator for mat- og naturbasertnæring hos Dyrsku Arrangement AS i Seljord, er inne i sitt andre år nå. Pr dato er 12 bedrifter tatt opp i inkubatormiljøet. 2 av de har naturbasertnæring, de øvrige 10 er matbedrifter. Bedriftene kommer fra fylkene Aust Agder, Østfold, Buskerud og Telemark. En spørreundersøkelse blant deltakerbedrifter (okt 2011) viser at bedriftene er godt fornøyd med inkubatortilbudet. FMLA's matkontakt er representert i styringsgruppen.

FMLA's matkontakt er medlem av styringsgruppen for kompetansenettverket region øst med sekretariat på Ås (Nofima Mat). Flere av kursene i regi av kompetansenettverket er blitt avholdt i samarbeid med Dyrsku'n Mat og Kompetansesenter i Seljord. Det er en god deltakelse på disse kursene. FMLA's matkontakt er også medlem i styringsgruppen for Dyrsku'n Mat og kompetansesenter.

På de 2 årlige kontaktmøtene med FMLA'ene i Buskerud, Telemark og Vestfold og Mattilsynet i regionen, blir også temaer omkring lokalmat satsing tatt opp. FMLA's matkontakter fra de 3 fylkene deltar i en referansegruppe i Mattilsynets prosjekt med tilsyn med gårdsutsalg og serveringssteder. En sluttrapport bli offentliggjort i 2012. Arbeidet skal munne ut i retningslinjer for tilsyn med slike virksomheter.

Matkoordinatortilbudet i Telemark ble avsluttet medio 2011. Prosjektet var et spleiselag mellom Fylkesmannen, fylkeskommune og Innovasjon Norge. Et synlig resultat fra prosjektet er distribusjonsløsningen

for lokalmat i Telemark og Agder. En Telemarks og en Agder bedrift står for denne løsningen og kjører ruter til hoteller, serveringssteder og noen butikker. Et annet resultat er beslutningen om etablering av "Regional matkultur Agder Telemark" som følger malen fra Culinary Heritage med hovedsete i Skåne i Sverige. I utgangen av 2011 har 30 bedrifter (serveringssteder og lokalmatprodusenter) meldt interesse for regional matkultur samarbeidet og et interimstyret er oppnevnt. Representanter fra FMLA Agder og Telemark stiller som observatører i styret. Tanken med regional matkultur samarbeid er også slik at det skal bli så mange deltakere at nettverket kan ansette en egen matkoordinator. Det behøves en god del støtte framover for å nå det målet. Matkoordinator stillingen har også ført til økt samarbeid med vgs'er i Telemark som har restaurant og matfag. Dette er viktig for rekrutteringen til kokkefaget men også for opplæring i bruk av lokalmat og økologisk mat fra eget fylke. Det arrangeres en årlig elevkonkurranse for VG2 elever i de 7 østlandsfylkene i samarbeid med Kokkenes Mesterlaug og videregående skoler. I 2011 var det Østfold som hadde arrangør ansvaret.

Matfestivalen Mersmak i Skien er gjennomført for fjerde gang. Festivalen kan vise til god deltakelse og gode besøkstall. Festivalen er nå etablert som et aksjeselskap og har bred politisk fornakring i kommunen. Festivalen er en flott arena for presentasjon og omsetning av lokalmatprodukter. Andre festivaler der lokalmat er et viktig element: Norsk Eplefest i Sauherad og Dyrsku'n i Seljord.

Grønt reiseliv og utmarksnæring

Agder og Telemark skogeierforening har høy kompetanse og er drivende part i satsingen. Arbeidet har vært drevet gjennom en rekke prosjekter, men har nå dreiet videre mot bedriftsutvikling på produkt og marked. Det omfatter store fellestiltak der Mårfjell sameie i Tinn og Vinje er den som har kommet lengst i en krevende prosess med vernemyndigheter og mange berørte interessegrupper. Fylkesmannen og fylkeskommunen kommer i berøring med satsingen først og fremst gjennom plansystemet og lovforvaltningen, men også gjennom faglig oppfølging.

Inn på tunet

Fylkesmannens viktigste samarbeidsparter har vært kommunenes landbruksforvaltning. I prosjekt og enkeltsaker har det blitt jobbet godt sammen med helse og oppvekst i kommuner og fylkeskommune. Inn på tunet er nå etablert i et eget nettverk med bondelaget som sekretariat. Vi regner å ha 20 - 30 tilbydere, noe avhengig av kommunale prioriteringer og budsjett. Vi har en kommune, Drangedal som deltaker i Inn på tunet løftet. Dette er også en av kommunene med flest tilbydere.

Resultatområde 22 Klima- og miljøtiltak i landbruket

Klima innsatsen i Telemark konsentrerer seg om to hovedsaker: initiere innovative trebaserte prosjekter og trebaserte bioenergi prosjekter. Landbruksavdelingen konsentrerer med andre ord sin klimainnsats på skogsiden. Potensialet for utvinning av biogass fra husdyrgjødsel alene anser vi som lite. I kombinasjon med andre avfallsprodukter kan dette være en interessant sak. Landbruksavdelingen følger med på forskningsarbeidet som gjøres i regi av Høgskolen i Telemark, avd. Porsgrunn. Sett i lys av klimautfordringene, er god grøftetilstand i jordene en viktig jordbruksfaktor. Er jordsmonnet mettet med vann, kommer ikke oksygen til og det blir dannet lystgass. Jordene med dårlig grøftetilstand tar heller ikke unna store nedbørsmengder slik det har vært i sommer. Dette har i sin tur ført til store avlingsskader. Forbedring av grøftetilstanden i jordsmonnet er derfor et viktig klimatiltak men det er få foretak som gjør noe med det. Høye kostnader er en ting, den store leiejord andelen i Telemarkslandbruket er en annen ting.

Bondens miljøplan, både trinn 1 og trinn 2, ligger til grunn for alt tilskuddsbasert arbeid med miljø og kulturlandskap. Det er et stort tankekors at kvaliteten på miljøplanene ikke er god nok. I de aller fleste tilfeller er miljøplan ikke en plan som er i aktiv bruk. Det er mer en plan som skal til for å unngå regelbundet trekk i produksjonstilskudd og i neste omgang få tilgang til SMIL og RMP midler. Behov for økt innsats og fokus på miljøplan er fortsatt tilstede.

Det er en utfordring å nå 15% målet for økologisk landbruk i Telemark tatt i betraktning den utviklingen vi nå ser i fylket. Likevel dukker det opp et privat initiativ for å øke synliggjøring av økologiske og lokalproduserte produkter i butikk. Slike initiativ er verdt å ta vare på og støtte opp under. Den nye handlingsplanen for økologisk landbruk 2011 – 2013 blir i så måte viktig for å følge opp slike initiativ.

22.3 Miljøprogram og miljøplan

Måloppnåelse RMP Telemark

Tilskuddsordningene i RMP er viktige for mange foretak og bidrar til å holde fokus på miljøutfordringene knyttet til jordbruksdrift. De viktigste ordningene er:

- Redusert avrenning fra åpenåker arealer: ordningen med endra jordarbeiding har fremdeles god oppslutning i Telemark. I alt 47 388 daa kornareal er med i ordningen eller litt over 60%. Ordningen med vegetasjonssoner mot vassdrag er en meget effektiv ordning men er lite i bruk der det behøves mest: langs grønsakarealer mot åpen bekk (Mælabekken, Leirkupp). Litt over 21 km vegetasjonssoner etablert herav 4,4 km langs Leirkupp/Børsesjø (tiltak i vannområdet fra første planperioden).
- Tradisjonell seterdrift: 23 enkelt seter og 4 fellesetre er med i ordningen.
- Drift på marginale jordbruksarealer/organisert beitebruk: i 2011 er kr 255 500,- utbetalt til organisert beitebruk.

Koblingen mellom SMIL og RMP

Hovedprioriteringene for SMIL midlene er tiltak knyttet til vannforvaltningen i Børsesjø vassdraget, tiltak knyttet til Arvesølvprosjektet og tiltak i utvalgte kulturlandskap i Telemark. Det er FM's oppfatning at begge ordningene spiller godt på lag. Fylkesmannen har oppfordret kommunene til å tenke samfinansiering med f.eks kulturminnefondet i restaureringssaker.

Høsten 2011 startet arbeidet med kartfesting av SMIL søknader. Dette gjelder alle SMIL saker fra 2004 og framover. På sikt vil denne registreringen gi oss god innsikt i mulige overlapp og utfylling av middelbruken etter ulike ordninger.

Miljøplanarbeid

Fjorårets ekstra innsats med informasjons- og motivasjonsmøter, har gitt laber respons fra kommunene og fra landbruksforetak. To møter er blitt arrangert i midt Telemark, ett var planlagt for Skien/Porsgrunn/Siljan men ikke gjennomført. Behovet for økt innsats og fokus på miljøplan er fortsatt til stedet.

Vannforvaltningen

Vannområdene i Tokke/Vinje og Børsesjøvassdraget i Skien/Porsgrunn er i tiltaksfasen nå. For Børsesjøvassdraget er det utarbeidet en rekke tiltaksplaner. Noen av planene krever dialog med NVE. Pga av stor arbeidsmengde hos NVE sist sommer, er dette arbeidet kommet litt på etterskudd. FMLA har øremerket flere SMIL midler til arbeidet med vannforvaltningen på bekostning av andre SMIL ordninger. Det er behov for ekstra og friske penger til gjennomføring av tiltak med tilknytning til landbruket.

I de øvrige vannområder i Telemark er prosjektledere i gang med fullkarakterisering av vannforekomster. Dette arbeidet er stort sett i rute. Landbruksavdelingen er involvert i dette arbeidet. Prosjektledere melder om at det til tider er vanskelig å få engasjert arbeidsgruppen for midt Telemark som består av i alt 9 kommuner.

Klimatiltak innenfor landbruket

Landbruksavdelingen har konsentrert sin klima innsats på skogsiden gjennom satsing på bioenergi. Se 22.5 Tre og miljø for detaljer.

Tilskudd fra regionalt miljøprogram utbetalt 2011 etter søknadsomgang 2010 - kroner utbetalt til hovedområder

Embeter	Kulturlandskap	Avrenning til vassdrag	Kulturmiljøer og kulturminner	Tilgjengelighet - friluftsliv	Biologisk mangfold	Plantevernmidler	Avfall	Andre miljøtiltak
FMTE	4712130	4467475	856786	0	304700	17150	0	0
Sum	4712130	4467475	856786	0	304700	17150		

22.4 Økologisk landbruk

Fylkesmannen i Telemark har i 2011 revidert sin handlingsplan for økologisk landbruk i Telemark 2002 - 2010"

Med nye mål, strategier og tiltak for perioden 2011- 13. Arbeidet har tatt noe lenger tid en oppsatt fordi avdelingen har gjennomført en omrokking innenfor ulike ansvarsområder. Planen var i utgangspunktet tenkt ferdig innen sommeren 2011, men har blitt utsatt pga. stort arbeidspress på øvrige områder. Derfor ble handlingsplanen som gikk ut i 2010 lagt til grunn for arbeidet i 2011. For 2012 vil ny revidert plan legges til grunn for det videre arbeidet innefor økologisk satsing.

Telemark fikk i 2011 tildelt 425.000 kr. i midler til oppfølging av økologisk handlingsplan. I tillegg har det fra tidligere år blitt overført 197.500 som har vært udisponert. Pr. 31.12.11. var det gitt tilskudd til 4 prosjekter, hvor mesteparten har blitt benyttet til kampanjer hvor det settes stort fokus på økologiske produkter og produksjon, Andelsjordbruk ved Århus forsøksgård mottok et tilskudd på kr. 50.000 og Matfestivalen ”Mersmak i Skien” med sine 3 ulike økologiske delprosjekter mottok 100.000 kr. I tillegg har det også godt med noe til satsing på økologisk ugrasbekjempelse i solbærproduksjonen.

Fylkesmannen har også gjennom året jobbet med 3 større prosjekter. Ett av prosjektene er i regi av Telemark forskning og går ut på å øke kunnskapen om og skape entusiasme rundt bruk av økologiske mat hos storhusholdninger og stor kjøkken i regionen. Det andre går ut på videreutvikling av økologiske eplesorter for lang lagring. Det tredje prosjektet som nå igangsettes går ut på å sette større fokus på lokal økologisk mat og mulighetene for å markedsføre dette inn mot lokale butikker og sluttbrukerne. Prosjektet med lagring av økologiske eplesorter har vi oversendt til innovasjon Telemark for videre oppfølging mens de 2 andre prosjektene vil sannsynligvis kunne motta tilskudd på ca. 250.000 kr. tidlig i 2012. Dermed vil løyvingen for 2011 bli brukt opp.

Av områdene som Fylkesmannen i 2012 ser som mest aktuelt å knyttet satsingen opp mot, er å stabilisere / øke produksjonen innen de områder hvor vi ser at det finnes etterspørsel (frukt / bær) I tillegg ser vi at innen økologisk kornproduksjon er det et stort potensiale. Videre vil det være viktig at de store økologiske produksjonene som Telemark har i daginnen mjølk og kjøtt, stimuleres ytterligere slik at produksjonen opprettholdes og til en viss grad øker dersom mulighetene er til stede. Planen vil også rette fokus og innsats mot mottaksapparatet til de store næringsmiddelbedrifter innen kjøtt melk og korn, for at disse i større grad bør ta mot og viderforedle økologiske produkter fra fylket. Innenfor område omsetning og markedsføring legges det opp til satsing inn mot forbrukerne og storhusholdningene for å få mer fokus på mulighetene for å tilby økologiske varer.

Telemark hadde ved utgangen av 2010 et total jordbruksareal på ca. 250.000 da. av dette var 21.545 da økologisk + karens. Dvs. at ca 9 % av arealet i Telemark nå er økologisk eller ligger i karens. Dette er en økning fra 2009 på 4,2 % (tall fra Debio 2010). Ser vi på antall foretak som er registrert opplever vi en nedgang siste år på 8 % På arealsida er det gras som er det dominerende med ca 90 av det samla økologiske arealet, deretter kommer korn med 5 % og grønngjødsling og frukt det resterende. Innenfor husdyrområdet har vi hatt en stabil utvikling innen mjølkeproduksjonen dette gjelder også for sau og ammekyr / storfe siste året, mens det her har vært en markert nedgang fra tidligere år.

Vi jobber for at Telemark ytterligere skal posisjonere seg innen økologisk produksjon, og da spesielt på økologisk frukt som sammen med korn blir ett av de viktigste satsingsområdene framover.

Fylkesmannen vil gjennom arbeidet med handlingsplanen for de neste åra legge vekt på blant annet å videreutvikle de sterke økologiske produksjonsmiljøa i fylket, samt å stimulere til at økologiske produsenter forblir økologiske i framtida. Samtidig ser vi på det som en utfordring å nå målsettingen om 15% økologisk i2020, med bakgrunnen i den begrensa veksten som vi nå registrerer.

Noe av det som vi nå raskest tar tak i er tiltak som retter seg inn mot storhusholdninger og forbrukerne, og som bidrar til at økologiske produkter blir å finne i et større omfang i offentlige institusjoner og ikke minst i butikkhyllene, samt at forbrukerne finner produktene interessante, noe som medfører større omsetning av økologiske varer.

22.5 Tre og miljø

Økt bruk av trevirke

Fylkesmannen i Telemark har valgt å fortsette samarbeidet med Vestfold og Buskerud gjennom et driverprosjekt "Bygg i tre 2011 - 2013". Fylkeskommunene er kommet sterkere med i dette nye prosjektet, og fylkeskommunen i Vestfold har prosjektansvarlig.

Prosjektlederen har gjennom fjoråret hatt flere kontakter med interesserte utbyggere, bl a med visningsboliger i

massivtre og en mulighetsstudie for ny videregående skole i Skien.

Det er bevilget kr 1 690 000 til Telemark fra Trebasert Innovasjonsprogram til 6 prosjekter i 2011.

En av utfordringene er å komme i kontakt med utbygger, særlig på større offentlige bygg, før premissene er lagt.

Bioenergi

Det ble behandla 9 saker om tilskudd til skogsflis i 2011 og bevilga totalt 409 000 kr i tilskudd. Det var en drøy dobling av antall saker i forhold til 2010 og mer enn en tredobling i tilskuddsutbetaling. Mangel på brukere av bioenergi er bøygen for å øke bruken av trebasert bioenergi i Telemark. Fylkesmannen arbeider for å øke antallet antallet offentlige bygg som varmes med trebasert bioenergi gjennom deltakelse i Telemark bioenergiforum og bidrag til prosjekt Grøn varme i Telemark. To flisfyrte fjernvarmeanlegg ble igangsatt på slutten av 2011.

Resultatområde 23 Eiendoms- og bosettingspolitikk

Det kan rapporteres om følgende hovedinnsats innenfor jord og konsesjonslovområdet:

Fylkesmannen veileder og informerer kommunene i gjeldende eiendomslovgivning og følger opp kommunenes praksis når det gjelder omdisponering og deling, priskontroll og saker som gjelder bo- og driveplikt. Ved behov pålegger vi kommunene å sende inn fortløpende utskrift av alle saker i en eller flere sakstyper etter jordloven eller konsesjonsloven. Fylkesmannen behandler klager over kommunale vedtak etter konsesjonsloven, jordloven og skogbruksloven.

Fylkesmannen har i 2011 behandlet 4 klagesaker som gjelder deling etter jordloven § 12 og 2 saker vedrørende spørsmål om driftsenhet.

FM har videre behandlet 11 konsesjonssaker og 1 O- konsesjonssak.

FM begjærte overprøving av en konsesjonsak, hvor resultatet ble omgjøring.

Slf har omgjort FM klagevedtak i en delingsak. Slf ga samtykke til fradeling.

FM har mottatt en uttalelse fra Sivilombudsmannen i 2011. Resultatet var ingen kritikk.

FM har innhentet 4 saker for kontroll jf jordloven § 3 fra en kommune.

FM har videre behandlet 2 saker etter tomtfesteloven.

FM har også bidratt med saksforberedelse og som vitne i sak for Borgaring lagmannsrett. Dom avsagt den 25.10.2011. Staten fikk fullt medhold.

Anke til Høyesterett ble nektet fremmet i 2012.

I forhold til juridiske virkemidler, ser vi utfordringer i å ha en rolle mellom kommunalt selvstyre og departementalt regelverk. Dette gjelder særlig saker om boplikt og fradeling. Vi mottar færre klagesaker enn tidligere og vi har ikke kjennskap til alle kommunale vedtak. Vi ser en tydelig utvikling der andre forhold enn rasjonelle driftsenheter ligger til grunn for jordlovsbehandling. Vi følger med, men klarer ikke å fange opp alle vedtak. Vi kan derfor ikke utelukke at det treffes uheldige vedtak. Fylkesmannen har i 2011 tatt i bruk kontrollhjemmelen i jordloven § 3 ovenfor en kommune. Ingen av disse sakene ble vurdert omgjort.

Hovedutfordringer:

* Følge opp veilederansvaret overfor kommunene på jord- og konsesjonsområdet.

* Følge med på kommunens behandling av jord- og konsesjonslovsaker og fortløpende vurdere å ta i bruk innsynshjemmel overfor enkeltkommuner

* Behandle klagesakene innenfor jord- og konsesjonsområdet riktig og effektivt

Resultatområde 24 Forvaltning av inntekts- og velferdspolitiske tiltak og kontroll

Telemark har totalt 6 årsverk av landbruksvikarer som er fordelt på 5 avløserlag i fylket. Fire avløserlag har totalt 11 landbruksvikarer, herav er 8 i faste stillinger. To avløserlag har tilsammen 11 beredskapsavtaler.

I 2011 var det 72 foretak som benyttet landbruksvikar. Tilsammen hadde disse foretakene behov for 507 dager med sykdomsavløsning og 704 dager med annen avløsning. Telemark har beredskap for landbruksvikar i samtlige av fylkets 18 kommuner.

Oversikt over behandling av klager og dispensasjonssøknader 2011 - antall

Klagebehandling

Produksjonstilskudd		Miljøvirkemidler		Andre tilskuddsordninger	
Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått
2	0	0	0	1	0

Dispensasjonssøknader

Produksjonstilskudd			Miljøvirkemidler			Andre tilskuddsordninger		
Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått
5	0	0	0	0	0	19	0	0

Fylkesmannens kontroll av landbruksvirksomheten i 2011

1. Hvor mye ressurser er avsatt til kontroll?

Årsverk: 0,5

Antall personer: 7

2. Gjennomførte kontroller av kommunenes landbruksforvaltning(forvaltningskontroller)

Kommune:	Fyresdal kommune
Orninger/omfang:	JORDBRUK: PT, SMIL
Registrerte avvik:	1: Habilitet. Saksbehandler er inhabil ved behandling av søknad om PT fra rådmann. I tillegg 1 merknad.
Oppfølging av avvik:	Kommunen har endret rutine f.o.m. januar 2012

Kommune:	Fyresdal kommune
Orninger/omfang:	SKOGKULTUR: NMSK
Registrerte avvik:	ingen avvik, kun 1 merknad
Oppfølging av avvik:	

Kommune:	Fyresdal kommune
Orninger/omfang:	SKOGSVEGER: NMSK
Registrerte avvik:	ingen avvik, kun 1 merknad
Oppfølging av avvik:	

Kommune:	Vinje kommune
Orninger/omfang:	JORD: PT, SMIL
	1: Miljøplan trinn 2 mangler ved søknad om

Registrerte avvik:	SMIL. Kommunen innhenter miljøplan trinn 2 når tiltaket er slutført og penger skal utbetales. I tillegg 3 merknader.
Oppfølging av avvik:	Kommunen har endret rutine: fra nå må miljøplan 2 legges fram ved søknad

Kommune:	Vinje kommune
Orninger/omfang:	SKOGKULTUR: NMSK
Registrerte avvik:	ingen avvik, kun 1 merknad
Oppfølging av avvik:	

Kommune:	Vinje kommune
Orninger/omfang:	SKOGSVEGER: NMSK
Registrerte avvik:	1: Mangler godkjent sluttregnskap ved sluttutbetaling av tilskudd på kontrollert 2 vegeer. I tillegg 2 merknader
Oppfølging av avvik:	veg 1: har gitt oppsynet frist for sette opp regnskap; veg 2: sluttregnskap er satt opp

3. Gjennomførte foretakskontroller. Foretakene kan anonymiseres ved A, B, C etc.

Foretak:	A
Orninger/omfang:	JORD: PT
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Oppfølging fra stedlig kontroll i 2009 og Mattilsynets kontroll samme år som endte med politianmeldelse.
Registrerte avvik:	Brudd på dyrevernloven/dyrevelferdsloven.
Oppfølging av avvik:	Tingretten avsa dom i saken i oktober 2011. FMLA må nå omgjøre kommunens vedtak om utbetaling av produksjonstilskudd pr januar 2009 og kreve tilskuddet tilbakebetalt.

Foretak:	B
Orninger/omfang:	JORD: PT
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Oppfølging fra stedlig kontroll i 2009 og Mattilsynets kontroll samme år som endte med politianmeldelse.
Registrerte avvik:	Brudd på dyrevenloven / dyrevelferdsloven.
Oppfølging av avvik:	Tingretten avsa dom i mai 2011. FMLA har holdt produksjonstilskudd tilbake fra søknadsomgang januar 2009. Med bakgrunn i rettskraftig dom har nå FMLA avslått produksjonstilskudd pr januar 2009.

4. Andre kommentarer/ innspill:

JORDBRUK: Etter 4 år med forvaltningskontroll, viser det seg at kommunene tar til seg kommentarene fra kontrollen og stort sett endrer rutiner. Likevel gir forvaltningskontrollen lite innblikk i hvordan resultatet er ute i feltet og på gården. Det er ønskelig å følge resultater fra kommunens saksbehandling helt ut til sluttbrukeren. Nytt i år er at kommunen selv plukker ut foretak til kontroll. En ny problemstilling er i de kommuner der saksbehandler har eget foretak og er søker. Dette kan løses med at saksbehandler kontakter nabokommunen for å få kontrollert sitt foretak. Spørsmålet er når saksbehandler plukker ut sitt eget foretak til kontroll: i det året alt er på stell? Her bør FM/SLF komme med innspill hvordan kommunen skal opptre i slike situasjoner. En måte kan være at FM plukker ut saksbehandlerens foretak til kontroll. SKOGKULTUR: Forvaltningskontrollen avdekker kun mindre avvik; det er behov for å gi merknader på noen områder. SKOGSVEGER: for første gang har FMLA tatt med skogsveger i forvaltningskontrollen. Dette gir en god dialog med kommunen. Mest å utsette på er vegvedlikehold.

Resultatområde 25 Kommunene som landbrukspolitisk aktør

Fylkesmannens landbruksavdeling har lagt vekt på å skape gode møteplasser for dialog med næringa og den kommunale landbruksforvaltningen. Som et eksempel på dette har vi "kontaktgruppa" som består av FMLA, fylkeskommunen, Innovasjon Norge, Bondelaget, Bonde- og Småbrukarlaget, AT-skog og KS (landbrukskontor og regionalt utviklingselskap). Disse møtes ca 4 ganger i året og diskuterer bruken av økonomiske midler, strategier, gjensidig informasjon osv.

Vi har hatt lite samarbeid med KS sentralt i 2011. Representantene for KS i kontaktgruppa har Fylkesmannen inntil nå oppnevnt selv. Vi har imidlertid utfordret KS i vår region om å utnevne to nye representanter til kontaktgruppa i 2012. Dette har KS nå gjort og vi er gjort kjent med resultatet.

Vi arrangerer årlig en to-dagers kommunesamling som skal gi de ansatte på landbrukskontorene faglig påfyll, større perspektiver og grunnlag for et godt sosialt miljø. Fylkesmannens landbruksavdeling har sammen med de andre landbruksavdelingene rundt Oslofjorden i en årrekke arrangert KolaViken; en stor, årlig samling for den kommunale landbruksforvaltningen i regionen. I tillegg har vi som mål å være servicefokuset på telefon og fungere som et godt kompetansesenter for våre kommunale landbrukskontor.

Vi samarbeider også i det regionale partnerskapet om ulike innovasjonsseminar, og gjennomførte et slikt for etablererkontor og den kommunale landbruksforvaltninga høsten 2011. Vi har også etablert et samråd med representanter fra Innovasjon Norge, Telemark Fylkeskommune og FMLA. Vi har 2-3 samrådsmøter årlig.

I forhold til overordnet planarbeid i kommunen, ønsker FMLA å være et kompetansesenter for kommunene og gjerne komme tidlig inn i prosessen for å gi generelle råd og veiledning. FMLA tilbyr også nyvalgte politikere opplæring i landbrukslovgivningen og overordnet planarbeid, og etter forespørsel reiser vi ut til hver kommune og foredrar.

Resultatområde 26 Jordvern, kulturlandskap og samfunnsplanlegging

Telemark har en attraktiv kombinasjon av natur med biologisk mangfold og samtidig rike kulturminner og -miljøer, ikke minst innenfor det vi kaller jordbrukets kulturlandskap. Vi har da også et felles politisk mål om å ta vare på dette gjennom et sterkt jordvern kombinert med aktiv bruk av jordbruksarealene. Dette kommer tilsyne i strategier, planer og aktiviteter, både på regionalt og lokalt nivå. Samtidig sliter vi med å opprettholde omfanget på et husdyrbruk som med overkommelige kostnader kan nyttiggjøre seg grasproduksjonen fra stadig flere gårdsbruk ute av drift. Vi informerer politikere og ansatte om jordvern, kjerneområde landbruk og viktige, prioriterte kulturlandskap. Vi påvirker til jordvern i behandling av arealplaner, og vi yter økonomisk støtte via BU-midlene og RMP til tiltak som kan øke antall beitedyr i alle deler av fylket. Siden dal- og fjellbygdene er spesielt utsatt for tap av kulturlandskap gjennom tilgroing, ble det i 2011 etablert et bredt anlagt prosjekt for å øke sauetalet og beitetrykket på innmark og i utmarka. Dette skal bidra til en effektivisering av saueholdet i alle ledd, fra byggekostand til avl, foring og helsearbeid. I 2011 ble også Regionalpark Telemarkskanalen etablert som et samarbeid mellom 6 kommuner og fylkeskommunen. Sammen med befolkning og næringsliv har de satt seg som mål å bevare og utvikle landskapet og alle de verdier som finnes langs den 10 mil lange vannveien fra Skien til Notodden og Dalen i Tokke. Landskapskonvensjonen skal være retningsgivende for forvaltningen av landskapet, og vil kunne bidra til at også reiselivet vil få økt fokus på og utbytte av verdiene i det åpne kulturlandskapet i jordbruket, resultatet av mange 100 års kultivering og drift.

26.1 Jordvern og kulturlandskap

Utviklingstrekk for jordvernet

I den årlige tilstandrapporten, som oppsummerer viktige styringssignaler overfor kommunene, har Fylkesmannen bl.a. satt fokus på jordvern. Det er pekt på spesielt to innsatsområder:

- å sikre nedgang i omdisponering av dyrka/dyrkbar jord til andre formål - i samsvar med nasjonale mål.
- å ta i bruk de nye virkemidlene i PBL for å sikre jordvernet (hensynsoner m.v.).

Vi mener ellers det fortsatt er grunn til bekymring for utviklingen fremover om det ikke blir tatt effektive grep for å redusere den årlige arealavgangen på landsbasis. I Telemark bistår Fylkesmannen kommunene med råd og

veiledning i arealplansaker for å sikre prioritering av jordvern i kommunale planer.

Jordbruksområdene rundt byer og tettsteder er under press, og også videre vegutbygging og -utbedring setter press på jordvernet. Vi viser til egen rapportering for resultatområde 26.2 Samfunnsplanlegging for bruken av innsigelse begrunnet i jordvern og kulturlandskap.

Samarbeid med kommunene om å ivareta jord- og kulturlandskapsressursene

Vi har en omfattende dialog omkring dette temaet. I 2011 var det kommunevalg og nå holder vi kurs i alle kommuner med jord- og konsesjonslov som tema. Videre tar vi med sentrale deler fra PBL om samfunnsplanlegging og kommuneplanprosesser. Vi gir forhåndsuttale om planer og bruker innsigelser ved sluttbehandling, mellom annet for å spare dyrka jord. Gjennom RMP jobber vi sammen om å støtte drift/beiting av jordbruksarealer som ellers ville kunne blitt stående uhøstet med fare for gjengroing. Til det bruker vi et tilskudd til prioriterte verdifulle kulturlandskap som kommunene selv må identifisere. Vi arbeider med å lage en veileder for at kommunene skal kunne velge ut disse landskapene på et faglig og obektivt nivå. Seljord er pilotkommune, og bruk av kartdata er grunnlaget for metodeutviklingen.

Vi må bidra til at kulturlandskap kan framstå som en attraksjonsverdi i bygdene, som trekker til seg folk som vil bygge og bo i bygda. Da opprettholder vi kulturlandskapet i jordbruket som et dynamisk økosystem, skapt av og for folk flest.

Erfaringer fra nasjonalt utvalgt kulturlandskap i jordbruket

I vårt utvalgte kulturlandskap, Jomfruland og Stråholmen, er det tredje året gjennomført. Grunneierne har fått nye og verdifulle erfaringer med å forvalte et verdifullt landbruksområde. Siste året er preget av rydding, restaurering, gjerdearbeid og tilrettelegging for et rasjonelt driftsopplegg med beite og slått i samsvar med skjøtselplaner og miljøplaner. Det forgår fortsatt registreringer av naturverdier og kulturverdier, og det skrives rapporter og skjøtelsesplaner. Forvaltningsplan for naturreservat på Stråholmen er revidert, og landskapsvernområdet på Jomfruland er under revisjon. Selv om det er ulike meninger om forvaltningsspørsmål, har disse verneområdene stor overføringsverdi til bøndene - som i sin tur kan påvirke forvaltningen i verneområdene med gode praktiske og faglige innspill. Det skjer altså mye, samtidig som ting tar tid. Vi bruker ressurser på informasjon og formidling. Det blir holdt kurs i steingjerdebygging, og det organiseres fagdager og dugnader. Vi har svært god oppfølging fra kommunen administrasjon via jordbrukssjefen, og vi har fått et godt fungerende "styre" for området. Konklusjonen er at aktiviteten framover har kommet inn i rutiner som sikrer framdrift og kvalitet.

Status i avgang av dyrka jord

Vi registrerer at områder/jordbruksareal rundt byer og tettsteder er under et stadig press. 2011-statistikken for omdisponering av dyrka/dyrkbar jord er ikke tilgjengelig ennå, men tall for 2010 viser en avgang av dyrka jord på 67 daa mot 180 daa i 2009. Dette ser vi på som en gledelig nedgang.

Med en gjennomsnittlig avgang siste 6 år på 167,5 daa, har vi ennå et stykke vei å gå før vi når måltallet for Telemark på 120 daa innen 2015. Dette kan vi si selv om ikke avgangstall for 2011 foreligger ennå. Fylkesmannen tar likevel siste foreliggende tall som et positivt signal i fylket vårt.

26.2 Samfunnsplanlegging

Landbrukets arealinteresser og utviklingsmuligheter i samfunnsplanleggingen

Fylkesmannen følger opp sentrale føringer om å sikre landbrukets arealinteresser og utviklingsmuligheter. Ved utarbeiding og rullering av kommuneplanens samfunnsdel gir landbruksavdelingen innspill til disse, og setter fokus på landbruket i en slik sammenheng.

Fylkesmannen i Telemark samarbeider med Telemark fylkeskommune om opplæring for kommunene på planstrategi. De nasjonale forventningene, som også inneholder viktige føringer for landbruksområdet, er videreformidlet. Så langt er de fleste kommunene ennå i oppstartsfasen i arbeidet med planstrategi.

I arealplansaker kommer vi med innspill tidlig i planprosessen, og har særskilt fokus på jordvern og kulturlandskap. Det er viktig å få formidlet langsiktig og helhetlig planlegging. I varselsfasen får vi planprogram for konsekvensutredning på høring, og vi påser at også jordvern og landbruksinteresser blir utredet og avveid i forhold til andre samfunnsinteresser. Det er også viktig å påse at kommunenes landbruksforvaltning blir trukket

med i planprosessene lokalt.

Fylkesmannen deltar aktivt i planforum og øvrige drøftingsmøter med kommunene, og i behandling av planer som sendes på høring og som berører landbruksinteresser, og setter fokus på jordvern, kulturlandskap og utviklingsmuligheter generelt.

Landbruksdirektøren har fremmet innsigelser til 4 arealplansaker i 2011:

- Kommuneplan for Vinje, arealdelen - med ialt 7 innsigelser med områder med spredt hyttebygging og byggeområder for hytter, ut fra konflikt med dyrka jord, kulturlandskap og skogbruksinteresser.
- Kommunedelplan for Gvarvområdet i Sauherad på 2. gangs offentlig ettersyn - det ble reist 3 nye innsigelser etter endringer i planen, ut fra hensynet til jordvern og kulturlandskap. En rekke innsigelser gitt i første høringsrunde ble avklart.
- Reguleringsplan for Notevarp, Gvarv, Sauherad, ut fra hensynet til jordvern. Innsigelsen til denne reguleringsplanen er ett av de samme områdene som det også ble gitt innsigelse til i høringen av kommunedelplan for Gvarvområdet, se ovenfor.
- Detaljplan for Borgentunet, Nome, innsigelse ut fra hensyn til viktig kulturlandskap.

En rekke tidligere gitte innsigelser med begrunnelse i jordvern og kulturlandskap, bl.a til Kommunedelplan for Seljord sentrum og Kommuneplan for Nome, er fulgt opp i form av drøftings- og meklingsmøter for å forsøke å finne løsninger. Slike prosesser tar ofte lang tid, spesielt overordnede planer der mange interesser er berørt.

Fylkesmannen følger utviklingen i arealrapporteringen i KOSTRA - avgang av dyrka og dyrkbar jord og kvalitetssikring av rapportering.

Jordvern er tatt med som eget tema i Fylkesmannens årlige Tilstandsrapport, som er en sammenstilling av viktige temaområder med utfordringer til kommunene.

Arbeidet med Regional plan for Hardangervidda er nå slutført, noe som har involvert landbruksavdelingen i noen grad. Også Regional plan for Setesdal Aust- og Vesthei Ryfylkeheiane er under utarbeiding, og berører også landbruksinteresser.

Fylkesmannen har hatt en klima- og energiplaner på høring i 2011, og har i uttalelsen bl.a satt fokus på bruk av bio-energi og landbrukets rolle i reduksjon av klimagassutslipp. Alle kommunene i Telemark har nå utarbeidet en første generasjons klima- og energiplan, og vi påser at føringene fra disse blir fulgt opp i øvrig planlegging.

For øvrig viser vi til rapportering på resultatområde 06 Planlegging for en bærekraftig utvikling.

GIS

GIS-samarbeidet mellom Buskerud og Telemark omfatter fra 1.1.2011 også Telemark fylkeskommune. Det oppfattes som kompetansebyggende og kostnadseffektivt samarbeid da Fylkeskommunen og Fylkesmannen har behov for samme basis kartdata og slipper nå med ett sett administrativt arbeid for at dette skal være operativt.

GIS benyttes i:

- vernesaker-/fredningssaker, bygge-klagesaker, arealplansaker og vann ved miljøvernavdelingen
- delesaker, skogforvaltning, arealtilskudd og SMIL, og arealplansaker ved landbruksavdelingen
- risikovurdering, varsling og akuttssituasjoner ved beredskapsavdelingen.

Det er fremdeles liten eller ingen bruk av GIS ved sosial- og helseavdeling eller barnehage- og utdanningsavdelingen.

Fylkesmannen er aktiv deltager i geovekst. Gårdskartprosessen er inne i slutfasen og AR5-basene er nå under FDV-regimet i alle fylkets kommuner.

GIS forenkler og gir økt tilgang på informasjon, som øker kvaliteten på saksbehandling og beslutninger. Tilgangen på nye ortofoto, sammen med ajourføte basis kartdata er viktig. Økt bruk trigger også leverandører av wms til å levere gode data.

Regional samordning for beredskap på landbruks- og matområdet

Fylkesmannens landbruksavdeling har felles møter med Mattilsynet minst to ganger i året. Alt etter behov og type saker arrangerer vi møtene enten bare for Telemark eller for hele regionen, dvs. Telemark, Vestfold og Buskerud.

Gjensidig informasjon, kunnskapsutveksling, fokus på samhandling og felles innsats mot næringa er viktige tema. Vi har god dialog med Mattilsynet ved funn av farlige planteskadegjørere, dyresykdom osv. der det kreves samhandling fra begge parter.

Ressursrapportering

Stillingene som GISkoordinator for embetet og plankoordinator ligger inne i framlagt ressursbruk siden disse er ansatt ved landbruksavdelinga. Begge har imidlertid oppgaver for hele embetet. Innsatsen til disse er ressursrapportert under 260.

All skogbruksrelatert virksomhet er ressursrapportert under 210.

Resultatområde	Kapittel 1510 Fagdep.	
21 Landbruksbasert næringsutvikling	kr 3 672 404,54	kr 0,00
22 Klima- og miljøpolitikk i landbruket	kr 749 838,24	kr 0,00
23 Eiendoms- og bosettingspolitikk	kr 735 208,16	kr 0,00
24 Forvaltning av inntekts- og velferdspol. tiltak	kr 1 114 862,40	kr 0,00
25 Kommunene som landbrukspolitisk aktør	kr 1 049 655,58	kr 0,00
26 Jordvern, kulturlandskap og samfunnsplanlegging	kr 2 244 074,36	kr 0,00
Andre oppgaver under LMD	kr 7 000,55	kr 0,00
Sum:	kr 9 573 043,00	kr 0,00

Kunnskapsdepartementet

Resultatområde 31 Tilsyn og forvaltningsoppgaver på utdanningsområdet

31.1 Tilsyn

Fylkesmannen i Telemark har gjennomført tilsyn ihht krav fra Utdanningsdirektoratet og har ved det gjennomført oppdraget og hatt god måloppnåelse. Etter en dialog med direktoratet var kravet til Telemark at vi skulle gjennomføre FNT i fem kommuner, alternativt 4 kommuner og 10 skoler. Siste løsning ble valgt for å kunne dekke flere skoler i fylkets største kommune.

Fylkesmannen i Telemark har gjort flere strategiske valg for å få gjennomført tilsynet med et tillitvekkende resultat for kommunene. Det har vært et mål å ha tre personer på tilsynsteamet samt at teamet skal være besatt med både pedagogisk og juridisk kompetanse. Vi har ikke klart å gjennomføre det fullt ut. Fordi vi har erfarne tilsynsmedarbeidere som innehar juridisk kompetanse selv om de ikke er jurister, har vi likevel klart å ha en god bemanning på teamene. Vi har redusert kravene til bemanning der tilsynsmedarbeiderne har lang erfaring på tilsyn generelt og tilsynstemaet spesielt. Videre har vi redusert bemanningen der det foreligger gode instruksjoner. Fylkesmannen i Telemark må vurdere om det er for ambisiøst å ha tre personer på tilsynsteamene.

Vår strategi er videre å ha veiledning i forkant av FNT for å formidle myndighetskravene til kommunene. Dette initiativet har blitt svært godt mottatt av kommunene og fylkeskommunen. Veiledningen gjennomføres i god tid før tilsynet. Vår erfaring er at denne kombinasjonen av tilsyn og veiledning fungerer bedre enn de to virkemidlene gjør hver for seg.

Det har videre vært et mål å gjennomføre egeninitierte tilsyn på områder som er viktige for elevene. Gjennom flere år har Fylkesmannen i Telemark registrert at antall klager på standpunkt karakterer har økt samt at medholdsprosenten også er høy. I 2009 la en derfor en strategi der alle kommunene i fylket skulle ha skriftlig tilsyn på dette temaet over en treårsperiode. Det viste seg at kapasiteten på egeninitierte tilsyn i 2011 ble lavere enn antatt pga tidsbruk på FNT og prioriterte områder samt vakanse i avdelingen. Tilsynet ble derfor videreført i 2011 med bare tre nye kommuner, og det er usikkert om en kan gjennomføre tilsyn av alle kommunene.

Det er viktig å ha arenaer der tilsynsmedarbeiderne kan drøfte ulike problemstillinger som utløses av tilsynsvirksomheten. Vår strategi ble å etablere en egen tilsyns- og klagesaksgruppe. Gruppen vil også fungere som en arena for utvikling og styrking av vår tilsynskompetanse.

Avdelingen har bred kompetanse, juridisk - pedagogisk-økonomisk, som medfører at vi er godt rustet til å gjennomføre tilsyn. På grunn av fordeling/tilsynsbelastning på den enkelte medarbeider samt at en stilling har vært vakant høsten 2011 har det likevel vært en utfordring å sette sammen team på det enkelte tilsyn som ivaretar både det juridiske og pedagogiske perspektivet.

Fylkesmannen i Telemark har brukt ca. 2,2 årsverk av ressursene på utdanningsområdet på tilsyn i 2011. Ressursbruken på FNT utgjør 1,4 årsverk av dette. Den totale ressursbruken på tilsynsområdet er dermed på nivå (svak økning) med 2010, men en stor andel i 2011 har blitt brukt på FNT. Fylkesmannen i Telemark har derfor i 2011 hatt mindre mulighet til å iverksette egeninitierte og hendelsesbaserte tilsyn.

Ved utvalg av tilsynsobjekter legges en risikovurdering i utgangspunktet til grunn kombinert med en langsiktig plan der alle kommuner skal dekket. Risikovurderingen baserer seg på informasjon fra bl.a. GSI, Skoleporten og KOSTRA samt den kunnskapen vi ellers har om kommunene i fylket. I tillegg tas det hensyn til den totale tilsynsbelastningen på kommunen over år og til samordning av tilsyn internt og mellom statsetatene og kommunerevisjonen.

Fylkesmannen i Telemark har gjennomført tilsyn med kommunenes og fylkeskommunens opplæring etter opplæringslova. Tilsynsaktiviteten i 2011 har i hovedsak bestått av FNT med elevenes psykososiale miljø i 4 kommuner og 10 skoler, det prioriterte området voksenopplæring, og standpunkt karakter. Tilsynene har vært gjennomført i tråd med gjeldende metode/instrukser.

Basert på GSI-tall gjennomfører Fylkesmannen i Telemark rutinemessig tilsyn av skoler som ikke har tilstrekkelige ressurser til minstetimetallet. I 2011 viste gjennomgangen at det ikke var behov for slikt tilsyn.

Tilsyn med prioriterte områder - voksnes rett til grunnskoleopplæring

Fylkesmannen har i 2011 gjennomført 4 tilsyn(to av dem startet i 2010, men ble fullført i 2011) med ett av Utdanningsdirektoratets prioriterte områder - voksnes rett til grunnskoleopplæring. Det er ført tilsyn etter § 4A-1 - Rett til grunnskoleopplæring for voksne, § 4A-2 - Rett til spesialundervisning på grunnskolens område og § 4A-4 Kommunen og fylkeskommunens sin plikt til å sørge for grunnskoleopplæring og videregående opplæring for voksne.

3 av tilsynene er ført i kommunene Skien, Bø og Kragerø som et skriftlig tilsyn og ett i Notodden kommune som et stedlig tilsyn. Alle tilsynene er ført i henhold til instrukser på området. Det ble pålegg med korreksjonspunkter i alle kommunene, men helhetsinntrykket var allikevel bra. Rapporter er skrevet og lagt ut på vår nettside.

31.2 Klagesaksbehandling

Fylkesmannen i Telemark har gjennomført oppdraget ihht embetsoppdragets målformuleringer.

Vår strategi er å ha en effektiv klagebehandling med høy kvalitet. Når det gjelder effektivitet, er sakene er i stor grad behandlet innen 1 måned fra de inkommer fylkesmannen, men ca. 15 saker har hatt en behandlingstid på 1-3 måneder. Det er sendt foreløpig melding om antatt saksbehandlingstid, og sakene har da blitt behandlet innen den saksbehandlingstid som har blitt forespeilet.

Kvaliteten på klagesaksbehandlingen er avhengig av saksbehandlers kompetanse. Avdelingen har god kompetanse på området. I tillegg til 2 jurister (1 trainee) har flere av saksbehandlerne lang erfaring i klagesaksbehandling. Kapasiteten har i 2011 periodevis vært presset som følge av klagesaksbehandleres deltagelse på tilsyn. Totalt har vi brukt ca 0,8 årsverk på klagesaksbehandling skole.

Det er en utfordring for avdelingen på den ene siden å bemanne tilsynsteamene med nødvendig kompetanse og på den andre siden ha tilstrekkelig kapasitet til å håndtere innkomne klager. Når stilling som var vakant høsten 2011 blir besatt våren 2012 vil det bedre kapasiteten både på tilsyn og klagesaksbehandling. Når traineeperioden for midlertidig ansatt jurist utgår høsten 2012 og skal besettes med fast ansatt, må vi også vurdere nøye hva slags kompetanse vi skal etterspørre for å få den nødvendige balansen mellom kapasitet på tilsyn og klagesaksbehandling.

Fylkesmannen har i 2011 behandlet 82 saker, Dette er på nivå med 2010 (behandlet 84 saker).

Klage i grunnskolen (opplæringsloven med forskrifter)

Type Klage	Sum innkomne saker	Medhold/Delvis medhold	Avslag	Annet	Kommentar
Skyss, § 7-1	20	7	13	0	Fylkesmannen har i 2011 gitt medhold i 85% av sakene. Vi tar i 2012 sikte på å følge opp særskilt utvalgte kommuner/skoler på området.
Standpunkt (fag og orden og oppførsel)	39	33	6	0	
Psykososialt skolemiljø, § 9a-3	2	2	0	0	
Skoleplassering, § 8-1	3	2	1	0	
Annet	2	0	2	0	
Spesialundervisning, § 5-1	6	3	3	0	
Sum	72	47	25	0	

Klage i videregående opplæring (opplæringsloven med forskrifter)

Type Klage	Sum innkomne saker	Medhold/Delvis medhold	Avslag	Annet	Kommentar
Annet	1	0	1	0	
Sum	1	0	1	0	

Klage i forbindelse med spesialpedagogisk hjelp til barn under opplæringspliktig alder (opplæringsloven)

Type Klage	Sum innkomne saker	Medhold/Delvis medhold	Avslag	Annet	Kommentar
Spesialpedagogisk hjelp, § 5-7	5	4	1	0	
Sum	5	4	1	0	

Klager i diverse skoler (voksenopplæringsloven kapittel 4 med forskrifter)

Type Klage	Sum innkomne saker	Medhold/Delvis medhold	Avslag	Annet	Kommentar
Annet	4	4	0	0	
Sum	4	4	0	0	

31.3 Grunnskolens informasjonssystem (GSI)

Fylkesmannen i Telemark har løst oppgavene i embetesoppdraget. Det er brukt vel 0,3 årsverk på GSI i 2011. Telemark er fremdeles i en overgangsfase mht kompetanse på GSI. Vår saksbehandler har sluttet og ny medarbeider tiltrer i mars 2012. Oppgavene som gjaldt GSI-rapporteringen høsten 2011 ble ivaretatt av annen medarbeider i avdelingen.

Det er behov for jvnlig tilbud om kompetanseheving på GSI i Telemark. På grunn av vakanse har vi ikke selv kunnet gi slikt tilbud til kommunene i 2011. Fylkesmannen har likevel ved hjelp av Fylkesmannen i Vestfold kunnet tilby samlinger for kommunene for å øke kompetansen og sikre kvaliteten på tallmaterialet.

Det er et krevende arbeid å sikre korrekt innrapportering. Kompetansen på GSI er svært blandet ute i kommunene. På tross av jevnlig tilbud om kompetanseheving ser det ikke ut til at behovet for bistand fra Fylkesmannen reduseres, bl.a. fordi det stadig er nye personer som skal stå for innrapporteringen.

Basert på GSI-tall gjennomfører Fylkesmannen i Telemark rutinemessig tilsyn av skoler som ikke har tilstrekkelige ressurser til minstetimetallet. I 2011 viste gjennomgangen at det ikke var behov for slikt tilsyn.

31.4 Informasjon og veiledning

Avvik: Fylkesmannen i Telemark har gitt svært lite veiledning om utarbeidelse av tilstandsrapport og funksjonalitet i Skoleporten da vi har hatt flere personskifter på dette resultatområdet. Ny medarbeider tiltrer mars 2012, og etter en innkjøringsperiode regner vi med å ha bygget opp ny kompetanse.

Fylkesmannen har forøvrig gjennomført oppdraget ihht krav. Avdelingen har bred kompetanse innenfor jus, pedagogikk og økonomi slik at en evner å håndtere et mangfold av innfallsvinkler til temaene.

Barnehage- og utdanningsavdelingen brukte i 2011 ca. 1,3 stilling på informasjon og veiledning til kommuner, elever, foresatte, ansatte i skolesektoren og allmenheten. Dette er en økning på ca. et halvt årsverk fra 2010. En rekke av de muntlige og skriftlige henvendelsene avdelingen mottar krever nærmere undersøkelser/avklaringer, og medfører derfor ressursbruk i avdelingen. Avdelingen ønsker å være/bli brukt som et "kompetansesenter" i tråd med embetets egne prioriteringer. Basert på antall henvendelser/type henvendelser synes avdelingen også å bli oppfattet som dette av brukerne. Særlig de mindre kommunene, som Telemark har mange av, gir uttrykk for at de har svært god nytte av veiledning fra Fylkesmannen i vanskelige saker.

Fylkesmannen gjennomfører hvert år kontaktmøter med skole- og barnehageansvarlige i kommunene. Dette er en viktig arena for informasjons- og veiledningsarbeidet samt for formidling av statlig politikk. Vår strategi er å ha en god dialog med kommunene, men samtidig sette tydelige grenser i tilsyns- og klagesaker. Gjennom å prioritere ressurser til informasjon og veiledning mener vi at vi oppnår en god relasjon til kommunene basert på respekt for deres og våre oppgaver.

Områdene tilsyn, klagesaksbehandling og informasjon- og veiledning konkurrerer om de samme personressursene. Det er mulig å omdisponere ressurser fra informasjon-veiledning til tilsyn og klagesaksbehandling. Det vil imidlertid svekke tilbudet til kommunene som etterspør mer informasjon-veiledning. Siden Fylkesmannen i Telemark svarer opp kravene i embetsoppdraget på alle tre områder, ønsker vi ikke å endre denne ressursfordelingen vesentlig. Vi vil likevel følge utviklingen og jevnlig vurdere om prioriteringene må endres.

Informasjon og rekruttering av veiledere og skoleeiere til veilederkorps

Telemark er i siste gruppe og kommunale skoleeiere får tilbud om deltagelse først høsten 2012. Telemark har likevel tre veiledere som er engasjert av Utdanningsdirektoratet. Vi har forsøkt å rekruttere veiledere i 2011, blant annet med å sende ut invitasjon til rekrutteringsmøte i Kristiansand, men ikke hatt noen interesserte. I kontaktmøte med skoleeiere i november inviterte vi en av våre veilederne, Dag Olav Espeland, til å fortelle om arbeidet i veilederkorpset og inspirere til deltagelse i neste runde når Telemark skal med for fullt.

Manifest mot mobbing og bedre læringsmiljø

Åtte av atten kommuner i Telemark har undertegnet manifestet. Fylkesmannen har både i brev til kommunene og via hjemmesiden bidratt til at kommunene utarbeider lokale manifest. I tillegg har det blitt tatt opp i Forum for utdanning der KS, Utdanningsforbundet, skoleansvarlige som representerer fylkets tre regioner og utdanningsdirektøren er representert. For ytterligere å fokusere på temaet arrangerte Fylkesmannen i samarbeid med Lillegården kompetansesenter en stor konferanse den 6. desember med tittelen: Læringsmiljøets betydning i arbeidet mot mobbing. 400 deltakere fikk med seg svært interessante foredrag i plenum og parallellsesjoner. Målgruppa var ansatte og ledere i barnehage, grunn- og videregående skoler, barnehage- og skolefaglig ansvarlig i kommunene, PP-tjenesten, skolehelsetjenesten og BUP.

31.5 Eksamen, nasjonale prøver og kartleggingsprøver

Avvik: Høsten 2012 har veiledningen av fylkeskommunen vært holdt på et minimumsnivå.

Fylkesmannen i hovedsak utført de oppgaver som er gitt i oppdraget. P.g.a. vakanse i stilling som dekker området har det vært lav veiledningsaktivitet overfor fylkeskommunen høsten 2012. Fylkesmennene i regionen vi tilhører har stilt opp og bidratt i konkrete saker. Særlig er det grunn til å fremheve Østfolds kompetanse som de velvillig har delt med oss. I tillegg har Telemark fylkeskommune nylig opprettet et eget eksamenskontor. Fylkeskommunen har derfor opparbeidet god kompetanse på eksamen/vitnemål og er ikke like avhengig av veiledning fra oss.

Telemark har to ansatte som arbeider med eksamen og nasjonale prøver slik at risikoen reduseres. Den ene stillingen (den med hovedansvaret) har stått ledig fra august 2011. Det er tilsatt en ny person i stillingen som

begynner i mars 2012. Etter en innkjøringstid regner vi med å ha bygd opp ny kompetanse på feltet.

I forbindelse med eksamen før sommeren var det flere krevende enkeltsaker.

Samlet ressursbruk på området er 0,8 årsverk.

Fylkesmannen har overlatt ansvaret for organisering og gjennomføring av lokalt gitt muntlig eksamen i grunnskolen til kommunene. Det er etablert tre regioner i fylket som har etablert et fast og godt samarbeid.

Etter Fylkesmannens vurdering gjennomføres lokalt gitt eksamen på en tilfredsstillende måte.

Fylkesmannen i Telemark

Særskild Rapportering	JA	NEI	Øvrige kommentarer
1. Benytter embetet informasjonen som fremkommer ved avvikling av prøver og eksamener i tilsynsarbeidet?	X		Fylkesmannen har i forbindelse med eksamen og nasjonale prøver utført de oppgaver som er gitt i embetsoppdraget. Organisering og gjennomføring av lokalt gitt eksamen i grunnskolen er fortsatt overlatt til kommunene. Gjennomføringen ser ut til å være innenfor gitte krav i regelverket.

	Spesifiser dersom avvik fra landsgjennomsnittet totalt eller på enkeltprøver)	Spesifiser dersom stor variasjon mellom skoleeiere innad i fylket	Vurdering av årsak til avvik	Beskrivelse av tiltak over skoleeiere med høy andel elever med fritak
2. Hvor stor andel av elevene har fått fritak fra deltakelse på nasjonale prøver	Det er små avvik på 0 - 0,5 prosent. Tre enkeltprøver skiller seg fra dette: *Lesing, fritatt på femte trinn med et avvik på 1,1 % over landsgjennomsnitt. *Lesing, fritatt på åttende trinn med et avvik på 1,3 % over landsgjennomsnitt. *Regning fritatt på niende trinn skiller seg ut med et avvik på 1 % under landsgjennomsnitt.	Det er stor variasjon, men mindre enn i fjor. Etter at Fylkesmannen har tatt opp tema med kommunen er det nå færre kommuner som rapporterer om ingen fritak. Variasjonen har blitt mindre og det er færre påfallende høye tall fra enkeltkommuner og skoler.	Det har vært få henvendelser om fritak. Det pågår en bevisstgjøringsprosess der kommunene i Telemark blir flinkere til å benytte fritak på en konsekvent måte. Fylkesmannen har ikke fått indikasjoner på at det ligger en strategi bak bruken av fritak i 2011. Manglende mulighet for tilrettelegging av prøvene for dyslektikere og andre med spesielle behov er problematisert og diskutert i flere kommuner.	Det gjøres til et tema på kontaktmøter med kommunene. I Telemark følger vi særlig opp de kommunene som ikke rapporterer om bruk av fritak i det hele tatt.

31.7 Tilskuddsforvaltning

Fylkesmannens egen vurdering er at en har god måloppnåelse på resultatområdet.

Fylkesmannen i Telemark bruker ca 0,3 årsverk på tilskuddsforvaltningen på skole. Avdelingen har ansatte som over år har håndtert tilskuddsordningene og kompetansen er derfor god og oppgavene løses effektivt. Saksbehandlingen er som følge av søknadsprosessen og kravene i tilskuddsordningene grundig. Det foretas rimelighetsvurderinger og kontroller av behov og opplysninger gitt i søknadene.

Resultatområde 32 Oppgaver for økt kvalitet i grunnopplæringen

32.2 Kompetanseutvikling

Fylkesmannen i Telemark har gjennomført oppdraget og har etter egen vurdering nådd målene. Måloppnåelse, sett i lys av

- embetets ressurser: Fylkesmannens totale ressursbruk i arbeidet med kompetanseutvikling har vært 10 ukeverk. Dette er en nedgang på 20 ukeverk fra 2009 og 9 ukeverk mindre enn i 2010. Arbeidet med videreutdanning har krevd noe mindre ressurser først og fremst fordi det ble innført et sentralt basert søkesystem for søknader om videreutdanning. Studiekatalogen som ble sendt til alle landets skoler, gjorde at det var nesten ingen henvendelser hit om studietilbudet. Fylkesmannen har også brukt mindre ressurser på å behandle søknader og fordeler midler til etterutdanning etterhvert som vi har fått erfaring også på dette området. Skoleeierne er nå kjent med det elektroniske rapporteringssystemet; det er færre feil og mangler ved rapportene, og Fylkesmannen bruker mindre tid på å følge opp.
- kompetanse: Fylkesmannen har den nødvendige kompetanse og gode saksbehandlingsrutiner. Det har vært samme saksbehandler på dette arbeidsområdet de tre siste årene slik at kompetansen i dag må regnes som høyere enn i 2009.
- metodikk og strategier: Fylkesmannen har bidratt til god forankring av strategien gjennom Forum for utdanning og deltakelse i de regionale GNIST-møtene.
- andre relevante forhold i fylket: I Telemark er GNIST-arbeidet lagt til Forum for utdanning som består av representanter for tre kommuneregioner, KS, høyskolen, Utdanningsforbundet og Fylkesmannen. KS har sekretariatsfunksjon.

Det er ikke planlagt særskilte tiltak i 2012 for å bedre måloppnåelsen på resultatområdet utover at saken tas opp i Forum for utdanning og andre møtearenaer med kommunene. Mange kommuner har vært skeptiske til finansieringsordningen for videreutdanning. Vi regner med at flere kommuner vil delta med flere lærere nå som staten vil dekke mer av kostandene.

32.3 Skoleporten

Fylkesmannen i Telemark har utført oppdraget på resultatområdet. Fylkesmannen har, grunnet en vakanse på området fra august 2011, hatt lav aktivitet på resultatområdet høsten 2011. Fra mars er ny medarbeider på plass. Etter en innkjøringsperiode regner vi med å ha god kompetanse på området.

Fylkesmannen har blitt påpasselig med å bare besvarer henvendelser fra skoleeiere. Rektorer og andre som henvender seg direkte henvises til sin skoleeier. Ressursene er flyttet fra besvarelser av enkelthenvendelser til mer systematiske informasjons tiltak rettet mot skoleeiere.

Fylkesmannen i Telemark har brukt tilsammen vel 0,2 årsverk på arbeid med Skoleporten i 2011.

Når det gjelder bruk av informasjon fra Skoleporten i tilsynsarbeidet, vises til resultatområde 31.1: Tilsyn.

Fylkesmannen i Telemark

1. Har embetet oppdatert brukerstøtte- og veiledningsfunksjon?

Nei

Dersom nei, spesifiser

Telemark har en vakanse (ledig stilling) på dette området fra august 2011. Første gangs utlysning førte ikke til tilsetting. Ved andre gangs utlysning takket en dyktig søker ja til vårt tilbud. Hun begynner i mars 2012.

Øvrige kommentarer

2. Hvordan har embetet lagt til rette for at Skoleporten brukes i lokal kvalitetsvurdering?

Følges opp på regionale samlinger med kommunene.

3. I hvilken grad brukes Skoleportens elementer i lokal kvalitetsvurdering?

I stor grad. Kommunene rapporterer til politisk nivå om resultatene. Telemark har god erfaring med samarbeid mellom kommunalsjefene på området med erfaringsutveksling. På dette er kommunene i stor grad selvgående. Fylkesmannen overvåker gjennom innhenting av tilstandsrapporter fra kommunene.

4. Benytter embetet Skoleporten i tilsynsarbeidet?

Ja

5. Innspill fra embetet til forbedringer av Skoleporten:

Skoleporten er god på detaljer, men man kan miste oversikten. Bedre sammenlignings- og oversiktsbilder er ønskelig. Noe mer fokus på opplæring av nytilsatte ved embetene i regi av Utdanningsdirektoratet. Det å komme rett inn som superbruker uten å ha brukt systemet er utfordrende.

32.4 Erfarings- og kunnskapsinnhenting

Embetsressursbruke på området er ca 0,3 årsverk, dvs samme nivå som i 2010. Vi har løst oppgavene som er skissert i embetsoppdraget. Fylkesmannen i Telemark har likevel brukt noe mindre ressurser på Vurdering for læring og Forsøk med fremmedspråk enn det som var planlagt i tiltaksplanen for 2011. Årsaken er at avdelingen har hatt en vakant stilling høsten 2011. Vår strategi var å følge opp prosjektene på et nødvendig nivå for å løse oppdraget. Telemark Fylkeskommune har hatt utfordringer i driften av prosjektet p.g.a. personalsituasjonen i prosjektet.

Nytt fag på ungdomstrinnet - arbeidslivsfaget

Fylkesmannen har koordinert all virksomhet i fylket i forbindelse med det nye faget på ungdomstrinnet - arbeidslivsfaget. Det er avholdt 2 samlinger med de skolene som har fått innvilget sine respektive søknader om forsøk etter opplæringslovens § 1-4 - Arbeidslivsfag. I disse møtene har fokuset vært å dele erfaringer med hverandre, samt gi råd og veiledning om sentrale utfordringer i en forsøksordning.

I tillegg har representanter for skolene og fylkesmannen deltatt i fellessamlingen for alle kommuner og skoler som deltar i forsøket, samt deltatt i en lokal konferanse for forsøksskolene arrangert av Fylkesmannen der "Vurdering og muntlig eksamen" var hovedtema.

Fylkesmannen har også deltatt i eget møte i regi av Utdanningsdirektoratet og bistått direktoratet med innhenting av relevante data.

Dronning Sonjas skolepris for likeverd og inkludering

Fylkesmannen har i forbindelse med Dronning Sonjas skolepris vært spesielt aktiv i 2011 med tanke på nominering av skoler til prisen idet vi ikke fikk søkere i 2010. Det resulterte i at 2 skoler i fylket søkte, og fylkesmannen valgte å nominere én av skolene etter gitte kriterier.

Søknadsprosedyrene ble gjort kjent gjennom eget brev til alle skolene i fylket og i møter fylkesmannen har med skoleeierne. Dette ble fulgt opp gjennom "fyldig" informasjon på vår nettside.

Vurdering for læring

Fylkesmannen har bistått Utdanningsdirektoratet i arbeidet med satsningsområdet "Vurdering for læring" ved å delta på aktuelle samlinger for pulje 2 der Telemark fylkeskommune deltar, samt formidle informasjon av interesse for begge parter.

Fylkeskommunen har dessverre hatt problemer med å følge opp idet deres prosjektleder ble langtidssykemeldt. Ny prosjektleder er tilsatt, og vi håper at prosjektet nå kan fullføres etter gitte retningslinjer.

Forsøk med fremmedspråk som felles fag på 6.- 7. klasstrinn

Fylkesmannen har bistått Utdanningsdirektoratet i arbeidet med gjennomføring av satsningsområdet "Forsøk med fremmedspråk" som felles fag på 6.- 7. klasstrinn. I Telemark deltar Ulefoss skole i Nome kommune, med tysk som fag. Elevtallet ble i løpet av det første skoleåret redusert fra 17 til 7 elever. Fra høsten 2011 er det 4 elever som deltar i forsøket.

Fylkesmannen har foretatt tildeling av midler til skoleeier basert på innmeldt behov.

"Talenter for framtida"

Fylkesmannen har en sentral rolle i prosjektet "Talenter for framtida" som retter seg mot 6 kommuner i Grenland-regionen og fylkeskommunen. Hovedmålet for prosjektet er å bidra til at flere ungdommer blir kvalifisert for arbeidslivet og gjennomfører videregående opplæring. Prosjektet er etter hvert godkjent av de ulike kommunestyrene og omfatter en rekke personer som nå blir involvert i et allsidig arbeid.

Fylkesmannen har gjort prosjektet til et satsningsområde på tvers av avdelingene, har ansatt prosjektleder i hel stilling og er representert i både styringsgruppe og referansegrupper. Assisterende fylkesmann er sågar leder av styringsgruppa.

Utdanningsdirektoratet er informert om prosjektet gjennom embedets styringsdialog med direktoratet.

32.5 Tiltak innenfor tilpasset opplæring, spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning

Fylkesmannen i Telemark har løst oppgavene ihht embetsoppdraget. Det er brukt 0,45 årsverk på resultatområdet mot 0,35 i 2010. Telemark har som strategi å ha god kontakt med PPT-kontorene da de er sentrale for kommunenes arbeid på dette området. Fylkesmannen deltar i nettverket for PPT-kontorene i fylket, men har ikke ansvar for å drive det.

Embedet har god kompetanse på området, både pedagogisk og juridisk.

GSI viser at bruk av spesialundervisning i Telemark øker sterkt. Fra å ligge under landsgjennomsnittet før 2006, ligger fylket nå et par prosent over. Vi har derfor avtalt med kommunene at vi setter bruk av spesialundervisning på dagsorden i kontaktmøtene i 2012.

Stimulere til samarbeid og nettverksutvikling, tverrfaglig og tverretattlig, mellom skoleeiere, PP-tjeneste, Statped og andre aktuelle fagmiljøer.

Et av områdene som peker seg ut er arbeidet med individuell plan i kommunene. I Mld.St.18 (2010-11) legges det både for barnehage- og opplæringsloven opp til en forpliktelse til deltakelse i slikt arbeid. Vi har valgt å avvente nettverksbygging på dette temaet for å ha noe å fundementere det i som er forpliktende for skole- og barnehageansvarlige. Et annet område er igangsetting av et samarbeid med Statped, PPT og andre. Det har fram til sommeren 2011 vært usikkert hvordan Statped skulle reorganiseres. Når det nå viser seg å bli en svært stor region for vår del, kreves det gjennomtenkning av ulike muligheter både for samordning og innhold. Det har derfor ikke vært aktuelt å fullføre noe prosjekt enda.

Informasjon og veiledning for å sikre forsvarlig saksbehandling av barn/elevs rettigheter

I februar hadde Fylkesmannen en samling med de seks kommunene i Vest-Telemark med fokus på saksbehandlingsreglene i kap 5. Dette skjedde etter invitasjon fra kommunenettverket i Vest-Telemark der skolefaglig ansvarlig og leder av den interkommunale PP-tjenesten sitter. Målgruppe var rektorene ved alle skolene i området. Ca 30 deltakere.

I april arrangerte Fylkesmannen to fagdager - en i Vest-Telemark og en i Grenland - med temaet spesialpedagogisk hjelp før opplæringspliktig alder, § 5-7. Tilsammen 150 deltakere bestående av barnehagemyndighet, barnehageeiere, pedagoger i private og kommunale barnehager og PP-tjenesten fikk med seg føringer i Mld.St.18 (2010-2011) om tidlig innsats for bedre utvikling og læring og en gjennomgang av kap 2 i Veileder for spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning med fokus på god og riktig saksbehandling.

Fire ganger i løpet av året er det Lederforum for de 10 PP-kontorene i Telemark. Dette er et forum for informasjon og veiledning. Lovendringer, meldinger, rundskriv og tolkningsuttalelser blir behandlet samt drøfting av ulike temaer og problemstillinger som PPT selv tar opp. Tre av kontorene har utarbeidet en elektronisk brukerundersøkelse for tilbakemelding på sakkyndighetsarbeidet. Fem av kontorene skal ta det i bruk. Kanskje kan erfaringene som utprøvingen vil gi føre til at interesserte utenfor fylket kan ta dette i bruk. Lisensen må i så fall flyttes fra Porsgrunn kommune til en sentral plass.

I november ble det arrangert en to dagers samling for alle ansatte i PP-tjenesten i Telemark. Fylkesmannen hadde ansvaret for det faglige innholdet den første dagen. Jens Rydland fra KD presenterte Meld.St.18 med fokus på det kommunale og fylkeskommunale støtteapparatet. Ellers medvirket KS ved regiondirektør Eva Lian. Til denne dagen var også skolefaglig ansvarlig i kommunene invitert. 75 deltakere.

I desember arrangerte 5-fylkene Buskerud, Oslo-Akerhus, Østfold, Vestfold og Telemark kursdag for ledere i PPT, saksbehandlere på voksenopplæringsområdet - og VO-ledere som ikke var på fjordårets samling for disse - om kap 4A med hovedfokus på § 4A-2 om spesialundervisning. VOX og Bretvedt kompetansesenter bidro med det faglige mens fylkesmennene tok seg av lovverket. 110 deltakere - av dem 20 fra Telemark.

Resultatområde 33 Tilsyn og forvaltningsoppgaver på barnehageområdet

33.1 Tilskuddsforvaltning

Fylkesmannen i Telemark har administrert tilskuddsordningene ihht regelverket for den enkelte tilskuddsordning. Det er gjennomført stikkprøvekontroller.

Rapportering pr. 1.februar og 12. september ihht oppdragsbrevet er utført.

Det er utbetalt 2 investeringstilskudd i 2011 - begge for barnehager i Porsgrunn kommune.

I 2011 er det mottatt 1 klage på avslått investeringstilskudd 2010. Klagen ble sendt dep. i mars 2011 og det foreligger ikke svar på klagen ennå.

Fylkesmannen har gjennomført formalia- og rimelighetskontroll av opplysningene i søknadene på de ulike tilskuddsordningene.

Fylkesmannen har foretatt stikkprøvekontroller :

- kontrollert 4 kommuner i forhold til mottatt tilskudd til faste barnehageplasser i midlertidige lokaler. Her har 1 kommune ikke oppfylt betingelsene. Fylkesmannen har både muntlig og skriftlig fått opplyst saken. Kommunen har fått frist til 01.08.2012 med å oppfylle de krav til igangsetting som ordningen krever.

- kontrollert 2 kommuner i forhold til mottatt tilskudd til tiltak for barn med nedsatt funksjonsevne.

- kontrollert 2 kommuner i forhold til mottatt tilskudd tiltak for å bedre språkforståelsen blant minoritetsspråklige barn i førskolealder.

Alle kontroller er foretatt skriftlig. Ved ett tilfelle ble det foretatt et kommunebesøk i tillegg. Alle kontrollene konkluderte med at tilskuddene var mottatt og benyttet i tråd med regelverket.

33.2 Klagesaksbehandling

Fylkesmannen i Telemark har håndtert oppgavene ihht oppdraget. Hovedtyngden av klagen gjelder forskrift om likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlig tilskudd. Håndtering av klagen krever god barnehagefaglig, juridisk og økonomisk kompetanse. Vi har satt sammen et team fra avdelingen og embetets stab slik at klageteamet har kompetanse på alle tre områder. Det er ressurskrevende å behandle en del av klagen fordi de inneholder komplekse problemstillinger og krevende økonomiske vurderinger. Vi ser også eksempler på at

klager ønsker at vi skal gjennomføre en generell, revisjonspreget og detaljert gjennomgang av hele beregningsgrunnlaget, noe Fylkesmannen mener ligger utenfor vår myndighet. Vår strategi er derfor å ha høy kompetanse, gjennomføre en svært grundig saksbehandling samtidig som vi setter tydelige grenser for hva som er Fylkesmannens oppgave i klagesaksbehandlingen. Vi samarbeider videre med fylkene i region øst for å sikre en felles praksis i de fem embetene. Det er gjennomført møter på direktør- og saksbehandlernivå. Det er opprettet et nettverk av saksbehandlere som sammen vurderer konkrete klagesaker.

Fylkesmannen har hatt 7 klagesaker til behandling i 2011. En av sakene mottok vi i november 2011 og en sak mottok vi i desember 2011. Disse sakene er ikke avsluttet. 6 av klagesakene gjelder forskrift om likeverdig behandling ved tildeling av offentlige tilskudd til ikke-kommunale barnehager. 4 av sakene er ferdigbehandlet; i 3 av sakene ble kommunens vedtak opprettholdt og i 1 sak er klager gitt medhold. 1 klagesak gjelder en barnehages bemanning. Etter nærmere undersøkelser og kontakt med partene ble saken løst uten at det var nødvendig for Fylkesmannen å fatte noe vedtak.

Klagesakene er i hovedsak behandlet innenfor fristene for saksbehandlingstid.

Type Klage	Klager gis medhold/delvis medhold	Klager gis ikke medhold	Opphevet/returnert	Sum	Sum innkommet 2010
Barnehageloven § 10	0	0	0	0	0
Forskrift om familiebarnehager § 7	0	0	0	0	0
Forskrift om likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlige tilskudd § 6	1	3	0	4	9
Forskrift om foreldrebetaling § 5	0	0	0	0	0
Barnehageloven § 16	0	0	0	0	0
Forskrift om midlertidig og varig dispensasjon og unntak frå utdanningskravet for styrer og pedagogisk leder § 4	0	0	0	0	0
Forskrift om pedagogisk bemanning § 3	0	0	0	0	1
Merknad					

Antall saker har økt med 5 i forhold til 2010. En klagesak ble mottatt i november og en klagesak ble mottatt i desember. Tre klagesaker ble mottatt januar 2012. Disse sakene er ikke avsluttet.

33.3 Informasjon og veiledning

Fylkesmannen har gjennomført oppdraget. Embetet har god barnehagefaglig og juridisk kompetanse som løser oppgavene på dette resultatområdet. Vi har brukt ca 0,3 årsverk.

Fylkesmannen ser at den doble, kommunale rollen som barnehageeier og barnehagemyndighet er krevende å håndtere for kommunene. Det er ikke alltid klart for kommunene eller omgivelsene når kommunen ivaretar de forskjellige rollene. Fylkesmannen i Telemark er opptatt av fortsatt å bevisstgjøre kommunene på sin doble rolle og hvordan de håndterer den internt og overfor omgivelsene.

Veiledning og informasjon har foregått via kontaktmøter med barnehagemyndighetene i kommunene samlet og med barnehagemyndigheten i enkeltkommuner. Temaer har bl.a. vært kommunens roller både som barnehagemyndighet og barnehageeier og veiledning om forskrift om økonomisk likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlige tilskudd. Andre temaer har vært rekruttering, pedagogisk bemanning, ny formålsparagraf, Fylkesmannen har også deltatt på møter i regi av regioner. I tillegg er det gitt informasjon og veiledning ut fra enkeltkommuners- og private barnehageeieres behov.

I forhold til forskrift om likeverdig behandling av kommuner i forhold til offentlige tilskudd har Fylkesmannen arrangert 2 oppfølgingsmøter med kommunene som barnehagemyndighet og tilskuddsansvarlig. Fylkesmannen har også fortløpende foretatt ringerunder til kommunene for å overvåke situasjonen.

Fylkesmannen har foretatt rapportering vedr. overgangen til rammefinansiering med utgangspunkt i rapportering fra kommunene pr februar og september 2011.

Fylkesmannen har i forbindelse med klagesaker og tilsyn gitt informasjon om- og veiledet i forhold til kommunens rolle som barnehagemyndighet.

Fylkesmannen har i samarbeid med Nafo, avholdt møte for fokusvirksomheter både på barnehage- og skoleområdet.

Fylkesmannen har gjennomført 2 fagdager om retten til spesialpedagogisk hjelp før opplæringspliktig alder. 150 deltagere fra barnehagemyndigheter, barnehageeiere, styrere/pedagoger i kommunale og private barnehager og pp - tjenesten.

Fylkesmannens nettsider er brukt aktivt for å gi informasjon og veiledning.

33.4 Tilsyn

Oppgaven er utført ihht oppdraget. Det er gjennomført tilsyn etter minstekravet. Metodekravet er oppfylt. Vi har brukt 0,6 årsverk på tilsyn.

Det er krevende å få avdelingens juridiske ressurser til å strekke til til klagesaksbehandling og tilsyn både på skole og barnehage. I 2011 har vi hovedsaklig gjennomført tilsyn på barnehageområdet uten jurist i tilsynsteamet. Teamet har imidlertid hatt god barnehagefaglig- og forvaltningskompetanse og jurist har deltatt noe i forberedelse- og etterarbeid.

Fylkesmannen har gjennomført planlagte tilsyn i 5 kommuner. I alle er systemrevisjon benyttet som metode. Kommunene er valgt ut etter en langsiktig plan som er lagt for å nå alle kommunene i fylket i løpet av tre år.

Temaet for alle tilsynene har vært kommunen som barnehagemyndighet med konkret utgangspunkt i kommunen som godkjenningsmyndighet, kommunens tilsyn med barnehagene og kommunens håndtering av regelverket om styrer og pedagogisk bemanning.

2 av 5 kommuner har fått avvik. Begge kommunene har fått avvik som gjelder kommunen som godkjenningsmyndighet. I tillegg har en kommune fått avvik knyttet til håndtering av regelverket om styrer og pedagogisk bemanning. Den andre kommunen har fått avvik som gjelder kommunen som tilsynsmyndighet.

Årsaken til avvikene kan synes å være mangelfulle rutiner, samt manglende kompetanse på myndighetsnivået. Uklare delegasjoner i kommunen kan også være medvirkende.

Når det gjelder lukking av avvikene gjenstår avvikene som gjelder godkjenningsmyndigheten. Fylkesmannen ønsker konkret dokumentasjon fra nye godkjenningssaker og avviket blir lukket så snart dette foreligger og blir vurdert i henhold til regelverket. Avviket som gjelder håndtering av regelverket om styrer og pedagogisk bemanning er lukket. Avviket som gjelder kommunen som tilsynsmyndighet er i ferd med å lukkes. Fylkesmannen har mottatt dokumentasjon fra ett tilsyn, men skal ha dokumentasjon fra ytterligere to tilsyn før avviket kan lukkes.

Fylkesmannen får tilbakemelding på, og erfarer, at tilsynet bidrar til kvalitetsutvikling av kommunenes rutiner og prosedyrer, samt øker bevisstheten og kompetansen på barnehagemyndighetsnivået.

FMTE

Tilsynsobjekt:	Kragerø kommune
Tema/myndighetskrav:	Kommunen som godkjenningsmyndighet. Kommunens tilsyn med barnehagene. Kommunens håndtering av regelverket om styrer og pedagogisk bemanning.
Avvik/funn:	Ingen
Frist for lukking av avvik:	
Pålegg:	Nei
Merknad:	
Ressursbruk:	5 ukeverk
Kommentar:	Systemrevisjon

FMTE

Tilsynsobjekt:	Drangedal kommune
Tema/myndighetskrav:	Kommunen som godkjenningsmyndighet. Kommunens tilsyn med barnehagene. kommunens håndtering av regelverket om styrer og pedagogisk bemanning.
Avvik/funn:	Ingen
Frist for lukking av avvik:	
Pålegg:	Nei
Merknad:	
Ressursbruk:	5 ukeverk
Kommentar:	Systemrevisjon

FMTE

Tilsynsobjekt:	Vinje kommune
Tema/myndighetskrav:	Kommunen som godkjenningsmyndighet. Kommunens tilsyn med barnehagene. Kommunens håndtering av regelverket om styrer og pedagogisk bemanning.
Avvik/funn:	Kommunen påser ikke at forutsetningene etter barnehageloven er på plass før godkjenning gis og driften settes i gang. Kommunen behandler ikke søknader om dispensasjon fra utdanningskravet for pedagogisk leder i samsvar med regelverket.
Frist for lukking av avvik:	31.07.2012
Pålegg:	Ja
Merknad:	Avvik ifht behandling av dispensasjoner er lukket 29.09.2011
Ressursbruk:	6 ukeverk
Kommentar:	Systemrevisjon.

FMTE

Tilsynsobjekt:	Bamble kommune
Tema/myndighetskrav:	Kommunen som godkjenningsmyndighet. Kommunens tilsyn med barnehagene. Kommunens håndtering av regelverket om styrer og pedagogisk bemanning.
Avvik/funn:	Ingen
Frist for lukking av avvik:	
Pålegg:	Nei
Merknad:	
Ressursbruk:	5 ukeverk
Kommentar:	Systemrevisjon

FMTE

Tilsynsobjekt:	Hjartdal kommune
Tema/myndighetskrav:	Kommunen som godkjenningsmyndighet. Kommunens tilsyn med barnehagene. Kommunens håndtering av regelverket om styrer og pedagogisk bemanning.
	Kommunen godkjenner ikke barnehager i

Avvik/funn:	samsvar med bestemmelsene i barnehageloven. Kommunen fører ikke tilsyn med barnehagene.
Frist for lukking av avvik:	31.07.2012
Pålegg:	Ja
Merknad:	Avvikene er ikke lukket
Ressursbruk:	6 ukeverk
Kommentar:	Systemrevisjon

33.5 Kontroll av årsmeldinger og årsregnskap

Fylkesmannen har kvalitetssikret og godkjent data som fremkommer i årsmeldinger i henhold til føringer gitt av departementet på FM-nett.

Fylkesmannen har fulgt opp at kommunen overholder fristen for innlevering av årsregnskapet

Resultatområde 34 Oppgaver for økt kvalitet i barnehagen

34.2 Kompetanseutvikling og rekruttering

Fylkesmannen i Telemark har løst oppgavene ihht til oppdraget. Det er brukt ca 0,6 årsverk på dette resultatområdet.

I samarbeid med kommunene ble kompetansemidlene for 2011 i sin helhet fordelt til kommunene etter en fordelingsnøkkel. Fylkesmannen har satt som vilkår at kommunene har utarbeidet en plan for kompetanseutvikling i private og kommunale barnehager. Planen skal ta utgangspunkt i den nasjonale strategien og de nasjonale satsingsområdene.

Deltagelse i kompetanseutviklingstiltak etter satsingsområde(antall barnehager):

- * pedagogisk ledelse : 96 kommunale og 73 private barnehager
- * barns medvirkning: 77 kommunale og 64 private barnehager
- * språkmiljø og språkstimulering: 74 kommunale og 52 private barnehager
- * barnehage/skole: 67 kommunale og 52 private barnehager
- * andre satsingsområder: 76 kommunale og 46 private barnehager

Alle grupper ansatte har i ulik grad deltatt i kompetanseutviklingstiltak.

Fylkesmannen samarbeider med Høgskolen i Telemark(HiT) om kompetansetiltak. HiT er invitert til- og bidrar i Fylkesmannens kontaktmøter med kommunene.

Fylkesmannen har også i 2011 engasjert høgskolen til å ta ansvar for gjennomføringen av kompetanseutvikling på områdene språkstimulering for minoritetsspråklige førskolebarn og flerkulturell pedagogikk gjennom kurs, oppfølging og veiledning. Som i 2010 er det i 2011 gjennomført et kurs-opplegg hvor en gjennomførte en 2-dagerssamling på ettersommeren og det skal være en oppfølgingsdag i januar 2012. I mellomperioden får deltagerne veiledning fra HiT. Målgruppa er alle kategorier barnehageansatte. 69 personer deltar, styre, pedagoger, assistenter, fagarbeidere og to-språklige assistenter.

Fylkesmannen har bistått høgskolen med informasjon om veiledning av nyutdannede førskolelærere. Vi har også samarbeidet om en samling med dette temaet. Samlingen ble også benyttet til å knytte dette temaet til rekruttering av førskolelærere i kommunene / barnehagene.

Høgskolen i Telemark har på oppdrag fra Fylkesmannen i Telemark gjennomført en konferanse om kjønn og

likestilling og de yngste barna i barnehagen. Målgruppa var pedagoger og det møtte 120 fra hele fylket og både fra kommunale og private barnehager.

Fylkesmannen har bidratt med midler til lokale kompetanseprosjekter og satsinger. Barnehagemyndigheter, barnehageeiere, enkeltbarnehager, både private og kommunale ble invitert til å søke ifht temaene språkstimulering av minoritetsspråklige, handlingsplan for likestilling, implementering av ny formplsparagraf, rekruttering av førskolelærere, lokal forankring av Manifest mot mobbing, kommunen som barnehagemyndighet. 15 prosjekter har fått støtte; enkelt-barnehager, kommuner, kommunenettverk, oppvekstsenter og barnehageeiere.

Fylkesmannen har i samarbeid med Høgskolen i Telemark etablert og igangsatt kompetansehevingstiltak for barnehageassistenter.

Telemark har fått med 5 deltagere på nasjonal lederutdanning for styrere i barnehagen. Fylkesmannen har støttet disse økonomisk med midler til litteratur, materiell osv.

34.3 Andre satsingsområder

Fylkesmannen har deltatt aktivt i videreføringen av Rekrutteringsteam for likestilling i barnehagen. Fylkesmannen har etablert Likestillingsteam. Det er gjennomført seminar om likestilling i det pedagogiske arbeidet i barnehagen. Fylkesmannen har gitt økonomisk støtte til et utviklingsarbeid/prosjekt med fokus på likestilling i barnehagen.

Fylkesmannen har bidratt i gjennomføringen av et seminar om det psykososiale læringsmiljøet. Målgruppe var skole- og barnehageansatte, samt ansatte i pp-tjenestene og andre støttetjenester.

Fylkesmannen har bidratt med økonomisk støtte til etablering og videreføring av kommunale nettverk i 2 regioner i fylket.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
31.1 Tilsyn	kr 1 088 442,24	kr 0,00
31.4 Informasjon og veiledning	kr 553 583,94	kr 0,00
31.5 Eksamen, nasjonale prøver og kartl. prøver	kr 327 608,51	kr 1 211 678,99
31.9 Annet tilsyn og forv. på utd.omr. (rest 31)	kr 361 972,87	kr 24 999,99
32.2 Kompetanseutvikling	kr 170 717,52	kr 229 999,97
32.3 Skoleporten	kr 177 549,64	kr 0,00
32.9 Andre oppg. for økt kval. i gr.oppl.(rest 32)	kr 683 022,17	kr 14 999,99
33.1 Tilskuddsforvaltning	kr 402 689,47	kr 0,00
33.2 Klagesaksbehandling	kr 266 410,98	kr 0,00
33.3 Informasjon og veil. bh	kr 0,00	kr 0,00
33.4 Tilsyn	kr 291 113,44	kr 227 731,90
33.5 Kontroll av årsmelding og årsregnskap	kr 0,00	kr 0,00
33.9 Andre tilsyn og forv. på b.hageomr. (rest 33)	kr 198 102,80	kr 227 980,98
34 Oppgaver for økt kvalitet i barnehagen	kr 237 803,96	kr 41 666,66
36 Landsdekkende oppgaver KD	kr 0,00	kr 0,00
Andre oppgaver under KD	kr 4 287,00	kr 0,00
Sum:	kr 4 763 304,00	kr 1 979 058,00

Statens Helsetilsyn

Resultatområde 41 Tilsyn og klagebehandling etter barnevernloven

41.1 Hendelsesbasert tilsyn

Fylkesmannen i Telemark har behandlet 16 klager på barneverntjenester i Telemark, jf. bvl 2-3, 4.ledd.

Det ble ikke avdekket lovbrudd i noen av sakene, det ble gitt kritikk i 8 av sakene, og ingen reaksjon i de resterende 7 sakene

Forøvrig vises det til egen rapportering til Statens Helsetilsyn - Årsrapport for fylkesmannens tilsyn med barnevernet i Telemark.

41.2 Planlagt tilsyn

Fylkesmannen har gjennomført tilsyn som systemrevisjon i 3 kommuner. Tilsynene inngikk i det landsomfattende tilsynet rettet mot kommunenes arbeid med undersøkelser og evaluering av hjelpetiltak til hjemmeboende barn, initiert av Statens helsetilsyn.

Det er gjennomført tilsyn som systemrevisjon med 3 av fire barnevernsinstitusjoner i Telemark. I tillegg har det blitt gjennomført 46 av 49 lovpålagte individtilsyn. Fylkesmannen har gjennomført 47 beboersamtaler. På tidspunktene for tilsynene var det plassert 109 barn. Fylkesmannen har for 2012 målsetting å gjennomføre flere samtaler med beboerne ved instiusjonene.

Forøvrig se egen rapportering til Helsetilsynet i Årsrapport fra Fylkesmannens tilsyn med barnevernet i Telemark

41.3 Klagesaker

Fylkesmannen har mottatt og behandlet 3 klager på enkeltvedtak fattet av barneverntjenesten, jf bvl § 6-5.

Forøvrig viser vi til egen rapportering til Statens helsetilsyn i Årsrapport for Fylkesmannens tilsyn med barneveret i Telemark.

41.9 Andre oppdrag

I 2011 kontrollerte vi ca. 255 slutførte fristskjemaer.

Vi har hatt spesiell oppfølging av to barneverntjenester hvorav den ene er en interkommunal barneverntjeneste med 3 kommuner, i forbindelse med brudd på frist for undersøkelse, jf. bvl § 4-3. Vi har avholdt møter med vertskommunen for den interkommunale barneverntjenesten. Vi har også avholdt møter med den andre kommunen med mange fristbrudd, samt gitt råd og veiledning. Det ble ikke gitt mulkt i 2011.

Resultatområde 73.1 Klager på økonomisk stønad og kvalifiseringsprogrammet etter lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen (Nav)

Det har blitt behandlet 150 saker etter lov om sosiale tjenester i Nav, og hvorav 3 saker gjaldt kvalifiseringsprogram.

97 % av sakene ble behandlet innen 90 dager.

Resultatområde 74 Tilsyn etter lov om sosiale tjenester i NAV

74.1 Hendelsesbasert tilsyn

Det har ikke vært hendelsesbasert tilsyn i 2011 på dette området.

Fylkesmannen har benyttet sin hjemmel for tilsyn etter lov om sosiale tjenester i Nav, i en rekke individualsaker, der det har vært nødvendig med kontakt og informasjon fra kommunene. Disse sakene har imidlertid funnet sin løsning før det har vært grunnlag for å opprette tilsynsak.

74.2 Planlagt tilsyn

Fylkesmannen gjennomførte i 2011 tilsyn med sosiale tjenester i NAV i 3 av fylkets kommuner. Ved samtlige av disse tilsyna ble det avdekket forhold som gav grunnlag for avvik. Kommunene er godt i gang med å lukke avvikene og vi har en fortløpende dialog med kommunene.

74.9 Andre oppdrag

Oppdrag vedrørende husstander med barn fallt bort, etter medling fra Statens helsetilsyn.

Resultatområde 81 Tilsyn og klagesaksbehandling etter sosialtjenesteloven

81.1 Hendelsesbasert tilsyn

Sosialtjenesteloven kap. 4A

Fylkesmannen gjennomførte 4 stedlige tilsyn med godkjente vedtak om bruk av tvang og makt overfor personer med psykisk utviklingshemning i 2011.

Fylkesmannen mottar jevnlig beklagelser fra brukere og kommuner som fører til kontakt med, og oppfølging av kommuner som et ledd i vårt tilsyns, råd- og veiledningsansvar. I 2011 har det imidlertid ikke blitt åpnet tilsynssak rettet mot noen kommune som følge av slik kontakt.

81.2 Planlagt tilsyn

Andre planlagte tilsyn i 2011:

Det ble gjennomført 2 systemrevisjonstilsyn med hjemmetjenesten for psykisk utviklingshemmede ved Seljord kommune og Sauherad kommune. Tema for tilsynene var om tjenesten sikret at grunnleggende behov blir ivaretatt, med spesielt fokus på ernæring og aktivitet, og om tjenesten sikrer at ulovlig makt og tvangsbruk ikke finner sted.

Ved tilsynet i Sauherad kommune ble det gitt følgende avvik: *"Kommunen har ikke fattet vedtak om planlagt bruk av tvang og makt etter sosialtjenesteloven kapittel 4A"*.

Ved tilsynet i Seljord kommune ble det gitt følgende avvik: *"Kommunen sikrer ikke at meldingar om skadeavverjande tiltak i naudsituasjonar blir skrivne, og lovmessig handtera"*.

Tilsyn med kommunenes helse-og sosialtjenester til hjemmeboende eldre med demenssykdom

Det ble gjennomført tilsyn i en kommune i forhold til eldre med vedtak om helse-og sosialtjenester i form av praktisk bistand og /eller hjemmesykepleie. Tema var tiltak for å identifisere, utrede og følge opp hjemmeboende eldre. Her ble det gitt ett avvik. Kommunen jobber med å rette dette avviket, for alle deler av kommunens helse-

og omsorgstjenester

Soialtjenesteloven kapittel 4Ae

Fylkesmannen gjennomførte 4 stedlig tilsyn der Fylkesmannen hadde godkjent vedtak om bruk av tvang og makt overfor personer med psykisk utviklingshemning. Det er meldt 6 avvik der det skulle ha vært gjennomført stedlig tilsyn med godkjent vedtak.

Lov om sosiale tjenester kap 4

Fylkesmannen gjennomførte tilsyn med tjenestetilbudet til rusmiddelavhengige i kommunene Kviteseid, Nome, Vinje og Drangedal. Tema for tilsynene var råd og veiledning, praktisk bistand og opplæring, støttekontakt og oppfølging under behandling og i forbindelse utskrivning fra institusjon. Det ble i alle kommunene avdekket forhold som gav grunnlag for avvik. Samtlige kommuner er godt i gang med å lukke avvikene og Fylkesmannen er i dialog med kommunene.

81.3 Klager etter sosialtjenesteloven

Det ble behandlet 38 saker etter lov om sosiale tjenester og 82 % av disse ble behandlet innen 3 måneder.

81.9 Andre oppdrag

Oppgaver etter sosialtjenesteloven kap. 4A

Fylkesmannen har i 2011 mottatt **128** meldinger om skadeavvergende tiltak i nødsituasjoner. Fylkesmannen har gjennomgått disse. Det har ikke kommet inn noen klager på beslutninger om skadeavvergende tiltak i nødsituasjoner. Meldingene gjelder totalt for 31 personer. Fylkesmannen har i 2011 overprøvd **16** vedtak om bruk av tvang, hvorav **15** ble stadfestet/godkjent. De 15 godkjente vedtakene inneholder tilsammen **22** forskjellige tiltak. Det var **13** personer med godkjent vedtak pr. 31.12.2011. **11** søknader om dispensasjon ble innvilget. Det ble i 2011 gjennomført **4** stedlige tilsyn med sosialtjenesteloven kap. 4A.

Saksbehandlingstiden på overprøvede vedtak har vært på over tre måneder. Det er registrert **6 avvik** på manglende stedlig tilsyn med vedtak etter sosialtjenesteloven kapittel 4A.

Resultatområde 82 Tilsyn og klagesaksbehandling etter helsetjenestelovgivningen

82.1 Hendelsesbasert tilsyn

Det vises til rapport i Regrot 07.01.2012.

Helsetilsynet i Telemark avsluttet i 2011 88 tilsynssaker (hendelsesbasert), herav avvist 6 saker og 2 saker avsluttet etter lokal avklaring. Resterende 80 saker avsluttet med en median saksbehandlingstid på 113 dager.

Politisaker

Helsetilsynet i Telemark har i 2011 mottatt og besvart 6 skriftlige henvendelser fra politiet i alvorlige saker med anmodning om råd om etterforskning bør iverksettes jf helsepersonelloven § 67. I tillegg har vi besvart en skriftlig forespørsel fra politiet vedrørende straffesak om omskjæring av gutter. Ingen muntlige henvendelser er registrert.

82.2 Planlagt tilsyn

Planlagt tilsyn spesialisthelsetjenesten (7 systemrevisjoner)

LOT 2011 tilsyn med behandling av eldre med hjerneslag. Systemrevisjon utført med regionalt team. Et tilsyn i eget fylke, samt tilsyn i Vestfold og Aust-og Vest-Agder. Ett avvik påvist.

Selvvalgt tema: To tilsyn med avtalespesialister psykisk helsevern, et avvik påvist. Et tilsyn med privat øyeklinikk, flere avvik påvist.

Kommunehelsetjenesten (8 antall systemrevisjoner)

3 tilsyn med tvungen helsehjelp prhl kap.4A,pas. i sykehjem (LOT). Avvik påvist i alle.

Tilsyn med demente i en sone i en kommune . Dette ble koblet opp til tilsyn med 2 fastleger med samme tema. Påvist avvik i alle tilsyna.

Det ble også ført tilsyn med bruk av tvang etter sosialtjenesten kap 4 A til 2 kommuner. I tillegg hadde vi tema dekning av grunnleggende behov.

Det vises forøvrig til egen rapportering til Statens helsetilsyn og til rapporter på www.helsetilsynet.no

82.3 Klagesaker

Det vises til rapportering i RegRoT 09.01.2012 og til innsendt rapport til Statens helsetilsyn vedrørende pasientrettighetsloven kapittel 4A.

Helsetilsynet i Telemark avsluttet i 2011 behandlingen av 39 rettighetsklager, herav 2 saker avvist. De 37 realitetsbehandlede saker hadde median saksbehandlingstid på 101 dager.

Helsetilsynet i Telemark mottok i 2011 kopi av 104 vedtak etter pasientrettighetsloven kapittel 4A om tvungen helsehjelp til pasienter uten samtykkekompetanse. Saksbehandlingstiden på disse sakene blir ikke målt og kan derfor ikke angis eksakt. Det er imidlertid på det rene at saksbehandlingstiden i 2011 for en stor andel av disse sakene har vært betydelig lengre enn forutsatt av lovgiver og i retningslinjer utarbeidet av Statens helsetilsyn. Årsaken til at vi ikke har klart å følge opp dette området i tråd med forutsetningene er betydelig underfinansiering og derav kapasitetsmangel.

82.9 Andre oppdrag

I 2011 mottok Helsetilsynet i Telemark 56 meldinger etter spesialisthelsetjenesteloven § 3-3. Dette er 9 færre meldinger enn de vi mottok i 2010. De fleste meldinger kommer fra Sykehuset Telemark HF. På bakgrunn av meldingene ble det opprettet 3 tilsynssaker.

Meldinger i Telemark fordelt på type hendelse i 2011:

19 meldinger om forhold som kunne ha ført til betydelig personskade
11 betydelig personskade
26 unaturlig dødsfall

Vi vet ikke nok om det totale antall meldinger i virksomhetene, men det kan tyde på at kvalitetsutvalgene mer enn før vurderer hvilke meldinger som skal sendes og hvilke som kun behandles internt i virksomheten. Mye tyder på at de meldingene vi mottar representerer mer alvorlige hendelser enn tidligere. Beslutningen om at meldeordningen skal flyttes fra Helsetilsynet til Kunnskapscenteret kan ha påvirket meldefrekvensen.

Telemark ligger høyt i antall meldte dødsfall, over halvparten av disse meldingene er fra psykiatrien.

Spesialisthelsetjenesten har plikt til å melde alle dødsfall som skyldes selvmord, ulykker og alle alvorlige personskader mens en pasient er til behandling i psykisk helsevern. Helsetilsynet har i lengre tid hatt fokus på denne meldeplikten, noe som har ført til økt antall meldinger om dødsfall.

Det er fortsatt en utfordring med lang saksbehandlingstid internt i sykehusene/virksomhetene. Dette medfører at mer enn halvparten av meldingene oversendes Helsetilsynet langt over fristen på to måneder. Ressursmangel på saksområdet i Helsetilsynet har ført til at noen av meldingene ikke er ført i det sentrale melderegisteret innen gitte frister.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

Resultatområde 41 Tilsyn og klagebehandling etter barnevernloven

Se egen Årsrapport 2011 fra fylkesmannens tilsyn med barneveret i Telemark til Statens Helsetilsyn www.helsetilsynet.no

Fylkesmannen i Telemark ga i desember 2010 mulkt til Skien kommune pga. fristoversittelser jf. bvl § 6-9. Kommunen påklaget vedtaket om mulkt til Helsetilsynet. Helsetilsynet ga i september 2011 Skien kommune medhold i klagen, og omgjorde fylkesmannens vedtak. Helsetilsynet presiserte imidlertid at fylkesmannens fremgangsmåte var riktig på vedtakstidspunktet, sett ut fra det store antall saker med fristoversittelser i Skien kommune.

I 2011 har fylkesmannen hatt oppfølging av Porsgrunn og Midt-Telemark barneverntjeneste ifm. fristoversittelser, jf. bvl § 6-9.

Resultatområde 42 Familierett

Se påfølgende underpunkter på familierettsområde

42.1 Ekteskapsloven

Gitt 450 separasjonsbevillinger og 385 skilsmissebevillinger

Gitt 14 skiftefritak i forbindelse med inngåelse av nytt ekteskap i Norge

42.2 Anerkjennelsesloven

Fylkesmannen godkjente 30 utenlandske skilsmisser fra flere ulike land.

42.3 Barneloven

Fylkesmannen har gitt råd og veiledning på barnelovspørsmål pr. telefon.

Fylkesmannen har ikke stadfestet avtaler om foreldreansvar, hvor barnet skal bo fast, eller om samvær. Vi har ikke behandlet saker om reisekostnader ved samvær, eller behandlet klager over avslag på opplysninger/opplysningsrett.

42.4 Veiledning og informasjon

Det er en del veiledning i forbindelse med separasjon og skilsmisse både på telefon, e-post og besøkende. Det gjelder også godkjenning av utenlandske separasjoner og skilsmisser i forbindelse med gjengifte og trygderettigheter i Norge, samt skiftefritak.

Det er mange telefonhenvendelser på foreldreansvar og samværsrett i forbindelse med samlivsbrudd, og veiledning i forhold til mekling og videre behandling i tingretten.

Vi har også gitt veiledning om reiseutgifter ved samvær.

Resultatområde 43 Krisetiltak

Fylkesmannen deltok på en nasjonal konferanse regi av Bufdir om lokal samhandling i innsatsen mot vold i nære relasjoner - krisesentertilbudene. Annet arbeid på dette feltet har ikke vært mulig å prioritere i 2011.

Resultatområde 44 Familievern

Det er ikke blitt gjennomført tilsyn med fylkets to familievernkontor. Det er planlagt tilsyn i 2012.

Resultatområde 45 Barn og unge

45.1 Informasjonsvirksomhet og samordning

Fylkesmannen har i samarbeid med Fylkesmannen i Vestfold og Bufetat fagteam Tønsberg og Skien samarbeidet om 4 fagseminarer à 2 dager. Oppstart var høsten 2010, de tre resterende samlingene ble gjennomført i løpet av 2011. Temaet var "Kunnskapsbaserte undersøkelser i barnevernet", med foredragsholder var førsteamanuensis v /NTNU - Øyvind Kvello. Målgruppen for seminarrekken har vært ansatte i kommunal barneverntjeneste, samt ansatte i Bufetats fagteam.

Tilbakemelding fra kommunene har vært at dette har vært nyttig opplæring og at verktøyet vil bli brukt i barnevernet i kommunene.

Fylkesmannen har i samarbeid med Bufetat fagteam arrangert to møte for barnevernlederen i fylket. Her blir respektive embetsoppdrag presentert. I tillegg har det blitt tatt opp spørsmål /utfordringer knyttet til barnevernfeltet, herunder tildeling av øremerkede midler til kommunal barneverntjeneste. Det har blitt drøftet ulike juridiske problemstillinger knyttet til barnevernloven - eksempelvis taushetsplikt, innsynsrett, utlevering av taushetsbelagte opplysninger.

Samlingene oppleves som nyttige, også av kommunene.

Fylkesmannen er deltagende i utviklingsprosjektet "Talenter for fremtida" Viser her til pkt. 45.

45.2 Fritak for taushetsplikt

Antall behandlede saker i 2011; 2 saker. Saksbehandlingstiden var to virkedager.

Fylkesmannen erfarer fortsatt at søknad om fritak for taushetsplikt blir sendt oss svært sent i prosessen.

45.3 Handlingsplan mot kjønnslemlesting

Fylkesmannen har sammen med Bufetat region sør, fylkesmennene i Vestfold og Buskerud arrangert konferansen "Handlingskompetanse i arbeidet med tvangsekteskap og kjønnslemlestelse". <http://www.bufetat.no/tidligere-konferanser/Handlingskompetanse-i-arbeidet-med-tvangsekteskap-og-kjonnsllestede/>

Fylkesmannen har sammen med Høgskolen i Telemark, tredje året på rad , avholdt to nettverksmøter med

deltagere fra ulike miljøer i Telemark som har en rolle i arbeidet mot kjønnslemlestelse.

Fylkesmannen har gitt tilskudd til drifting av ungdomsprosjekter/grupper rettet mot forebyggende arbeid mot kjønnslemlestese.

I tillegg har vi stimulert til deltagelese for aktører fra fagfeltet på en konferanse i regi av Bufdir hvor veiledningsmateriell om tvangsgifte og kjønnslemlestelse ble presantert.

45.7 Tilskudd til kommunalt barnevern

Alle kommunene søkte om, og fikk tildelt, ny(e) stilling(er) i 2011 for å styrke det kommunale barnevernet. Telemark skulle fordele 16,25 stillinger, men den totale økningen viser at antall stillinger i Telemark har økt med 22,4 stillinger. En barneverntjeneste fikk 0,5 stilling, mens de andre barneverntjenestene fikk 1-5 stillinger. I Telemark er det 3 barnevernsamarbeid.

Telemark ga kr. 1818500 i tilskudd til kompetansehevende tiltak som ble fordelt på alle kommunene på grunnlag av innsendt søknad.

Fylkesmannen har gitt kommunene råd og veiledning ifm. prosessene rundt midler til styrking av det kommunale barnevernet, bl.a. avholdt vi en samling med barnevernledere og kommunalsjef/rådmann i desember 2010.

Fylkesmannen brukte de tildelte midlene til administrasjon av ordningen til å leie inn en ekstra person i en tidsbegrenset periode.

Resultatområde 46 Universell utforming

Universell utforming har vært ett av flere tema som er inkludert i saksbehandling, rådgivning, planuttalelser m.m. Det har ikke vært egen satsing på universell utforming i 2012, annet enn internt arbeidsutvalg som har jobbet med å beskrive aktivitetsplikten og status i embetet.

Resultatområde 47 Innvandring og integrering

47.1 Statsborgerseremonier

Statsborgerseremonier

Embeter	Antall seremonier	Prosent nye statsborgere som har deltatt
FMTE	1	20
Sum	1	

47.2 Bosetting av flyktninger

Fylkesmannen viser til sitt brev til Helse- og omsorgsdepartementet, med kopi til Fornyings- og administrasjonsdepartementet, av 13.09.2011. Fylkesmannen så seg nødt til å nedprioriterer dette området i 2011.

47.3 Introduksjonsordning for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven)

Klagesaker etter introduksjonsloven - 2011

Fylkesmannen i Telemark har behandlet totalt 5 klagesaker etter introduksjonsloven. Alle 5 omhandler introduksjonsprogrammet. Fordeling på kjønn: 2 kvinner og 3 menn har klaget.

Resultatet:

I 3 av sakene ble kommunens vedtak opphevet, og sendt tilbake til kommunen for ny behandling. I 2 av sakene ble klager ikke gitt medhold, og kommunens vedtak ble stadfestet.

47.4 Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere og norskopplæring for asylsøkere

Tilskudd til opplæring i norsk med samfunnskunnskap for voksne innvandrere er forvaltet i tråd med retningslinjene. Fylkesmannen fører kontroll med kommunenes søknader og etterser og purrer at det søkes om tilskudd for periodene og innenfor de forskjellige ordningene. Tilsammen er det utbetalt 56,5 mill.

Det har vært tekniske problemer med NIR som bl.a. har ført til registrerings-problemer for kommunene, spesielt for kommuner med asylmottak.

Det er gjennomført 2-dagers videreutdanningskurs for ledere og lærere i voksenopplæringen over 2 dager samarbeid med VOX med ca. 120 dektakere fra hele fylket.

Resultatområde 48 Likestilling

Fylkesmannen har drevet omfattende råd og veiledning på likestillingsområdet i forbindelse med kommunestyrenes valg av nemnder og utvalg.

Ressursrapportering

Ressursrapportering 2011 ble gjort ut fra at Sosial- og helseavdelingen ser hele sin oppgaveportefølge, fra de ulike departement og direktorat, som en helhet. Dette betyr at det i perioder benyttes personer fra et felt over på et annet, uten at det er mulig å detaljert rapportere på dette.

Vi anser oppgaveløsningen og fleksibilitet som det viktigste for avdelingen, ikke nødvendigvis hvor ressursene til enhver tid kommer fra.

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
41 Tilsyn med barnevernområdet	kr 492 530,59	kr 64 556,66
42 Familierett	kr 345 960,29	kr 0,00
43.1 Tilsyn med kommunale krisesentertiltak	kr 0,00	kr 0,00
43.9 Andre krisetiltak (rest 43)	kr 0,00	kr 0,00
44 Familievern	kr 0,00	kr 0,00
45 Barnevern	kr 1 083 026,36	kr 0,00
47 Integrering	kr 33 038,80	kr 0,00
Andre oppgaver under BLD	kr 146 525,80	kr 0,00
Sum:	kr 2 101 081,00	kr 64 556,00

Justis- og politidepartementet

Resultatområde 51 Siviladministrasjon

51.2 Vergemålsloven

Oppgaver etter vergemålsloven

Embeter	Antall saker	Antall tilsyn
FMTE	7	0
Sum	7	0

Resultatområde 52 Borgerrettigheter

52.1 Fri rettshjelp

Fritt rettsråd

I 2011 utbetalte vi 4,2 millioner kroner til fritt rettsråd. Dette er ca. en million kroner mindre enn i 2010. Årsaken er nedgang i antall saker som gjaldt fritt rettsråd i utlendingssaker. I 2011 innvilget vi fritt rettsråd i 139 utlendingssaker og utbetalte kr 988 680. I 2010 var antallet innvilgelser 300 og utbetalingen kr 1 835 631.

De fleste saken hvor det ble innvilget fritt rettsråd gjaldt barn og familie. Til sammen utbetalte vi ca. 2 millioner kroner fordelt på 240 saker. Dette er omtrent det samme som i 2010.

Vi mottok 630 saker i 2011 som gjaldt fritt rettsråd. Saksbehandlingstiden for søknader har vært ca. 4 uker. Vi har hvert kvartal sendt rapporter/statistikk for fritt rettsråd til Statens sivilrettsforvaltning og Fylkesmannen i Sogn og Fjordane.

Fri sakførsel

Vi behandlet 12 søknader om fri sakførsel. 10 søknader ble avslått.

Resultatområde 53 Forebyggende samfunnsikkerhet

53.1 Oversikt over regionale samfunnsikkerhetsutfordringer

FylkesROS er fra 2007. Revisjon er startet opp. Tidligere tema blir revidert/oppdatert. Nytt tema blir farlige stoffer/industriulykker. I den sammenheng har det vært et arbeidsmøte med bla. representanter fra industrien og kommunene i Grenland.

53.2 Samfunnsplanlegging

Samfunnsikkerhet og beredskap spilles inn til relevante arealplaner. Kommunene tar dette hensynet med i planene. Det er likevel viktig med tett oppfølging mot kommunene fordi vi ser en tendens til å ville utsette detaljanalyser til byggesaken. Det er reist 6 innsigelser. Fagområdet deltar i planforum. Det påses at klimaendringer blir en del av ROS-vurderingene som må foretas.

53.5 Planlegging innen kraftforsyning, flom- og skredfare

Fylkesmannen samarbeider med NVE når det gjelder forholdet til skred og flom i plansaker, først og fremst i saker hvor det er aktuelt å reise innsigelse. Vi har også vært involvert i konsesjonssaken om ny hovedledning fra Sørlandet til Grenland.

Resultatområde 54 Beredskapsforberedelser

54.1 Beredskapsplaner innen samfunnssikkerhet

Fylkesmannen har ikke ført tilsyn med kommunene i 2011. Årsaken er at forskriften til bestemmelsene om kommunal beredskapsplikt først var klar i oktober og veileder som ikke er blitt ferdigstilt. Det er avholdt beredskapsseminar for beredskapskoordinatorene i kommunene hvor bla. kraft var tema. Seminar innenfor helsemessig og sosial beredskap i samarbeid med Helsedirektoratet er gjennomført med oppfølging av øvelse i 2012. SBS er ajour. Revisjon av skjermingsverdige objekter er ikke startet opp i Telemark. Det var imidlertid tema på møtet i Fylkesberedskapsrådet. Fylkesmannen har vært i kontakt med fylkeskommunen når det gjelder oppdaterte kontrakter i f.t. sivilt transportberedskap.

54.2 Øvelser

Fylkesmannen deltok i øvelse CMX11 som medførte store utfordringer for oss. Dette spesielt på grunn av nytt sambandsutstyr som ble installert like før øvelsen, og som vi ikke fikk til å fungere. Øvelser 2011 mot alle kommunene har vært 2 varslingsøvelser med oppgaver i CIM. Krisestaben ble øvet som ledd i en av varslingsøvelsene.

54.6 Regional samordning

Det er avholdt møte i Fylkesberedskapsrådet. Atomberedskapsrådet var også deltakere på atomberedskapsseminar som en oppfølging av atomøvelse høsten 2010. Fylkesmannen bidrar til at skogbrannovervåkingen videreføres.

54.8 Felles digitalt nødnett

Telemark er ikke med i første byggetrinn.

54.9 Atomberedskap og strålevern

Øvelsen 2010 ble fulgt opp med seminar hvor det bl.a ble satt fokus på de helsemessige aspektene ved et atomuhell. Det var her deltakere fra kommunene og atomberedskapsutvalget. ABU er en del av Fylkesberedskapsrådet hvor det er avholdt møte. Kommunene skal ha ferdigstilt delplan atom.

54.10 Beredskap innen kraftforsyning

KDS deltok på beredskapsseminar for kommunene med fokus på prioritering av kunder og anstrengt kraftsituasjon. Det er utarbeidet forslag til retningslinjer for varsling av kommunene. Fylkesmannen har kjøpt inn varslingsmodulen til CIM som forenkler varslingen av kommunene.

Resultatområde 55 Regional og kommunal krisehåndtering

55.1 Organisering for krisehåndtering

Krisestaben har fått opplæring i CIM. Fylkesmannens overordnede kriseplan er revidert. Øvrig planverk som følge av CIM, er foreløpig ikke revidert. Planer for kryptoutstyret er ajour.

55.2 Krisehåndtering

Det har ikke vært ekstraordinære hendelser i 2011 dersom en ser bort fra 22.juli og noen få kommuner som i begrenset grad har blitt berørt av flom/skred. Fylkesmannen har startet implementeringen av CIM i egen organisasjon og i kommunene.

55.3 Evaluering

Det har ikke vært større kriser i 2011. Bistand med evaluering har derfor ikke vært aktuelt.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
51.2 Vergemålsloven	kr 219 051,45	kr 79 999,99
51.9 Annen siviladministrasjon (rest 51)	kr 0,00	kr 0,00
52.1 Fri rettshjelp	kr 642 693,07	kr 73 933,29
52.9 Annet Borgerettigheter (rest 52)	kr 0,00	kr 0,00
53 Forebyggende samfunnsikkerhet	kr 789 769,54	kr 0,00
54 Beredskapsforberedelser	kr 457 011,96	kr 0,00
55 Regional og kommunal krisehåndtering	kr 549 750,41	kr 0,00
Andre oppgaver under JD	kr 1 790,00	kr 0,00
Sum:	kr 2 660 066,00	kr 153 933,00

Kommunal- og regionaldepartementet

Resultatområde 61 Samordning, omstilling og fornying i kommunene

61.1 Kommunerettet samordning

Fylkesmannen har en fast dialogkonferanse i året med deltakelse fra alle kommunene i Telemark

Vi legger til grunn at kommunestyret er det overordnede og lokalt samordnende organ. Vår samordnende aktivitet skal forsterke kommunestyrets ansvar. Statlig politikk blir formidlet på en helhetlig måte gjennom årlig Tilstandsrapport, møter i regionråd og kommunebesøk. Vi har fokus på det lokale handlingsrommet ved tilbakemeldinger på budsjett og økonomiplan. Skjønnsmidlene blir brukt aktivt i samordningshensikt.

Vi gjennomfører omfattende veiledning i kommunalrettslige spørsmål, og bidrar slik til større forståelse av handlingsrom og lokalt samordningsansvar.

61.2 Omstilling og fornying i kommunene

Tilrettelegging av fornying og omstilling har blitt gjennomført ved fordeling av skjønnsmidler til fire samarbeidsregioner. Viser til punkt **65.2 Interkommunalt samarbeid**

Det ble i 2011 holdt tilbake 8,553 mill. kr. til omstilling og som ble fordelt til regionalt samarbeid. Midt-Telemarkrådet ekstra tildeling på 500 000 på grunn av redusert tildeling til Sauherad.

Fylkesmannen følger opp regionene ved bl. a og delta på rådsmøter. Det er også fire faste kontaktmøter i året med ledere av samarbeidsregionene med fylkesmannen.

Det legges vekt på å få til erfaringsutveksling om effektiv ressursbruk og kvalitetsutvikling. Det er en tettere oppfølging og større krav til å evaluere gevinsten i prosjektene.

1. Grenlandssamarbeidet

Porsgrunn, Skien Siljan, Bamble, Kragerø og Drangedal.

2. Kongsbergregionen

Fra Telemark: Notodden, Hjartdal og Tinn.

3. MidtTelemark rådet.

Nome, Bø og Sauherad.

4. VestTelemarkrådet

Seljord, Kviteseid, Nissedal, Fyresdal, Tokke og Vinje.

61.3 Samordning av statlig tilsyn

Embetet har fra 2011 etablert en intern tilsynsgruppe med representanter fra fagavdelingene med representant fra stab som leder. Det er laget en tilsynskalender som er tilgjengelig for alle ansatte. For å få felles forståelse av alle våre tilsyn har det vært nødvendig å lage en oversikt over de ulike tilsynene Fylkesmannen gjennomfører. Tilsynskalenderen vil også gi grunnlag for å vurdere om de ulike fagområdene kan utføre mer like tilsyn. Det er etablert kontakt med Arbeidstilsynet og kommunerevisjonen for å legge grunnlag for samordning av tilsynene. Det er positive tilbakemeldinger på denne kontakten. Tilsynskalendere er utvekslet. Fylkesmannen får tilsendt varsel om pålegg. Det har ikke vært nødvendig med samordning i f.t. dette. Det vil også bli tatt kontakt med Mattilsynet.

Resultatområde 62 Kommuneøkonomi

Det er to faktorer som det er grunn til å ha fokus på når det gjelder Telemark. Hovedinntrykket (nøkkeltall fra SSB) er at kommunenes gjeld er økende, og fondsmidler reduseres. Gjelden er høyere og øker mer i Telemark enn i landet forøvrig.

62.1 Kontroll og godkjenning etter økonomibestemmelsene i Kommuneloven

Ved årskiftet 2011/2012 er bare Sauherad registrert i ROBEK. Etter to lovlighetskontroller ble budsjettet godkjent for 2011. Nome kommune ble utskrevet av ROBEK etter framlagt regnskap for 2010.

Godkjenning av 7 kommunale garantier, jf. kommunelovens § 51

Alle årsbudsjettene for kommunene i Telemark er gjennomgått for 2011.

62.2 Økonomiforvaltning - veiledning

Oppfølging av og dialog om kommunenes økonomiforvaltning foregår fortløpende.

Fylkesmannen foretar en kommunebesøksrunde til alle kommunene hvor kommuneøkonomi er et punkt på agendaen.

I samarbeid med KS har Fylkesmannen to faste samlinger med kommunene i året forbindelse med kommuneprosposisjonen og statsbudsjettet. Presentasjonen i forbindelse med statsbudsjettet i høst ble framlagt av kommunalministeren Liv Signe Navarsete

Dialog i forbindelse med rapportering på de nye finansforskriftene nærmer seg slutten. Det er bare en kommune igjen i Telemark som ikke har alt på plass.

Kommuner med økonomisk ubalanse har fått særskilt oppfølging gjennom tett kontakt og besøk.

Fylkesmannen lager et eget nøkkeltallhefte for kommunene i Telemark i forbindelse med nye kostratall fra SSB den 15. februar (foreøpige tall) og 15. juni. I vår dialog med kommunene bruker vi analyser fra disse Kostradata for å måle "temperaturen" på økonomiske forhold.

Ved Fylkesmannens fordeling av skjønnsmidler for 2011 har vi signalisert en justering av profilen. En mulig jevnere fordeling er ønskelig. Vi ser at noen kommuner i økonomiplanene baserer balansen på de årlige tildelingene.

Resultatområde 63 Kommunalrett og valglov

Se under de enkelte resultatområdene.

63.1 Kommunalrett

Omfattende veiledning ved daglige telefonhenvendelser og e-post. Foredrag for nyvalgte kommunestyre i enkeltkommuner. Behovet for veiledning innenfor kommunalrettens område, oppleves som økende, tilsvarende som innenfor alminnelig forvaltningsrett og offentlighetslov.

Lovlighetskontroll

Embeter	Saker om lovlighetskontroll etter klage som det er truffet vedtak i			Lovlighetskontroll initiert av fylkesmannen			Vedr. habilitet	Vedr. lukking av møter
	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovelig	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovelig		
FMTE	3	3	0	0			3	3
Sum	3	3	0	0	0	0		

63.2 Valg

Det er gjennomført konferanse for kommunene i samarbeid med fylkeskommunen. Fylkesmannen hadde telefonberedskap valgdagen. Det ble gjennomført løpende veiledning i forkant av valgdagen.

Resultatområde 64 Forvaltningsloven og offentleglova i forhold til kommunesektoren

Vi har behandlet 9 klagesaker vedr avslag på begjæring om innsyn i kommunale dokumenter. Ingen klagesaker over vedtak i kommunestyre, jfr. forv.l. § 28.

Omfattende løpende, daglig veiledning, i tillegg til opplæring av kommunesektoren ved oppsøkende virksomhet.

Resultatområde 65 Kommuneinndeling og interkommunalt samarbeid

Se under de enkelte resultatområdene.

65.1 Kommuneinndeling

Ingen saker.

65.2 Interkommunalt samarbeid

Fylkesmannen har valgt bruk av skjønnsmidler til fornying og modernisering som sitt viktigste verktøy til interkommunalt samarbeid. Det har for 2011 blitt fordelt 7,5 mill.kr. på 4 kommunale samarbeidsregioner. Regionrådene foretar selv prioritering av midlene i egen region.

Resultatet av evalueringen er at fornyings og omstillingsprosjektene viser at dette har ført til fornying og utvikling. Det har ført til styrking av det interkommunale samarbeidet, endringer og kompetanseheving. Den ubyråkratiske gjennomføringen er blitt svært positivt mottatt av kommunene i regionene. Regionene er fornøyd med ordningen.

Resultatområde 66 Bolig- og bygningsrett

66.1 Byggesaker

I 2011 behandlet vi 183 klagesaker. Saksbehandlingstiden var i snitt ca 5,7 måneder. Det mest utslagsgivende for dette er sykefravær og fødselspermisjon som ikke fullt ut er dekket opp av vikarer. 1 stilling har stått ubesatt siden høsten 2009 grunnet langtidssykefravær. Noe er dekket opp ved kjøp av tjenester i to måneder.

Det er behandlet 3 saker om omgjøring etter fvl § 35 og 2 saker om dekning av sakskostnader.

66.2 Saker om ekspropriasjon

Det er behandlet 3 søknader om tillatelse til ekspropriasjon og 1 klage på forhåndstiltredelse.

66.3 Klage etter eierseksjonsloven

Klage etter eierseksjonsloven - antall

Embeter	Antall klager	Tatt til følge	Ikke tatt til følge	lovbestemmelser er vurdert under klagebehandlingen
FMTE	0			
Sum	0	0		

66.4 Klage på kommunalt vedtak om forkjøpsrett av leiegård

Klage på kommunalt vedtak om forkjøpsrett av leiegård - antall

Embeter	Antall klager	Tatt til følge	Ikke tatt til følge	lovbestemmelser er vurdert under klagebehandlingen
FMTE	0			
Sum	0	0		

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
62 Kommuneøkonomi	kr 595 694,68	kr 0,00
66 Bolig- og bygningsrett	kr 2 114 918,80	kr 0,00
Andre oppgaver under KR D	kr 705 117,09	kr 0,00
Sum:	kr 3 415 730,00	kr 0,00

Arbeidsdepartementet

Resultatområde 73 Sosiale tjenester

73.1 Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen

Se egen rapportering til Staten Helsetilsyn.

73.2 Sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen - formidlingstiltak og kompetanseutvikling

Fylkesmannen har regelmessige møter med NAV fylke og KS gjennom Samordningsforum. Faste medlemmer her er underdirektør i NAV Telemark, NAV-ansvarlig rådgiver i KS og underdirektør i sosial- og helseavdelingen hos fylkesmannen.

Fylkesmannen arrangerte høsten 2011 en 2 dagers samling for Nav ledere. Temaer som ble tatt opp på denne samlingen var utfallet av fylkesmannens klagesaksbehandling, brukermedvirkning og brukeres oppfatning av Nav samt kvalifiseringsprogrammet. Som en følge av landsomfattende tilsyn ved NAV kontorene ble også taushetsplikt ved Nav kontorenes publikumsmottak diskutert.

Fylkesmannen har også deltatt på fylkesdirektørens ledermøter ved behov.

Videre deltar Fylkesmannen i oppfølgingsnettverk arrangert av Nav fylke, der samtlige NAV-kontor i Telemark er representert.

På nyåret 2011 tok Fylkesmannen i bruk videoveiledning ovenfor Nav kontorene. Dette tilbudet er godt kjent ute på Nav kontorene og det er lav terskel for å ta kontakt. Fylkesmannen tar også kontakt ved behov.

I tillegg til videokonferanser har Fylkesmannen vært ute på Nav kontorene og hatt opplæring.

Vi har også sammen med Nav fylke hatt opplæring av nytilsatte i Nav.

Alle de nevnte opplæringstiltakene ut mot NAV-kontorene har vært samordnet og koordinert med NAV-fylke. Vi har hatt faste møter med opplæringsansvarlig ved NAV-fylke for å planlegge felles tiltak og samordne øvrige tiltak.

I 2011 har fylkesmannen hatt fokus på kvaliteten i arbeidet med Kvalifiseringsprogrammet. Det har blitt gjennomført en nettverksamling våren 2011, samt en nettverksamling høsten 2011.

Våren 2011 ønsket vi å ha ”godt KVP- arbeid” som tema. Nav Gjøvik fikk i 2010 en pris for sitt arbeid med KVP, og vi inviterte av den grunn NAV Gjøvik til Telemark for å formidle sine erfaringer med KVP arbeidet.

Høsten 2011 hadde vi individuell plan og rus som tema. Vi inviterte Jim Melby fra interesseorganisasjonen for rusmisbrukere, for å dele sine erfaringer med hjelpeapparatet og NAV. I tillegg til ulike tema, var det på nettverksamlingene rom for spørsmål og erfaringsutveksling.

Vi har fortløpende formidlet aktuell informasjon til NAV- lederne. Ved forespørsel fra NAV- kontorene har vi gjennomført opplæring på sosiale tjenester i NAV, og Kvalifiseringsprogrammet spesielt.

Vi har gjennomført videokonferanse med NAV- kontorene i 2011. Vi har hatt fokus på kvalitet, og kontorene har drøftet lokale utfordringer med oss.

I 2011 er det spesielt et kontor som har skilt seg ut som et kontor med utfordringer. Fylkesmannen har hatt et økt fokus på dette kontoret gjennom hele høsten 2011, med gjentatte besøk;

«Det var tydelig at det var mangler både på rutiner og kunnskap om KVP. Jeg valgte derfor å starte opp med en halvdags-opplæring på dette NAV-kontoret i september, og da la jeg opp opplæringen fra det helt

elementære med bakgrunn for KVP, lover og regler, målgruppe, tiltak osv, med rom for spørsmål underveis.

Jeg fikk tilbakemelding på at dette hadde vært en god og nyttig dag for samtlige som var tilstede. Jeg fulgte deretter opp denne dagen med besøk hver fredag i en periode på en måned, og da snakket jeg med saksbehandlerne om deres aktuelle kandidater. Jeg jobbet ganske "nedpå" som vi kan kalle det, og ser virkelig nytten av å jobbe så tett med saksbehandlerne. De fikk oppmerksomhet og mulighet til å rådføre seg med meg, og jeg opplevde at de aller fleste hadde god kjennskap til kandidatene sine, og hadde "tenkt riktig" med tanke på om de var aktuelle for KVP eller ikke. Det de manglet var rutinene for hvordan de skulle gå videre, og tid til å gjøre det....

Etter en måned med besøk hver fredag fulgte jeg opp med to besøk med tre ukers mellomrom, inkludert et oppsummeringsmøte ved siste besøk, der også leder var med deler av tiden.

NAV- kontoret kunne i oppsummeringsmøte fortelle at de nå hadde 14 deltakere aktuelle for KVP. Tre av disse hadde startet opp i november, mens de resterende skulle starte opp i desember.

Kontoret innrømte at det skortet noe på rutinene i forhold til KVP, og fylkesmannen kom med noen anbefalinger i forhold til hva kontoret kunne gjøre».

I 2011 har tidligere kompetanseveileder i prosjektet vært plassert hos fylkesmannen. Vedkommende har ikke hatt noen faste dager ved enkeltkontor, men har vært tilgjengelig for samtlige kontor ved behov. Mange kontor har fått bedre tak på rutiner og lovverk knyttet til KVP, og spesielt ved de store kontorene har mye "satt seg". Da behovet for veiledning til kontorene, har vært mindre enn i prosjektperioden, har kompetanseveileder fått rom, og muligheten til å jobbe spesielt tett over lengre tid, ved kontor som har hatt større utfordringer.

73.3 Kvalifiseringsprogrammet

Vi viser til tertialrapprteringene, sendt Arbeids- og velferdsdirektoratet.

Fylkesmannen ser en positiv utvikling i arbeidet med Kvalifiseringsprogrammet i Telemark. Enkelte kommuner har slitt mer enn andre for å oppnå gjennomsnittstallene for 2011, men måloppnåelsen viste ved utgangen av året, en oppadgående tendens i de fleste kommuner, noe fylkesmannen er svært fornøyd med.

Tallene for november 2011 viser at Telemark ligger på topp i landet når det gjelder oppnåelse av gjennomsnittstallet (95 % måloppnåelse i november).

Fylkesmannen opplever at lokalkontorene er flinke til å "sy sammen" program som er i samsvar med lovens krav. Det tas utstrakt hensyn til individuelle behov, og kontorene er bevisste på at et kvalifiseringsprogram skal inneholde arbeidsrettet aktivitet.

Etter en oppstartsfasen med noe ujevn kvalitet på programmene, opplever fylkesmannen at lokalkontorene i Telemark har gode program for sine deltakere.

73.4 Utenrettslig økonomisk rådgivning

Fylkesmannen arrangerte i samarbeid med Fylkesmannen i Vestfold og Fylkesmannen i Oslo og Akershus en 2 dagers fagsamling for økonomiske rådgivere. Samlingen hadde god oppslutning.

Flere av Telemarskommunene deltar i gjeldsrådet Telemark / Vestfold. Fylkesmannen i Telemark deltar og er teknisk arrangør når disse legges til Telemark. Fylkesmannen har jevnlig sendt ut aktuelt fagstoff etc til økonomiske rådgivere.

Når det gjelder interkommunalt samarbeid, så er det etablert interkommunal økonomisk rådgiver i Vest - Telemark (5 kommuner) og i Midt - Telemark (3 kommuner). Fylkesmannen forsøker også å stimulere til interkommunalt samarbeid hvor dette er aktuelt.

I kontakt med NAV ledere har det vært fokus på viktigheten av økonomisk rådgivning.

73.5 Boligsosialt arbeid

Fylkesmannen gjennomførte i 2009 og 2010, sammen med Diakonhjemmet høgskole, utviklingsprosjektet "Metodisk boligsosialt arbeid i Telemark". I 2011 har det vært 1 oppfølgingssamlinger for de som deltok på dette.

Boligsosialt arbeid har også vært gjennomgående tema ifm kvalifiseringsprogrammet.

Fylkesmannen har sammen med Fylkesmennene i Aust- og Vest Agder og husbanken arrangert en 2 dager samling. Målgruppen for samlingen var de som jobber på området og ledere. Det deltok i overkant av 100 personer fra de 3 fylkene.

I møte med Nav ledere og kommunens øvrige ledelse har boligsosialt arbeid et tema som ofte settes på dagsorden.

I 2011 har 8 kommuner i Telemark hatt tilskudd til boligsosialt arbeid.

73.6 Barn og unge

Fylkesmannen har gjennom sin kontakt med med Nav kontorene og det øvrige kommunale tjenesteapparatet hatt sterkt fokus på barnefattigdom.

For stimulere kommunene til å utvikle handlingsplan mot barnefattigdom ble det i samarbeid med Avdir arrangert et 2 - dagers seminar. Oppslutningen var meget bra, og de fleste kommunene i fylket deltok. De ulike kommunale tjenestene var bredt representert samt de ulike tjenestenivåer. det deltok også representanter fra brukerorganisasjonene.

Fylkesmannen har også bidratt i drøftinger vedr interkommunalt samarbeid om utvikling av handlingsplan.

I møte kommunale ledere har også barnefattigdom blitt satt på dagsorden.

Fylkesmannens arbeid med barnefattigdom internt har vært et samarbeid mellom ulike fagfelt.

I 2011 har 12 kommuner i Telemark hatt tilskudd til arbeidet med barnefattigdom. Av disse har 5 kommuner utarbeidet en handlingsplan.

Forøvrig vises til Fylkesmannens prosjekt Talenter for framtida som er omtalt under pkt. 2

Ressursrapportering

Ressursrapportering 2011 ble gjort ut fra at Sosial- og helseavdelingen ser hele sin oppgaveportefølge, fra de ulike departement og direktorat, som en helhet. Dette betyr at det i perioder benyttes personer fra et felt over på et annet, uten at det er mulig å detaljert rapportere på dette.

De ulike oppdrag som er tillagt avdelingen berører hverandre i stor grad, feks. utsatte barn og unge der avdelingen både har oppdrag i forhold til helse, barnevern og arbeids- og velferdsordninger.

Vi anser oppgaveløsningen og fleksibilitet som det viktigste for avdelingen, ikke nødvendigvis hvor ressursene til enhver tid kommer fra.

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
73.3 Kvalifiseringsprogrammet	kr 38 322,81	kr 486 928,67
73.9 Andre oppgaver Sosialtjeneste (rest 73)	kr 384 773,04	kr 539 740,52
74 Tilsyn med sos. tj. i arbeids- og velferdsforv.	kr 228 667,35	kr 39 989,29
Andre oppgaver under AD	kr 148 353,88	kr 529 246,44
Sum:	kr 800 117,00	kr 1 595 904,00

Resultatområde 75 Habilitering og rehabilitering

75.1 Habilitering og rehabilitering – nasjonal strategi

Fylkesmannen har utarbeidet en oversikt over kommuner som har koordinerende enhet.

Forøvrig vil Fylkesmannen vise til sitt brev til Helse- og omsorgsdepartementet, med kopi til Fornyings- og administrasjonsdepartementet, av 13.09.2011. Fylkesmannen har i 2011 nedprioritert øvrige oppdrag på dette området.

75.2 Barn med nedsatt funksjonsevne og deres familier

Fylkesmannen viser til sitt brev til Helse- og omsorgsdepartementet, med kopi til Fornyings- og administrasjonsdepartementet, av 13.09.2011. Fylkesmannen har i 2011 nedprioritert oppdrag på dette området.

75.3 Unge personer med nedsatt funksjonsevne i alders og sykehjem

Fylkesmannen viser til sitt brev til Helse- og omsorgsdepartementet, med kopi til Fornyings- og administrasjonsdepartementet, av 13.09.2011. Fylkesmannen har i 2011 nedprioritert oppdrag på dette området.

Resultatområde 76 Kvalitet og samhandling

Helsetilsynet i Telemark etablerte i 2011 samarbeid med samhandlingssjefen ved Sykehuset Telemark HF og med samhandlingskoordinatorerne i de største interkommunale regionene i fylket. Det er en gjensidig informasjonsutveksling med disse, og det arrangeres møter mellom Fylkesmannen og de nevnte aktørene om saker av felles interesse når det gjelder samhandlingsreformen. Fylkesmannen har inntrykk av at samarbeidet mellom helseforetaket og kommunene fungerer godt når det gjelder denne reformen.

Fylkeslegen har jevnlig og god kontakt med bl.a. kvalitetssjefen på Sykehuset Telemark HF når det gjelder revisjoner, tilsynssaker og rettighetsklager. Samarbeidet med sykehuset fungerer godt.

76.1 Samarbeid mellom 1. og 2.linjetjenesten

De fire kommuneregionene i Telemark har ansatt egne samhandlingskoordinatorer i samarbeid med Sykehuset Telemark HF. Fylkesmannen har inntrykk av at dette gir muligheter for samarbeid og gode møtearenaer mellom partene.

Samhandlingsreformen var et deltema ved fylkesmannens høstmøte i Vrådal i 2011, men Fylkesmannens aktivitetsnivå på området har vært begrenset på grunn av kapasitetsproblemer grunnet førerkortsakene.

Fylkesmannen vil imidlertid vise til at prosjektet "Talenter for framtida" (se kapittel 2.3) er trukket noe inn i arbeidet med samhandlingsreformen.

76.2 Individuell plan

Fylkesmannen har tilskrevet de av fylkets kommuner som ikke hadde definert det tverrsektorielle ansvaret for individuellplan i 2010 eller manglet prosedyrer for individuellplan i sitt kvalitetssystem. Av 18 kommuner er det en kommune som ikke har definert hvor ansvaret skal ligge i 2011 og to kommuner har ikke lagt prosedyrene inn i kvalitetssystemet.

76.3 Nasjonal strategi for kvalitetsforbedring i sosial- og helsetjenesten

Fylkesmannen har integrert kvalitetsarbeidet i det øvrige arbeidet slik at kvalitetsforbedring er en del av ordinert drift. Systematisk kvalitetsarbeid, blant annet gjennom internkontroll, er tema i kontakt med kommuner og spesialisthelsetjeneste gjennom opplæring, møter og oppfølging etter tilsyn.

76.5 Felles digitalt nødnett

Fylkesmannen er i jevnlig kontakt med de statlige myndigheter ang utbyggingen av nødnett. Telemark skal ikke være med i første fase av utbyggingen. Vi har fått informasjon om at etablering av nødnettet i Telemark vil skje i 2013.

Resultatområde 77 Andre oppdrag

77.1 Helsemessig og sosial beredskap

Sosial- og helseavdelingen hos Fylkesmannen i Telemark har et stadig fokus på beredskap, og bruker mye tid på dette. Fylkeslegen deltar i fylkesberedskapsrådet, og er dessuten bl.a. fast medlem av Lokal Redningsentral (LRS) som arrangerer jevnlig møter og øvelser og som gir råd til Politimesteren ved kriser, ulykker og naturkatastrofer i fylket.

I år 2011 var helsemessig og sosial beredskap også tema på dag 1 av avdelingens årlige høstkonferanse for kommunene og helseforetaket, som ble holdt i Vrådal den 26. og 27. oktober. Programmet om beredskap ble arrangert i samarbeid med Helsedirektoratet, som stilte med egne foredragsholdere. Dette møtet om beredskap vil bli fulgt av en øvelse for kommunene og helseforetaket i oktober 2012.

Ellers var det i 2011 mye beredskapsarbeid knyttet til terrorangrepene den 22. juli. Fylkesmannen hadde beredskapspersonell på døgnvakt helgen 22. - 24. juli, og hadde en sentral rolle i kontakten med kommuneledelser og med kommunenes kriseteam i oppfølgingen etter angrepene. Også resten av sommeren og høsten 2011 har Fylkesmannens sosial- og helseavdeling deltatt i telefonkonferanser med Helsedirektoratet, i rådgivning overfor kommunene og i å formidle kontakt mellom helsevesenet og de pårørende etter terrorangrepene.

77.2 Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Fylkesmannen i Telemark har i 2011 ikke behandlet noen søknad om fritak fra taushetsplikt som offentlig ansatt når det gjelder sakfelt som faller inn under Helsedirektoratets myndighetsområde.

Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMTE	0	0
Sum	0	

77.3 Særfradrag

Særfradrag for utgifter til behandling utenfor den offentlige helsetjenesten. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid.

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMTE	27	37
Sum	27	

77.4 Førerkortsaker

Førerkort. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMTE	1500	30
Sum	1500	

77.5 Pasientjournaler

Fylkesmannen i Telemark har i 2011 hatt en henvendelse fra legespesialist i privat virksomhet om mottak av pasientjournaler i forbindelse med avvikling. Innlevering av dette har foreløpig ikke funnet sted, men embetet har leid et særkilt lokale for å kunne oppfylle plikten til oppbevaring etter journalforskriften § 15 fjerde ledd. **Pasientjournaler. Antall saker.**

Embeter	Antall
FMTE	1
Sum	1

77.7 Felles barnevern, sosial og helsemelding

Felles barnevern, sosial og helsemelding er laget våren 2011.

77.8 Rettssikkerhet ved ytelse av helsehjelp med hjemmel i pasientrettighetsloven kap. 4A

Gjennomførte opplæringstiltak relatert til pasientrettighetsloven kapittel 4A i 2011:

- Diskusjons-/dialogmøte Gjerpen sykehjem (ca. 10 deltakere), februar 2011
- Foredrag på omsorgskonferanse i Bø (ca. 100 deltakere), mars 2011
- Tema på kontaktmøte med ledelsen ved Sykehuset Telemark, juni 2011 (Det fattes fortsatt få vedtak ved sykehuset.)
- Undervisning på kurs for turnusleger, Kongsberg (ca. 50 personer), september 2011
- Innlegg på høstkonferanse i Vrådal (120 deltakere), oktober 2011
- Opplæring på etisk refleksjonsmøte på Kragerø sykehus (ca. 30 deltakere), november 2011

For øvrig har vi også i 2011 brukt mye tid på råd og veiledning om kapittel 4A pr. telefon. Det er mange som ringer oss og ber om råd i konkrete saker. Vi har også i stor utstrekning gitt veiledning til kommunene i tilknytning til innsendte vedtak, både over telefon og i form av skriftlige tilbakemeldinger. I 2011 mottok vi 104 vedtak om tvungen helsehjelp. Ingen vedtak etter pasientrettighetsloven kapittel 4A ble påklaget i 2011.

En stor del av vedtakene vi mottar er fortsatt mangelfulle, noe som tilsier at kompetansen på dette området fortsatt ikke er god nok. At det fortsatt er behov for kompetanseheving på dette området, understøttes av erfaringer vi gjorde i forbindelse med gjennomføring av landsomfattende tilsyn med tvungen helsehjelp til pasienter i sykehjem i tre kommuner i mai/juni 2011. I etterkant av disse tilsynene har vi fulgt opp de aktuelle kommunene med råd og veiledning. Vi planlegger dessuten et nytt besøk i kommunene i januar/februar 2012 for å undervise om pasient- og brukerrettighetsloven kapittel 4A, samt diskutere aktuelle problemstillinger knyttet til temaet.

Flere sykehjem/kommuner som vi avla uanmeldte tilsynsbesøk i november/desember 2010, med tema samtykkekompetanse og pasientrettighetsloven kapittel 4A, blir også fulgt opp med veiledning.

Resultatområde 83 Folkehelsearbeid

83.1 Folkehelsearbeid generelt

I samarbeid med Helsedirektoratet arrangerte vi i oktober 2011 seminar for kommunene med gjennomgang av de nye helselovene. På nettverksmøter med kommunale folkehelsekoordinatorer har vi formidlet krav i den nye folkehelseloven. Lovendringene har vært omtalt på fylkesmannens nettside. Gjennom arrangement i det regionale partnerskapet har nye helselover vært tema.

Vårt inntrykk er begrepet "folkehelse" brukes mer i kommunene. Det er likevel vanskelig å konkludere med økt aktivitet. Bl.a. er det ikke blitt flere kommunale folkehelsekoordinatorer i fylket. Når det gjelder bruken av frie midler fra staten har vi ikke fått rapporter som viser økt aktivitet i forebyggende helsetjenester.

Folkehelsearbeid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMTE		
Sum	0	

83.2 Miljørettet helsevern

Vi har ikke behandlet klagesaker i 2011.

83.3 Ernæring, fysisk aktivitet, tobakk og seksuell helse

Fylkesmannen har deltatt aktivt i satsingene Helsefremmende barnehager og skoler i Telemark og Aktiv Senior Telemark. Fylkeskommunen er hovedansvarlig for disse.

Vi har veiledet kommunene med å etablere og drive frisklivssentraler. Vinje og Skien kommuner har lang tradisjon med friskvern og har utviklet tjenesten de siste par årene. Begge kommunene tilbyr helsesamtale og gruppetilbud fysisk aktivitet. Porsgrunn kommune har igangsatt prosjekt for å etablere sentral. Flere kommuner er i startgropa og forbereder frisklivssentral, og de fleste kommunene har tiltak (lavterskelgrupper) uten å ha en definert frisklivssentral.

83.6 Smittevern

Fylkesmannen har bistått med råd i et par mindre, lokale saker om smitte i kommunene.

Resultatområde 84 Primærhelsetjeneste

84.1 Allmennlegetjenesten inkludert fastlegeordningen

Av kapasitetshensyn har det vært liten organisert aktivitet ovenfor allmennlegene.

Det har ikke vært henvendelser eller søknader om dispensasjon fra fastlegeordningen.

84.2 Turnustjeneste

Turnustjeneste for fysioterapeuter

Når det gjelder antall praksisplasser for turnusfysioterapeuter er dette nokså stabilt. Det har ikke vært arrangert samling for veiledere i 2011.

Ett kurs i offentlig helsearbeid er gjennomført for turnusfysioterapeuter i kommunepraksis og kiropraktorer i turnus. Kurset fikk god tilbakemelding blant fysioterapeutene, men det er en utfordring å lage et program som også er attraktivt for kiropraktorene.

Turnustjeneste for leger

Telemark hadde i 2011 19 praksisplasser for turnusleger i kommunehelsetjenesten. Første halvår var 18 av praksisplassene besatt. En kommune fikk ikke tildelt kandidat, da en turnuslege trakk seg og fikk ordnet restturnusen i annet fylke. I andre halvår fikk vi tildelt 20 kandidater. 1 kandidat fikk utsatt turnustjeneste og 1 byttet til et annet fylke, slik at den samme utkantkommunen (Nissedal) ikke fikk kandidat.

Kurs og veiledning av turnuslegene

Det er gjennomført tolv gruppesamlinger for turnuslegene i 2011. I tillegg blei det arrangert to kurs i

akuttmedisin. Vi samarbeider med fylkesmennene i Vestfold og Buskerud når det gjelder kurs i offentlig helsearbeid. Høsten 2011 overtok vi som kursarrangør.

Måloppnåelse og hensiktsmessighet:

Fylkesmannens vurdering er at turnusleger og turnusfysioterapeuter får en meget god tjeneste i Telemark. Tilbakemeldingene fra turnuskandidatene og fra kommunene er gode. Det legges stort arbeid i å holde gode kurs bl.a. i akuttmedisin, og veiledningsgruppene for turnusleger fungerer meget godt. Veiledningen for turnusleger er delt på to ass. fylkesleger, begge i deltidsstilling.

Høsten 2011 arrangerte vi kurs for legeveiledere for turnuslege, felles med Vestfold og Buskerud. 28 legeveiledere deltok.

84.3 Klagesaksbehandling etter lov om helsetjenesten i kommunene, pasientrettighetsloven og lov om sosiale tjenester

Helsetilsynet i Telemark har i 2011 behandlet 6 klagesaker etter lov om helsetjenesten i kommunene hvor vurderingsgrunnlaget var khl. § 6-3 jf. § 1-3 Plikt til forsvarlighet.

Helsetilsynet i Telemark har i 2011 behandlet 1 klagesak om tildeling av sykehjemsplass etter khl. § 2-4.

Fylkesmannen i Telemark har i 2011 behandlet 7 klagesaker om vederlag for opphold i sykehjem etter khl. § 2-3.

Helsetilsynet i Telemark har i 2011 behandlet rettighetsklager etter pasientrettighetsloven slik det går fram av rapport under resultatområde 82.3.

Fylkesmannen i Telemark har i 2011 behandlet 38 klagesaker etter lov om sosiale tjenester, 82% av sakene ble behandlet innen tre måneder.

84.4 Helsetjenesten til innsatte i fengsel

Fylkesmannen viser til sitt brev til Helse- og omsorgsdepartementet, med kopi til Fornyings- og administrasjonsdepartementet, av 13.09.2011. Fylkesmannen har i 2011 nedprioritert oppdrag på dette området.

84.5 Helsetjenestetilbud til asylsøkere, flyktninger, familiegjennforente og direktebosatte overføringsflyktninger

Fylkesmannen har støttet opp under arbeidet mot kjønnslemlestelse og arbeidet med å gjøre kjent Rundskriv I-5/2009 om tilbud om samtale og frivillige underlivsundersøkelser til jenter/kvinner med innvandringsbakgrunn.

Forøvrig viser fylkesmannen til sitt brev til Helse- og omsorgsdepartementet, med kopi til Fornyings- og administrasjonsdepartementet, av 13.09.2011. Fylkesmannen har i 2011 nedprioritert øvrige oppdrag på dette området.

84.6 Helse- og omsorgstjenester i et flerkulturelt samfunn

Fylkesmannen viser til sitt brev til Helse- og omsorgsdepartementet, med kopi til Fornyings- og administrasjonsdepartementet, av 13.09.2011. Fylkesmannen har i 2011 nedprioritert oppdrag på dette området.

84.7 Helsetjenestetilbud til personer utsatt for seksuelle overgrep eller vold i nære relasjoner

Fylkesmannen viser til sitt brev til Helse- og omsorgsdepartementet, med kopi til Fornyings- og administrasjonsdepartementet, av 13.09.2011. Fylkesmannen har i 2011 nedprioritert oppdrag på dette området.

84.8 Helsestasjons- og skolehelsetjenesten

Vi har samarbeidet nært med fylkeskommunen, som har en større satsing på Helsefremmende barnehager og

skoler (se www.telemark.no). Innenfor denne rammen har vi forberedt et større prosjekt om kvalitetssikring og styrking av skolehelsetjenesten i Telemark. Prosjektleder er nå ansatt i fylkeskommunen, og fylkesmannen deltar i prosjektgruppa.

84.9 Svangerskapsomsorgen

Fylkesmannen viser til sitt brev til Helse- og omsorgsdepartementet, med kopi til Fornyings- og administrasjonsdepartementet, av 13.09.2011. Fylkesmannen har i 2011 nedprioritert oppdrag på dette området.

84.10 Kjønnsløstelse

Fylkesmannen har sammen med Bufetat region sør og fylkesmennene i Vestfold og Buskerud arrangert konferansen " Handlingskompetanse i arbeidet med tvangsekteskap og kjønnsløstelse". <http://www.bufetat.no/tidligere-konferanser/Handlingskompetanse-i-arbeidet-med-tvangsekteskap-og-kjonnsløstede/>

Fylkesmannen har sammen med Høgskolen i Telemark, for tredje år på rad , avholdt to nettverksmøter med deltagere fra ulike miljøer i Telemark som har en rolle i arbeidet mot kjønnsløstelse. Med på disse møtene har vært både helsepersonell, sosionomer og personell fra barnevernet.

Fylkesmannen har gitt tilskudd til drifting av ungdomsprosjekter/grupper rettet mot forebyggende arbeid mot kjønnsløstese.

I tillegg har vi stimulert til deltagelse for aktører fra fagfeltet på en konferanse i regi av Bufdir hvor veiledningsmateriell om tvangsgifte og kjønnsløstelse ble presentert.

84.11 Tannhelse

Vi samarbeider med fylkeskommunen i partnerskap for folkehelse. I folkehelseiltakene deltar tannhelsetjenesten, og i kontakten med kommunene foreslår og etterspør vi samarbeid med tannhelsetjenesten.

Resultatområde 85 Spesialhelsetjenesten

85.1 Abortloven

Fylkesmannen har oppnevnt primærnemnd for svangerskapsavbrudd ved Sykehuset Telemark HF for perioden 01.01.2012 - 31.12.2015. Oppnevningen er meddelt Helsedirektoratet i brev av 07.11.11.

I 2011 behandlet Fylkesmannen også en sak der en kvinne hadde søkt om abort ved langtkommet graviditet, betydelig mer framskredet enn 18 ukers svangerskap. Vedkommende hadde klaget på avgjørelsen i ankenemnd, og ønsket at det skulle oppnevnes en ny primærnemnd. Klagen ble ikke tatt til følge av Fylkesmannen.

85.2 Sterilisering

Rapportering skjer fortløpende til Helsedirektoratet på skjema IS-1342. Det var en sak i Steriliseringsnemnda i Telemark i 2011: søker ble gitt anledning til å få utført den omsøkte steriliseringen.

Fylkesmannen har oppnevnt steriliseringsnemnd for Telemark for perioden 01.01.2012 - 31.12.2015. Oppnevningen er meddelt Helsedirektoratet i brev av 22.11.11

85.3 Lov om transplantasjon

Antall saker

Embeter	Antall
FMTE	0
Sum	0

85.4 Tillatelse til å rekvirere sentralstimulerende legemidler

Tillatelser til å rekvirere sentralstimulerende legemidler. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMTE	412	6
Sum	412	

85.5 Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep

Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMTE	0	
Sum	0	

Resultatområde 86 Omsorgstjenester

Viser her til rapporteringen under de ulike satsingsområdene i Omsorgsplan 2015.

86.1 Omsorgsplan 2015

Hovedansvaret for arbeidet med Omsorgsplan 2015 i Telemark er tillagt sosial-og helseavdelingen hos Fylkesmannen. Det daglige arbeidet blir ledet av en helsefaglig person(sykepleier) i 1/2 stilling, som drar inn kompetanse fra andre fagpersoner i avdelingen. Det har derfor ikke vært kapasitet til å jobbe aktivt med alle strategiene i Omsorgsplan 2015. Vi prøver imidlertid å benytte de allerede eksisterende arenaer til å spre erfaringer og kunnskap på. Vi har et godt og nært samarbeid med utviklingscenteret i Telemark, og har jevnlig samarbeidsmøter med dette.

Fylkesmannen i Telemark i samarbeid med Utviklingscenteret har i 2011 gjennomført omsorgskonferanse der alle delplanene i Omsorgsplan 2015 var gjenstand for undervisning og erfaringsoverføring.

86.2 Demensplan 2015

I Telemark er det etablert et demensnettverk i regi av Utviklingscenteret for sykehjem og hjemmetjenester. Arbeidet i nettverket tar utgangspunkt i Omsorgsplan 2015, Demensplan 2015 og rapporten "Glemsk, men ikke glemt!" På disse møtene deltar representant fra FM

I 2011 har det vært gjennomført 4 samlinger der temaene har vært demensutredning i kommunene, bruk av anbefalt utredningsverktøy, utfordrende adferd hos personer med demens, og om "helhetlig tiltakskjede, hva er det?" Det var innlegg om Demensomsorgens ABC, Sanseintegrasjon, om dagtilbud, demenskoordinator-rollen, om pårørendeskole, og kommunikasjon med personer med demens og deres pårørende. Fylkesmannen formidler hva vi har funnet av avvik ved tilsyn. I tillegg presenterer de ulike kommunene sin demensomsorg med utfordringene de har.

Dessuten har vi hatt tilsyn med hjemmeboende demente, og med pasientrettighetsloven kap 4A i sykehjem der det er avdekket avvik i tjenestetilbudet til demente

Fylkesmannen har innhentet spørreskjema fra kommunene i den nasjonale kartleggingen av tjenestetilbudet til demente på oppdrag av Helsedirektoratet.

86.3 Kompetanseløftet 2015

Egen rapport om Kompetanseløftet blir sendt Helsedirektoratet 01.03.2012.

86.4 Investeringsstilskudd til sykehjem og omsorgsboliger

Fylkesmannen har fått sin rolle endret på dette området. Dette at vi ikke lenger skal prioritere hvilke kommuner som skal få tilskudd, er bra. Vi får informasjon fra Husbanken om prosjekter som planlegges. Vi skulle imidlertid ønske at vi fikk lenger frist på oss når Husbanken melder om oppstartmøte med kommunen, slik at vi hadde muligheter til å delta. Vi har forøvrig tett dialog med en del av de kommunene som har hatt spørsmål i forbindelse med planlegging av nye sykehjem /omsorgsboliger, og oppmuntrer kommunene til å planlegge utbygging i tråd med kommende nye behov, jfr. Samhandlingsreformen. Fylkesmannen har deltatt på de møter som regionvis har vært avholdt av Husbanken.

86.5 Kvalitet i helse- og omsorgstjenesten

Viser til res.område 76.3.

Fylkesmannen har forøvrig på bakgrunn av funn ved tilsyn med legemiddelbehandling i sykehjem, sett at her er et risikoområde. Dette førte til at vi sammen med Kunnskapassenteret gjennomført tverrfaglig læringsnettverk for legemiddelbehandling i sykehjem. Denne systematiske måten å jobbe tverrfaglig på, har gitt gode faglige resultater både for pasient, pårørende og for fagutviklingen. Statistiske målinger fra deltakende sykehjem viser positive resultater.

86.6 Utviklingsentre for sykehjem og hjemmetjenester/Lindrende behandling

Fylkesmannen har faste og ad hoc kontakt med utviklingsentrene, og saksbehandler er fast medlem i styringsrådet for Utviklingsentrene. Dette er en viktig arena for å nærme kontakten med flere samarbeidsetater for å påvirke tjenestene til å utvikle en kvalitativ tjeneste. Her samarbeider vi med Høgskole, omsorgsforskning, KS, fylkeskommunen, spesialisthelsetjenesten og kommunelegene. Fylkesmannen bruker denne arenaen til å formidle aktuelle tema /informasjon. om omsorgsplanens strategier, og for å bli oppdatert på hverandres oppgaver og startegier.

Utviklingsenteret fikk midler i 2011 til bruk til tiltak /prosjekt for å utvikle pleie-og omsorgstjenesten i tråd med Utviklingsentrenes strategier.

Sammen arrangeret vi Omsorgskonferanse 2011 med tema relatert til Omsorgsplanen 2015.

86.7 Økt forvaltningskompetanse. Saksbehandling i helse- og omsorgstjenesten

Tiltak som er iverksatt for å heve kvaliteten i kommunenes forvaltningskompetanse/saksbehandling:

Dette er et etterspurt område fra kommunene. Vi gir veiledning ved telefonhenvendelser og i klagesaker. Ut over det var dag 2 av vår høstkonferanse i oktober 2011 hovedsakelig myntet på å gi kommunene kunnskaper om ny helse-og omsorgslov og ny folkehelseslov. Vi hadde foredrag v. jurister fra Helsedirektoratet om disse nye lovene som skulle tre i kraft fra januar 2012, og om anvendelsen av dem.

86.8 Aktiv omsorg/Partnerskap med familie og lokalsamfunn

Fylkesmannen samarbeider med fylkeskommune i prosjektet "Aktiv senior i Telemark" . Vi har samarbeidet om 3 store seminarer som omhandler temaet "aktiv omsorg", og støtter opp om lokale pågående aktiviteter innen helsefremmende tiltak for eldre. Fylkesmannen deltok på EU's lansering av "Aktiv alderdom" i Brussel i september. Dette viser at Telemark har markert seg på dette feltet.

86.9 Rettssikkerhet ved bruk av tvang og makt overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemning

Sosialtjenesteloven kapittel 4A

Fylkesmannen i Telemark gir fortløpende råd og veiledning til kommunene for å bedre rettssikkerheten for personer med utviklingshemning. Slik veiledning kan eksempelvis være foranlediget av konkrete henvendelser fra kommunene eller av Fylkesmannens gjennomgang av mottatte meldinger. Veiledning skjer også i forbindelse med overprøving av kommunenes vedtak om bruk av tvang, og gjennom oppfølging etter tilsyn.

Videre arrangerte vi et dagskurs sammen med Habiliteringstjenesten for voksne, der tema var sosialtjenesteloven kapittel 4A. Det viste seg å være svært stor interesse for kurset, som ble avholdt 23. mai 2011. Noen av områdene som ble omhandlet på kurset var: hvordan bruke meldinger om skadeavvergende tiltak i nødsituasjoner i virksomhetens internkontroll, tydeliggjøring av ansvaret til den overordnet faglige ansvarlige i kommunen.

Saksbehandlingstiden for overprøving av vedtak om bruk av tvang hos Fylkesmannen i Telemark har gått over 3 måneder.

86.10 IPLOS - individbasert pleie- og omsorgsstatistikk

Vi har ikke arrangert eget kurs om IPLOS. Vi etterspør IPLOS-registrering ved tilsyn og i klagesaker.

Resultatområde 87 Psykisk helse

Rapportering fra resultatområdet framgår av foreliggende rapportering i det følgende for områdene (87.1 t.om. 87.10)

87.1 Tvungen undersøkelse

Det var ingen saker på dette området i Telemark i 2011

87.2 Behandling uten eget samtykke

Fylkesmannen mottok i 2011 27 klager over vedtak om tvungen behandling med legemidler i psykisk helsevern. 3 klagere fikk helt eller delvis medhold i klagen og i ett tilfelle ble vedtaket opphevet.

Resultatet er rapportert i RegRot.

87.3 Privat forpleining i det psykiske helsevernet

Det var ingen pasienter i psykiatrisk privatpleie i Telemark i 2011

87.4 Godkjenning av institusjoner som skal ha ansvar for tvungent psykisk helsevern

En søknad har vært oversendt Helsedirektoratet i 2011. Det gjaldt bygning som tidligere har hatt tidsavgrensa godkjenning (Bygg 2, psykiatrisk klinikk, Sykehuset Telemark HF).

87.5 Vedtak om overføring

Det har ikke vært noen saker på området i Telemark i 2011

87.6 Forpleining, kontroll og tilsyn med pasienter i det psykiske helsevern

Oppnevning av Kontrollkommisjon for psykisk helsevern i Telemark med virkning fra 01.01.2012 er foretatt og meddelt Helsedirektoratet i brev av 16.11.11.

Tradisjonen med et årlig møte mellom Kontrollkommisjonen, ledelsen for det psykiske helsevernet i fylket og Fylkesmannen er gjennomført også i 2011.

87.7 Videre utvikling av det psykiske helsearbeidet i kommunene

Oversendt til Helsedirektoratet 11.03.11; Sammenstilt og kvalitetssikret rapport fra kommunene om ressursbruk på psykisk helse- feltet (IS -24/2010).

Videresent 30.05.11 til Helsedirektoratet: Informasjon fra kommunene om antatt bruk av ressurser på psykisk helsefeltet i 2011, sammenliknet med 2010.

Fylkesmannen holder seg orientert om og deltar i noen av de etablerte nettverk vedr. psykisk helse og rus, og hvor også brukerorganisasjoner deltar. Forum for psykisk helsearbeid i Telemark hadde sin årlige konferanse 03.11.11, med presentasjon av ulike samhandlingsprosjekter i fylket, hovedtema i 2011 resiliens.

NAPHA's fylkeskontakt besøkte Telemark 15. - 16.09.11 og foretok sammen med fylkesmannen besøk til og ble orientert om 4 samhandlingstiltak. Besøkene omfattet 4 kommuner og ett DPS.

I Regionalt samarbeidsforum innen rus og psykiatri samarbeider 5 fylkesmannsembeter med Rus-kompetansesenter Sør og helseforetakene om felles opplæringstiltak. I 2011 var motiverende intervju (MI) en hovedsatsing. (se mer under rapportering om fylkesmannens arbeid på rusmiddelfeltet)

87.8 Dispensasjon fra forskrift om faglig ansvarlig for vedtak i det psykiske helsevernet

Det har vært 2 dispensasjonssøknader i Telemark i 2011. I begge tilfeller ble det gitt dispensasjon med virkningstid inntil ett år.

I begge saker gikk det kopi av fylkesmannens vedtak til Helsedirektoratet etter gjeldende regler.

87.9 Godkjenning av psykiatriske poliklinikker

Halvårlige innrapporteringer om godkjente psykiatriske og barne- og ungdomspsykiatriske poliklinikker og deres fagbemanning er sendt til Helseøkonomiforvaltningen med kopi til Helsedirektoratet. Brev datert 13.01.11 og 11.07.11 og 20.01.12

87.10 Gjennomføring av tvungent psykisk helsevern for personer som ikke har bosted i riket

Antall saker

Embeter	Antall
FMTE	1
Sum	1

Resultatområde 88 Rusområdet

88.1 Alkoholoven

Fylkesmannen mottok 4 klager på kommunens vedtak etter alkoholoven. To klager gjaldt inndragning av skjenkebevilling, en gjaldt kommunens avslag på skjenkebevilling og en gjaldt inndragning av salgsbevilling. Fylkesmannen stadfestet kommunenes vedtak i alle sakene. Ingen av sakene ble sendt tilbake til kommunen til ny behandling. Ingen av klagerne fikk medhold i søknaden om utsatt iverksetting.

Vi har gitt veiledning om alkoholloven til kommunene, men vi har ikke gjennomført andre tiltak for å styrke kommunenes kontrollvirksomhet. Vi arrangerte konferanse for kommunene med dette temaet i 2010.

I Telemark var det 4 passasjerskip som hadde statlig skjenkebevilling i 2011. En bevilling ble inndratt på grunn av manglende drift. Vi har fastsatt skjenkebevillingsgebyr for skipene, og oversendt kravene til Statens innkrevingsentral.

I 2011 ble det ikke foretatt kontroller av de statlige skjenkebevillingene som Fylkesmannen har gitt til skip.

Antall saker

Embeter	Antall
FMTE	4
Sum	4

88.2 Rusmiddelarbeid

Fylkesmannen har gjennomført 15 tilskuddsbesøk i syv ulike kommuner. Det er avholdt videomøter med to kommuner og øvrige kommuner er fulgt opp pr. telefon eller via andre felles treff. Foruten tilskudd har vi berørt temaer som IP, brukervedvirkning, IPLOS, tidlig intervensjon, folkehelse, pårørende og barn, samhandling og kvalifiseringsprogrammet.

Vårt inntrykk er at det varierer fra kommune til kommune hvor langt de har kommet i arbeidet med de fem hovedområdene i opptrappingsplanen. Samhandling mellom tjenesteområdene er et felt som mange kommuner opplyser at de har et godt grep om. Likeledes brukervedvirkning på individnivå.

Det er noe lengre vei å gå i forhold til brukervedvirkning på systemnivå og tilbudet til barn og voksne som pårørende. Bedre kvalitet og økt kompetanse er områder som kommunene har styrket, blant annet gjennom deltakelse på fylkesmannens opplæringstiltak.

Samarbeid med og styrking av folkehelsearbeidet overfor rusmiddelavhengige har et generelt utviklingspotensiale.

Den største utfordringen for kommunene er kanskje punktet om mer tilgjengelige tjenester og økt sosial inkludering. Kommunene opplever svært lange ventetider i forhold til avrusning og behandling i tverrfaglig spesialisert behandling. Dette stiller store krav til kommunens oppfølging i ventetid. Ut fra dette har fylkesmannen valgt å planlegge tilsyn med midlertidig bolig i en kommune.

Boligtilbudet til rusmiddelavhengige er en utfordring i mange Telemarkskommuner. Boligmassen er ikke tilstrekkelig differensiert. Endringer på dette området tar tid. Fylkesmannen velger ut fra dette å føre tilsyn med tilbudet om midlertidig bolig i en kommune i 2012.

For å styrke kommunens innsats innenfor de fem hovedmålene i opptrappingsplanen har fylkesmannen gjort følgende:

Avholdt faglig fora med deltakelse fra 12 kommuner, to brukerorganisasjoner og representanter fra spesialisthelsetjenesten. Følgende temaer har vært berørt:

- metode for avdekke og behandle personer med ROP-lidelser i spesialisthelsetjenesten
- kartlegging og screening i spesialisthelsetjenesten
- samhandling gjennom presentasjon av Grenlandspakka
- økt brukerinnflytelse og bedre ivaretagelse av barn/voksne som pårørende
- kvinner og rus
- innsøking tilbehandling i spesialisthelsetjenesten – likhet og kvalitet
- ø-hjelp rus
- symptomer, sykdomstegn og atferd hos personer med ROP-lidelser – hvordan håndtere ulike væremåter.

Fylkesmannen har sammenstilt og kvalitetssikret kommunens rapporter på øremerkede tilskudd innenfor kommunalt rusarbeid.

Kompetansemidlene er blant annet brukt til å gjennomføre kurs i kartleggingsverktøyet EuropASI. Kurset hadde deltakelse både fra kommuner og spesialisthelsetjeneste. Denne opplæringen ble valgt fordi fylkesmannen ønsket å støtte opp om Grenlandssamarbeidets anbefaling om å innføre EuropASI som et felles kartleggingsverktøy både for kommunen og spesialisthelsetjenesten i området.

Fylkesmannen har faste møter med Borgestadklinikken/KoRus hvor også representanter fra helseforetakene og fylkesmennene i Vestfold, Buskerud, Telemark, Aust-Agder og Vest-Agder deltar. Vi har utarbeidet felles kompetanseplan for de fem fylkene hvor de resterende kompetansemidlene ble benyttet.

I 2011 er følgende opplæringstiltak gjennomført:

- basisopplæring – rus og psykisk helse – en dag
- bruk av tvang overfor rusmiddelmissbrukere – to dager
- motiverende intervju – tre dager
- nettverkssamling – motiverende intervju – to dager

I tillegg har ansatte i den kommunale russektoren fått tilbud om deltakelse på en nettverkssamling i regi av NAV og fylkesmannen. Tema for samlingen var bruk av individuellplan i forhold til rusmiddelavhengige og KVP (kvalifiseringsprogrammet). En representant fra RIO (Rusmisbrukernes interesseorganisasjon) underviste om IP.

Ressursrapportering

Ressursrapportering 2011 ble gjort ut fra at Sosial- og helseavdelingen ser hele sin oppgaveportefølge, fra de ulike departement og direktorat, som en helhet. Dette betyr at det i perioder benyttes personer fra et felt over på et annet, uten at det er mulig å detaljert rapportere på dette.

Vi anser oppgaveløsningen og fleksibilitet som det viktigste for avdelingen, ikke nødvendigvis hvor ressursene til enhver tid kommer fra.

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
81 Tilsyn og klagesaksbeh. etter sosialtj. loven	kr 333 739,20	kr 501 610,32
82 Tilsyn og klagesaksbeh. etter helsetj. loven	kr 2 028 930,42	kr 118 774,05
83 Folkehelsearbeid	kr 556 126,87	kr 0,00
84 og 85 Primærhelsetj. og Spesialhelsetj.	kr 969 423,48	kr 327 580,10
86 og 75 Omsorgstj, Habilitering og Rehabilitering	kr 356 379,37	kr 324 136,38
87 og 88 Psykisk helse og Rusområdet	kr 417 430,08	kr 1 343 515,93
76 og 77 Kvalitet og samhandling og Andre oppdrag	kr 178 825,73	kr 0,00
Andre oppgaver under HOD	kr 1 381 966,12	kr 4 472,72
Sum:	kr 6 222 821,00	kr 2 620 089,00

Kulturdepartementet

Resultatområde 95 Tros- og livssynssamfunn

Fylkesmannen har utbetalt 2,7 millioner kroner (kr 2 738 976) i statstilskudd til trossamfunn i Telemark. Tilskuddet ble fordelt på 6 648 medlemmer. Det var 37 registrerte og 1 uregistrert trossamfunn som søkte om statstilskudd i 2011. Det er en liten økning i medlemstallet i forhold til 2010. Da ble det utbetalt kr 2,4 millioner kroner til 6 381 medlemmer.

I 2011 var det 39 trossamfunn som var registrert hos Fylkesmannen i Telemark. Vi registrerte ett nytt trossamfunn, ingen ble slettet. Vi avslo en søknad om registrering. Ett trossamfunn fikk vigselsrett. Vi har innkalt forstandere til samtaler i forbindelse med forstandergodkjenningen.

Ett trossamfunn klaget på vedtaket om statstilskuddet. Departementet opprettholdt Fylkesmannens vedtak.

Resultatområde 96 Gravferdsloven

I 2011 er det innvilget 37 søknader om tillatelse til askespredning og avslått 2. De fleste tillatelser er gitt på havet utenfor Langesund og Jomfruland. I høyfjellet er det gitt flest tillatelser på Hardangervidda og i

Gaustatoppenområdet. Grunnen til at to søknader ble avslått er at de omsøkte områdene ikke egner seg for askespredning.

Resultatområde 97 Lov om helligdager og helligdagsfred

Åpningstider for faste utsalgssteder

I 2011 behandlet vi 7 saker etter helligdagsloven.

3 av søknadene gjaldt dispensasjon. Alle søknadene ble avslått. To vedtak ble påklaget, men departementet opprettholdt Fylkesmannens avslag.

Det var 4 kommuner som søkte om fastsettelse av forskrift om *typiske turiststeder*. Vi har fastsatt 2 nye forskrifter, en for områder i Hjartdal kommune og en for områder i Bamble kommune. En søknad ble avslått. En søknad er ikke ferdigbehandlet.

Forøvrig har vi gitt veiledning om regelverket til kommuner og privatpersoner.

Resultatområde 98 Oppdrag på det administrative området

98.1 Rekruttere og beholde medarbeidere

Personer med innvandrerbakgrunn eller redusert funksjonsevne

I 2011 startet vi arbeidet med å kartlegge hva vi gjør for å fremme likestilling og unngå diskriminering. Dette arbeidet vil fortsette i 2012 og vi vil utarbeide mål og konkrete planer for å rekruttere personer med innvandrerbakgrunn og redusert funksjonsevne. Ellers har vi fokus på dette i rekrutteringsprosessen.

Embetet har i 2011 hatt tre personer med innvandrerbakgrunn; én i fast stilling og to i midlertidig engasjementer.

Vi er med på Traineeprogrammet 2011, og har tilsatt en person med redusert funksjonsevne.

Sykefravær

Embetet har som et mål at sykefraværet skal være lavt, mindre enn 4% og 0% arbeidsrelatert.

Embetet har kontinuerlig fokus på utviklingen i sykefraværet. Kvartalsvis statistikk blir behandlet i ledermøtene, medbestemmelsesmøtene med hovedtillitsvalgte og i arbeidsmiljøutvalget. I vårt HMS internkontrollsystem har vi rutiner for oppfølging av sykefravær. Etter nye regler fra 1.7.2011 har vi hatt ny gjennomgang av rutinene i ledermøter, arbeidsmiljøutvalgsmøter og medbestemmelsesmøter med hovedtillitsvalgte.

Tilsatte med innvandrerbakgrunn

Embete	Antall 2010	% 2010	Antall 2011	% 2011
FMTE	2	2	2	2
Sum	2	2	2	2

98.2 Kompetanseutvikling

Embetet har utarbeidet en strategisk kompetanse- og bemanningsplan for perioden 2012-2015. Alle avdelinger har definert kompetansebehov i sine avdelinger. Embetet trenger å styrke kompetansen innenfor områdene

- analyse, statistikk og KOSTRA
- prosjektledelse
- plan- og bygningsloven

- GIS

Det er i budsjettet øremerket midler til dette.

Fordeling menn/kvinner i lederstillinger

Embete	Kunngjorte lederstillinger	% tilsatte kvinner	% tilsatte menn	Antall kvinnelige ledere	Antall mannlige ledere
FMTE	0			3	4

Fordeling av kompetansemidler

Embete	% kompetanse kvinner	% kompetanse menn	% under 50 år	% over 50 år
FMTE	100			100

98.3 Medvirkning

Arbeidsmiljøutvalget (AMU) - Har 4-5 planlagte møter i året. E-post sendes alle ansatte i forkant av møtene med henstilling om å sende inn saker. AMU har fast meny punkt på intranettet Kanalen. Sakslister og referater legges ut der.

Medbestemmelsesmøte (MBM) - Har faste, planlagte møter én gang i måneden med de hovedtillitsvalgte på virksomhetsnivå å sikre medvirkning. MBM har fast meny punkt på intranettet Kanalen. Sakslister og referater legges ut der. Avdelingsvise MBM avholdes hvert kvartal.

Ledermøter - Avholdes hver 14.dag etter oppsatt plan.

Sakslister og referater fra disse møtene legges ut på intranettet Kanalen. Det utarbeides en årlig styringskalender for ovennevnte møter som blir lagt ut i vår elektroniske kvalitetshåndbok. Styringskalenderen inneholder dato for møtene og hvilke saker som skal opp når.

Avdelingsmøter - Alle avdelinger har faste avdelingsmøter. Her refereres det også fra ledermøtene.

Allmøter - Fast allmøte etter fylkesmannsmøtene. Resultatet av medarbeiderundersøkelsen presenteres i allmøtene. Ellers avholdes allmøter ved behov.

Elektronisk kvalitetssystem - Alle ansatte oppfordres til å sende inn forslag til forbedringer og avviksmeldinger gjennom meldesystemet i kvalitetssystemet.

98.4 Likestilling og likeverd

Embetet har 55% kvinner og 45% menn. I ledergruppa er det 3 kvinner og 4 menn.

I 2011 har vi startet arbeidet med å utarbeide konkrete mål og tiltak knyttet til aktivitetsplikten vedrørende likestilling og arbeid mot diskriminering. Som hjelpemiddel for å finne hvilke områder vi trenger å sette inn tiltak, har vi benyttet sjekklister som er utarbeidet av Likestillings- og diskrimineringsombudet for de ulike likestillings-/diskrimineringsområdene. Vi har kommet et godt stykke på vei med arbeidet og fortsetter i 2012. Det vi foreløpig har planlagt av tiltak er å utarbeide en rekrutteringspolitikk, og definere konkrete tiltak innen de forskjellige likstillings- og diskrimineringsområdene.

	Ledere med personalansvar			Medarbeidere			Lønn	
	m%	k%	Totalt (N)	m%	k%	Totalt (N)	M%	K/M%
2011								
Fylkesmannen i Telemark	57	43	7	44	56	98	100	89

Deltid Midlertidig Foreldreperm. Legemeldt fravær

	M%	K%	M%	K%	M%	K%	M%	K%
Totalt i virksomheten 2011	10	17	5	6	5	95	4	4
2010	10	16	3	6	13	87	3	4

	Kjønnsbalanse			Lønn		
	m%	k%	Totalt(N)	m (kr/%)	k/m (kr/%)	
Totalt i virksomheten	2011	45	55	105	100	87
	2010	44	56	109	100	88
Embetsledelse/direktør/admsjef	2011	57	43	7	100	95
	2010	57	43	7	98	100
Seksjonssjef/Ass.dir	2011	70	30	10	100	84
	2010	70	30	10	100	80
Saksbehandler I	2011	61	39	23	100	98
	2010	62	38	21	100	98
Saksbehandler II	2011	53	47	36	98	100
	2010	45	55	42	100	100
Kontorstillinger	2011	14	86	28	100	96
	2010	17	83	29	100	94
Fagarbeiderstillinger	2011					
	2010					
Unge arbeidstakere inkl lærling	2011	100		1	100	
	2010					

98.5 Føringer på IKT-området

GIS-samarbeidet mellom Buskerud og Telemark har, som beskrevet i 2010, vært operativt i 2011. Det er kompetansebyggende og ikke minst kostnadseffektivt ved at et sett administrativt arbeide dekker både fylkeskommunen og fylkesmannen.

Koblingen vi hadde mellom ePhorte og kartportalen ble brutt som beskrevet i 2010 og fremdeles ikke løst.

Se forøvrig resultatområde 26.2 om embetets GIS-bruk

Resultatområde 99 Partistøtteordningen

Det har ikke kommet inn nye søknader vedrørende støtte til politiske partier i 2011.

Andre

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
Andre faglige oppg. på oppd. for statlige virk.	kr 481 138,68	kr 0,00
Andre faglige oppgaver for ikke-statlige virk.	kr 20 587,55	kr 0,00
Ressursbruk knyttet til adm/felles oppg./drift	kr 18 718 481,31	kr 0,00
Sum:	kr 19 220 207,00	kr 0,00